

KRZYSZTOFORY

Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

25

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa

Kraków 2007

Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa /
Krzysztofory. Scientific Bulletin of the Historical Museum of the City of Kraków

Kolegium Wydawnicze Muzeum Historycznego Miasta Krakowa /

Editorial Board of the Historical Museum of the City of Kraków:

Michał Niezabitowski (przewodniczący / President), Elżbieta Firlet, Ewa Gaczoł, Grażyna Lichończak-Nurek, Waclaw Passowicz, Stanisław Piwowarski, Jacek Salwiński, Joanna Strzyżewska, Maria Zientara

Redaktor / Editor:

Anna Biedrzycka

Współpraca redakcyjna / Co-editor:

Monika Burzyńska

Projekt graficzny / Graphic Design:

Monika Wojtaszek-Dziadusz

Ilustracje / Illustrations:

Archiwum Zakładu Historii Teatru Uniwersytetu Jagiellońskiego, AF „Światowid”, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Muzeum Historyczne Miasta Gdańska Oddział Muzeum Zegarów Wieżowych, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego **oraz / and**

S. Bizański, E. Błazewska, J. Firlet, A. Florkowska, E. Harwig, H. Hermanowicz, Ł. Holcer, T. Jabłoński, G. Jeżowski, J. Kłysik, B. Krasnowolski, I. Krieger, P. Koźmiński, J. Korzeniowski, R. Korzeniowski, W. Maliszewski, A. Moskwiak, R. Mysza, F. Myszkowski, M. Niechaj, I. Nowina Konopka, W. Plewiński, M. Wiśnios, J. Wolski, E. Zaitz

Tłumaczenie streszczeń na język angielski / Translation of summaries into English:

Maria M. Piechaczek-Borkowska

ISSN 0137-3129

Wydawca / Publisher: Muzeum Historyczne Miasta Krakowa / The Historical Museum of the City of Kraków

Rynek Główny 35

31-011 Kraków

tel. +48 12 619-23-00

www.mhk.pl

e-mail: dyrekcja@mhk.pl

© Copyright by Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków 2007

Skład, przygotowanie do druku / Typesetting:

Nowoczesne Budownictwo Inżynieryjne, www.nbi.com.pl

Jacek Łucki

Druk / Printing

DjaF

Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa 2005–2006

Lata 2005–2006 były tymi, w których poddano pod osąd widzów pierwsze rezultaty działań nakreślonych w programie Michała Niezabitowskiego w trakcie konkursu na stanowisko dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa (MHK). Pokazano pierwsze z całego szeregu ekspozycji realizowanych w ramach jego autorskiego programu, „Kraków 2007”. Głównym celem tego programu było podsumowanie wiedzy o dziejach Krakowa w kontekście przypadającego w 2007 roku jednego z najważniejszych jubileuszy miasta – 750. rocznicy lokacji na prawie magdeburskim.

W otwierającym cykl imprez jubileuszowych 2005 roku, Muzeum pragnęło zastanowić się nad tym, jak funkcjonuje nasze miasto w świadomości Polaków nie tyle w oparciu o wiedzę historyczną, co o podanie, legendę i mit, rejestrowane w sposób artystyczny przez malarstwo, grafikę, rzeźbę. Temu zagadnieniu poświęcono wystawę *Legendy i tajemnice Krakowa. Od króla Kraka po Piotra Skrzyneckiego*, której kuratorem była Anna Szałapak. Zgoła inny charakter miała zorganizowana w 2006 roku wystawa *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wiek* (kuratorzy Elżbieta Firlet, Emil Zaitz). Jej celem była prezentacja najstarszych dziejów miasta w oparciu o najnowsze ustalenia naukowców – historyków, archeologów, urbanistów.

Oprócz tych dwóch wielkich ekspozycji przygotowano kilkanaście innych, z których część stanowiła kontynuację cykli wystawienniczych, takich jak m.in.: *Gwiazda sceny krakowskiej*, *Krakowscy scenografowie*, *Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich*, *Z pracowni naszych artystów*. *Najnowsza sztuka krakowska*, natomiast inne, w sposób mniej lub bardziej bezpośredni, wiązały się z główną tematyką działań Muzeum, tj. dziejami Krakowa lokacyjnego (po 1257). Spośród tych ostatnich należy wymienić wystawę poświęconą znakomitemu mediewiście, znawcy średniowiecznego Krakowa prof. Józefowi Mitkowskiemu (1911–1980) zorganizowaną w 25. rocznicę śmierci (kurator dr Grażyna Lichończak-Nurek) oraz ekspozycję *Podróż przez centrum Europy. Obrazy z podróży palatyna Ottheinricha z lat 1536/1537*, na której oglądać można było podziwiać m.in. najstarszy zachowany, wykonany z autopsji widok Krakowa (kurator Elżbieta Firlet).

Muzeum przygotowało również ekspozycje rocznicowe. Pierwsza z nich poświęcona była 25. rocznicy wydarzeń,

które dały początek wielkiemu ruchowi społecznemu „Solidarność” (kurator Leszek Sibila), druga związana była z narodzinami krakowskich klubów sportowych Cracovii i Wisły (kurator Grzegorz Jeżowski). Warto także wspomnieć o ekspozycjach przygotowanych przez pracowników oddziału judaistycznego: *Czas chasydów* (kurator Elżbieta Długosz) oraz *Krakowianie. Wybitni Żydzi krakowscy XIV–XX wiek* (kurator Eugeniusz Duda). Wiele satysfakcji dostarczyła Muzeum wystawa zorganizowana wspólnie z Fundacją Rodziny Józefa Piłsudskiego, poświęcona prezentacji pamiątek po Józefie Piłsudskim, które po 65 latach powróciły do kraju. Szczególnym przeżyciem dla organizatorów ekspozycji oraz gości wernisażu wystawy było spotkanie z córką Marszałka Panią Jadwigą Piłsudską-Jaraczewską, jej synem oraz wnukiem.

Specyficzną, niepowtarzalną aurę Krakowa kształtują jego mieszkańcy. Dlatego dobrą tradycją Muzeum jest organizowanie co pewien czas wystaw, na których prezentowane są portrety krakowian, zarówno tych z pierwszych stron gazet – polityków, artystów, duchownych, jak i tych, o których nie pisze się na co dzień, ale którzy swoją pracą, osiągnięciami zawodowymi, wiele znaczą dla miasta. I tak stosunkowo niedawno Muzeum zaprezentowało w ramach cyklu *Znajomi z Krakowa* dorobek wybitnego fotografa, profesora krakowskiej ASP Zbigniewa Łagockiego, zaś w czasie omawianego dwulecia pokazano portrety krakowian w malarzkich portretach Jana Chrzęszcza oraz uzdolnionej malarzki młodego pokolenia Karoliny Śwideckiej. Wreszcie kolejną prezentacją portretów była wystawa *Tomasz Hapka – Osoby Dramatu. Portrety teatralne*, prezentująca portrety aktorów scen krakowskich.

Doskonale układała się współpraca Muzeum z Włoskim Instytutem Kultury kierowanym przez Giovanniego Sciołę, co zaowocowało kilkoma wystawami. W Krakowie zaprezentowaliśmy m.in. obiekty z kolekcji Gabrielle d’Annunzio oraz szopki neapolitańskie zaś we Włoszech szopki krakowskie. Wspólnie z Muzeum w Gliwicach oraz Włoskim Instytutem Kultury ukazano Rzym w grafice Giambattisty Piranesiego.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że wszystkim prezentowanym ekspozycjom towarzyszyły katalogi. W przypadku największych ekspozycji część katalogową uzupełniały

artykuły kuratorów ekspozycji oraz zaproszonych do współpracy najwybitniejszych znawców prezentowanej problematyki, przedstawiających najnowsze ustalenia badawcze.

Obok podstawowej dla Muzeum formy prezentacji jego dokonań, jaką są wystawy i towarzyszące im katalogi, na szerszą skalę podjęto także działania, które do tej pory traktowane były jako formy pomocnicze, a nie główne wydarzenia. I tak samodzielnie oraz we współdziałaniu z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa zorganizowano sesję naukową poświęconą historiografii Krakowa (dr Grażyna Lichończak-Nurek, Michał Niezabitowski), międzynarodową sesję prezentującą europejskie miasta prawa magdeburskiego (Bożena Urbańska, Michał Grabowski) oraz popularnonaukową sesję towarzyszącą kolejnej ekspozycji z cyklu *Skarby krakowskich klasztorów* (Wacław Passowicz).

Wystawy i sesje naukowe to tylko część prac związanych z zadaniami Muzeum w ramach przygotowania jubileuszu lokacji. Rozpoczęto, często przy pierwszoplanowym udziale specjalistów spoza Muzeum, przygotowania do ustalenia w oparciu o ściśle naukową dokumentację kształtu Krakowa przedlokacyjnego oraz najbardziej zaawansowanej technicznie symulacji urbanistyki Krakowa czasów obowiązywania prawa magdeburskiego. Były to pierwsze kroki w zaplanowanej realizacji zespołu makiet i komputerowej wizualizacji poszczególnych faz rozwoju miasta oraz jego najważniejszych budowli (Elżbieta Firlet, Marta Marek, Michał Niezabitowski, Piotr Opaliński, Waldemar Komorowski).

Pierwszy efekt tych prac, makietę przedlokacyjnego Krakowa oraz wczesnośredniowiecznego Wawelu, mogli zobaczyć widzowie zwiedzający ekspozycję *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wiek*. Makiety te wykonał dr Robert Gawel według koncepcji prof. Zbigniewa Pianowskiego.

Pracownicy Muzeum uczestniczyli również w przygotowaniu opracowań poświęconych dziejom naszego miasta we współdziałaniu z innymi placówkami naukowymi (dr Grażyna Lichończak-Nurek, Elżbieta Firlet, Michał Niezabitowski, Jacek Salwiński). Muzeum było czynnym uczestnikiem prac Rady Programowej Obchodów 750-lecia Lokacji Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa, powołanej przez Radę Miasta Krakowa (Michał Niezabitowski, Wacław Passowicz, dr Grażyna Lichończak-Nurek).

Choć najważniejsze działania tych dwóch lat zdominowała problematyka obchodów rocznicy wydania pamiętnego aktu z 5 czerwca 1257 roku, to nie ustawała praca w innych obszarach zainteresowań Muzeum, określonych przez statut placówki. Wiele uwagi poświęcono 100. rocznicy powstania w 1906 roku dwóch najstarszych klubów sportowych naszego miasta – Cracovii i Wisły. Z tej okazji, jak wspomniano wyżej, przygotowano wielką wystawę, prezentującą najważniejsze dokonania sportowców obu klubów we wszystkich dyscyplinach (scenariusz Grzegorz Jeżowski, aranżacja plastyczna prof. Roman Kurzawski).

Wiele uwagi w omawianym okresie poświęcono na doskonalenie struktury organizacyjnej i funkcjonalnej Muzeum. W pionie organizacyjnym główny nacisk położono na stopniową zmianę struktury i sposobów zarządzania instytucją, dążąc z jednej strony do wprowadzenia sprawniejszych procedur oraz ulepszenia obiegu informacji, a z drugiej do decentralizacji decyzji. Modyfikowano strukturę nowego

pionu organizacyjno-marketingowego, kładąc nacisk na synchronizację działań merytorycznych z podejmowanymi działaniami marketingowo-promocyjnymi. Poza wprowadzeniem udoskonalanego przez rok systemu monitoringu wydatków, czemu służył ściśle przestrzegany audyt, ważne nowum stanowiły prace planistyczne nad budżetem Muzeum, które oparto o stosowany przez pewien czas, a później zaniechany system zadaniowy.

Podjęto prace nad przygotowaniem strategii działania Muzeum na lata 2006–2014. W tym celu odbywały się spotkania Konwentu Strategicznego MHK, w skład którego wchodzi przedstawiciele władz miasta, Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, specjaliści w dziedzinie organizacji i zarządzania kulturą Uniwersytetu Jagiellońskiego, a także większość kierowników oddziałów i działów Muzeum. Zajęcia prowadzili pracownicy Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji (MISTiA).

Systematycznie modernizowano infrastrukturę techniczną. Służyły temu m.in.: budowa sieci komputerowej, instalacja monitoringu sal ekspozycyjnych w Pałacu Krzysztofory, a także opracowanie i wprowadzenie audioprzewodników (w Pałacu Krzysztofory, Starej Synagodze, Aptece pod Orłem i Wieży Ratuszowej).

Kontynuowano niezmiernie ważne dla naszej instytucji, zarówno obecnie, jak i w przyszłości, remonty. Najważniejsze prace prowadzono w siedzibie Muzeum, tj. w Pałacu Krzysztofory. Ukończono prace konserwatorskie w sali Baltazara Fontany oraz rozpoczęto następny etap, który objął prace w piwnicach budynku (zabezpieczenie fundamentów, czyszczenie i konserwacja ścian, prace badawcze przy odkrytych relikwach polichromii, adaptacja do celów muzealnych, budowa nowego połączenia piwnic z parterem).

Główną troską dyrekcji Muzeum było przekonanie władz miasta i województwa, że dla prawidłowego przeprowadzenia prac konserwatorsko-remontowych w Pałacu Krzysztofory, a następnie pełnego wykorzystania obiektu na cele kulturalne, jest jego scalenie w rękach jednego właściciela. Stan obecny krępuje możliwości racjonalnego i najbardziej funkcjonalnego przygotowania bazy Muzeum, a jednocześnie w żaden sposób nie zabezpiecza możliwości rozwoju drugiego z lokatorów Pałacu – „Cricoteki”. Oceny formułowane przez Muzeum w coraz większym stopniu znajdowały zrozumienie i poparcie środowiska kulturalnego Krakowa. Szczególną przychylnością dla postulatów Muzeum okazywało Prezydium Społecznego Komitetu Ochrony Zabytków Krakowa (SKOZK) z jego przewodniczącym prof. Franciszkiem Ziejką, wskazując, że program konserwatorski, uwzględniający historyczną rolę Pałacu, może być prawidłowo poprowadzony tylko wtedy, gdy będzie podporządkowany jednolitemu programowi użytkowemu. Kraków, jego dzieje i kultura wymagają istnienia muzeum, które będzie zdolne wykonywać swe funkcje na miarę wyzwań XXI wieku. Aby tak się stało, musi zostać stworzona odpowiednia baza, a tę stanowi Pałac Krzysztofory.

Przeprowadzono też większe i mniejsze remonty w innych budynkach Muzeum. Najwięcej uwagi poświęcono kamienicy oddziału teatralnego – Domowi pod Krzyżem przy ul. Szpitalnej 21. Główne prace remontowe koncentrowały się na dziedzińcu, w piwnicach oraz przy elewacji budynku.

Kontynuowane były prace w budynku Starej Synagogi (remont sanitariatów oraz elewacji), w Aptece pod Orłem (wymiana okien), pałacyku Bractwa Kurkowego – Celestacie (taras I piętra, sale zbrojowni, skarbczyka, odczytowej, sanitariaty, pion wodno-kanalizacyjny). Ponadto podłączono Celestat do sieci miejskiej sytemu grzewczego (MPEC). Trwały dalsze prace konserwatorskie w Barbakanie (most Kleparski). Prace remontowe sfinansowano ze środków własnych oraz, co należy podkreślić z wdzięcznością, z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, którego plan rzeczowo-finansowy uchwała SKOZK.

Jednym z najistotniejszych zadań wykonanych przez Muzeum w 2005 roku była organizacja nowego oddziału poświęconego dziejom najmłodszej krakowskiej dzielnicy – Nowej Huty. W ciągu tego roku ukończono remont przydzielonego Muzeum na ten cel lokalu na os. Słonecznym 16, w którym urządzono salę ekspozycyjną, pokoje biurowe oraz niezbędne zaplecze magazynowe. Jednocześnie powstała interesująca koncepcja funkcjonowania tej placówki, opracowana przez Jacka Salwińskiego i Leszka Sibila. Oddział nie będzie klasycznym muzeum ze stałą ekspozycją, lecz muzeum rozproszonym. Koncepcja takiego muzeum pojawiła się po raz pierwszy na terenach przemysłowych w Europie Zachodniej na przełomie lat 70. i 80. XX wieku. W odniesieniu do Nowej Huty pierwszym jej propagatorem był ówczesny konserwator miejski dr Zbigniew Beiersdorf, opierający swoją koncepcję, jak się wydaje, na projektach francuskich muzeologów i konserwatorów, którym przyswiecała idea rewitalizacji obszarów przemysłowych. Takie myślenie było w pewien sposób zbieżne ze znanym też w Polsce modelem ekomuzeum. Tu warto przypomnieć, że jednym z prekursorów idei tworzenia ekomuzeów, i to nie tylko w skali naszego kraju, była Hanna Pieńkowska (1917–1976), długoletni konserwator wojewódzki w Krakowie. Ekomuzeum, to w dużym uproszczeniu sieć rozproszonych w terenie obiektów-eksponatów, które tworzą „żywą” kolekcję, obrazującą wartości przyrodnicze i kulturowe regionu oraz dorobek jego mieszkańców. Przeszłość regionu jest wypadkową warunków naturalnych i działalności ludzi, historycznej i obecnej. Oddział ma się koncentrować na wszechstronnych badaniach przeszłości terenów, na których dziś położona jest Nowa Huta i kombinat metalurgiczny, pokazywaniu wyników tych badań na wystawach czasowych oraz wskazywaniu, a następnie rewitalizacji i włączaniu do tego systemu muzealnego najistotniejszych „świadków” minionych lat. Oczywiście zadanie to jest wykonalne tylko wtedy, gdy zdoła się włączyć w jego realizację inne podmioty społeczne, gospodarcze, kulturalne, działające obecnie w omawianym rejonie miasta.

Tak więc Muzeum dążyć będzie do przywrócenia wszystkich naturalnych funkcji obszaru Nowej Huty, przerwanych przez przyspieszony rozwój industrialny. Oprócz tego celem jest przybliżenie dorobku dzisiejszej Nowej Huty. W stosunku do tej dzielnicy i jej historii panuje wiele uprzedzeń i mylnych stereotypów, swoimi propozycjami Muzeum pragnie zmienić to nastawienie. Oddział poświęcony Nowej Hucie ma stanowić pierwszą, najbardziej interesującą kartę „przewodnika” po dziejach tych terenów, być zachętą do poznawania ich przeszłości, punktem startu do wędrówki, w trakcie której in situ można zobaczyć cenne pozostałości dawnych wieków oraz osiągnięcia architektury socrealizmu.

W związku z dobiegającą końca konserwacją i remontem murów obronnych oraz decyzją władz miasta o powierzeniu pieczy nad nimi Muzeum, poddano weryfikacji pierwotny projekt ich zagospodarowania, sporządzony przez Andrzeja Szczygła i Waława Passowicza, powierzając zadanie przygotowania trasy turystycznej Piotrowi Hapanowiczowi i Witoldowi Turdzy. Oba rozwiązania nawiązywały ideowo do zasad muzealnego wykorzystywania murów obronnych, opracowanych w połowie minionego wieku przez dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Jerzego Dobrzyckiego oraz prof. Jana Pachonńskiego. Jednocześnie, w związku z koncepcją przydzielenia Muzeum poddanych zabiegom remontowo konserwatorskim piwnic Sukiennic, opracowano wstępny projekt wykorzystania ich na cele muzealne. Największy udział w opracowaniu tego projektu mieli: Michał Niezabitowski, Waław Passowicz i Aleksandra Radwan.

Jak już wskazano, od 2004 roku systematycznie wdrażano nowe zasady pracy w Muzeum, co zaowocowało lepszymi wynikami. Za szczególne osiągnięcie omawianych dwóch lat działalności należy uznać przede wszystkim, obok dalszego znaczącego wzrostu liczby zwiedzających, nowy, bardziej interesujący kształt ekspozycji oraz coraz wyższy poziom merytoryczny i edytorski wydawnictw, które spotkały się z wysoką oceną zarówno publiczności, jak i fachowej krytyki. Trzy wydawnictwa zostały narodzone tytułem Krakowska Książka Miesiąca (ta prestiżowa nagroda jest przyznawana jest od 1995 roku przez Śródmiejski Ośrodek Kultury w Krakowie). *Legendy i tajemnice Krakowa. Od króla Kraka do Piotra Skrzyneckiego* została Krakowską Książką Sierpnia 2005, *Józef Brodowski. Malarz i rysownik starego Krakowa* autorstwa Stanisławy Opalińskiej – Krakowską Książką Maja 2006, natomiast *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII w.*, zdobyła nagrodę Krakowskiej Książki Miesiąca w grudniu 2006 roku.

Zgodnie z przyjętym w 2004 roku planem, w latach 2005–2006 ukazały się dwa tomy nowej serii wydawniczej *Biblioteka Krzysztoforska*, powstałej z inicjatywy Michała Niezabitowskiego według koncepcji Waława Passowicza. Były to: *Nowa Huta przeszłość i wizja. Studium Muzeum rozproszonego* (Red. Jacek Salwiński, Leszek Sibila) oraz wyżej wymieniona monografia *Józef Brodowski. Malarz i rysownik starego Krakowa*. Obydwa opracowania zyskały sobie wysoką ocenę specjalistów i czytającej publiczności. Tom poświęcony Nowej Hucie został bardzo szybko w całości wyprzedany, gdyż znakomicie trafił w rosnące zainteresowanie historią tej dzielnicy Krakowa.

Wiele satysfakcji przyniósł Muzeum tom podsumowujący kilkuletnie prezentacje osiągnięć krakowskich artystów, zatytułowany *Z pracowni naszych artystów. Najnowsza sztuka krakowska. Cz. II. Katalog wystaw zorganizowanych w Wieży Ratuszowej w latach 1999–2004*, autorstwa kurator tych ekspozycji Marii Zientary. Wielkim uznaniem cieszył się także katalog *Czas chasydów*, towarzyszący wystawie o tej samej nazwie (redakcja merytoryczna Elżbieta Długosz, redakcja Anna Biedrzycka).

Frekwencja na wystawach i imprezach osiągnęła w 2005 roku rekordową liczbę ponad 260 tys. widzów. Następny rok przyniósł jej wzrost o dalsze przeszło 16 tys. zwiedzających w stosunku do 2005 roku. Jest to rezultat wprowadzenia no-

Uroczystość powitania w Barbakanie palatyna Ottheinricha – inscenizacja z okazji wernisażu wystawy Podróż przez centrum Europy. Obrazy z podróży palatyna Ottheinricha z lat 1536/1537, Barbakan, fot. J. Korzeniowski

wego programu ekspozycyjnego oraz wydłużenia godzin otwarcia wystaw. Na te wyniki korzystnie wpłynęły imprezy zainicjowane przez władze miasta w 2004 roku: *Noc Muzeów* oraz *Dzień Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich*. Istotne dla ich powodzenia było zaangażowanie się w działania wszystkich istniejących w Krakowie muzeów, wsparcie tej akcji przez Stałą Konferencję Dyrektorów Krakowskich Muzeów i wreszcie dobra popularyzacja w mediach. Za efektem frekwencyjnym szedł też wzrost wpływów za biletów wstępu.

Mówiąc o nowym programie ekspozycyjnym raz jeszcze za szczególnie trafne uznać należy wybór i realizację cyklu ekspozycji, inauguracyjnych imprezy związane z jubileuszem lokacji miasta, przede wszystkim pokazy, które złożyły się na wystawę *Legends i tajemnice Krakowa. Od Króla Kraka do Piotra Strzyneckiego*, zorganizowane w salach Pałacu Krzysztofory, Domu pod Krzyżem, Celestacie i Wieży Ratuszowej. Ponadto za ważne wydarzenia wystawiennicze uznać trzeba ekspozycje, które zainicjowały działalność nowego oddziału w Nowej Hucie. Tutaj na pierwszy plan wybija się wystawa *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Kościelniki*. Była ona pierwszą z zaplanowanego cyklu przybliżającego tradycje i historię miejscowości, które weszły w obręb Nowej Huty. Nie sposób nie wspomnieć o ekspozycji jednego z najznakomitszych polskich fotografików Henryka Hermanowicza. Jego prace zaprezentowano na wystawie *W pełnym kadrze. Nowa Huta w fotografii Henryka Hermanowicza*. Niezmiernie ważna była również wystawa z okazji rocznicy powstania „Solidarności” *U progu wolności. Nowa Huta 1980–1989*. Działal-

ność wystawiennicza została szczegółowo scharakteryzowana w dalszej części niniejszej *Kroniki*, tutaj jedynie, dla podkreślenia rangi niektórych działań, należy przypomnieć o organizowaniu od 2004 roku pokazów najciekawszych nabytków Muzeum – zakupów, darów i przekazów.

Na osobną uwagę zasługuje fakt, iż kilku organizowanym wystawom towarzyszyły imprezy, które same w sobie były znaczącymi wydarzeniami bądź o charakterze artystycznym, bądź będących ludyczną zabawą. Taki charakter miała impreza towarzysząca otwarciu wystawy poświęconej podróży palatyna Ottheinricha, prezentującej widoki miast, przez które wiodła podróż. Uroczyste powitanie orszaku księcia w Barbakanie, następnie kolorowy korowód, który drogą królewską powędrował na Rynek do Pałacu Krzysztofory, wreszcie przyjęcie gościa przez króla – wszystko to stworzyło bardzo interesujące widowisko. Jeszcze więcej wrażeń dostarczył koncert towarzyszący otwarciu wystawy *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wiek*. W jego trakcie wykonano oratorium *Cracovia est*, autorstwa Dariusza Reguckiego. Zostało ono zamówione przez Muzeum z okazji 750. rocznicy lokacji Krakowa. Jest muzyczną próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie o wspólne korzenie i dziedzictwo historyczne. Co jest tymi korzeniami? Chrześcijaństwo. Zamierzeniem autora było skomponowanie utworu, który, wychodząc od czasów pogańskich Krakowa, maluje obrazy zrozumiałe dla współczesnego słuchacza, składające się na historię miasta, historię Polski i który zadaje pytanie o duchową kondycję człowieka. Autor powierzył wykonanie

Turniej rycerski w Barbakanie, fot. J. Korzeniowski

utworu Operze Krakowskiej (orkiestra, chór, soliści). Pracykonanie miało miejsce na dziedzińcu Pałacu Krzysztofora i spotkało się z bardzo ciepłym przyjęciem słuchaczy. Koncert ten sprawił, że otwarcie wystawy stało się wydarzeniem o wymiarze niespotykanym w historii krakowskiego muzealnictwa.

W działalności upowszechnieniowej, prócz wielkiego wachlarza różnorodnych wystaw, wykładów i prelekcji, kontynuowano politykę szeroko otwartych drzwi, mającą na celu uczynienie z Muzeum prawdziwego przybytku wielu muz. Dlatego też sale i dziedzińce muzealnych obiektów były miejscem turniejów rycerskich, koncertów muzycznych, spektakli teatralnych i operowych.

Zbiory

W ciągu omawianego okresu kontynuowano zasady gromadzenia zbiorów, sformułowane w programie przedstawionym przez dyrektora Michała Niezabitowskiego. Istotą tego programu można streścić w lapidarnym skrócie: „mniej, ale lepiej”. Jednocześnie podjęto starania, aby rozszerzać kolekcje muzealne o obiekty z okresu staropolskiego. Drugim znaczącym nowum było podjęcie decyzji o poszerzeniu zainteresowań Muzeum o obiekty pochodzące z wykopalisk archeologicznych. Stanowisko to wynikało z faktu zapowiedzianego przez władze miasta zaangażowania Muzeum w przejęcie piwnic Sukiennic oraz prowadzenia, rozmaicie

ocenianych przez opinię publiczną, badań archeologicznych Rynku Głównego i koniecznością zabezpieczenia odkrywanych tam obiektów. Plany zakupowe były ograniczone możliwościami finansowymi oraz niewielką podażą niektórych z poszukiwanych obiektów. Lata 2005–2006 należały jednak do najlepszych w ostatnim czasie. Ocena ta dotyczy zarówno ilości, jak i jakości zakupionych obiektów oraz otrzymanych darów i przekazów.

Wśród zakupów dokonanych w 2005 roku na pierwszy plan wybija się obrazy i grafiki znakomitego krakowskiego artysty Leszka Sobockiego. Udało się nabyć cykl linorytów *Znaczki*, które są artystycznym świadectwem czasów narodzin „Solidarności” oraz kilka prac z cyklu *Graffiti polskie*.

Z obrazów olejnych tego artysty na pierwszy plan wybija się obraz *Polak 2005* (olej, płótno), będący repliką najsłynniejszego chyba jego dzieła *Polak 79*, obok tego wymienić należy obraz *4 x tak* (1980–1986, olej, płótno), będący zbiorowym portretem artystów, tworzących grupę Wprost: Macieja Bieniasza, Zblyluta Grzywacza, Leszka Sobockiego i Jacka Waltosia.

Pozostając w kręgu malarstwa należy wymienić nabyte w tym roku obrazy: Stanisława Fabijańskiego *Widok Wawelu* (olej, płótno), Zbigniewa Pronaszki *Portret Roberta Jagody* (lata 30. XX. wieku, olej, płótno), Tadeusza Ajdukiewicza *Portret Henryka Kieszkowskiego*, (1879, olej, płótno), *Wjazd księcia Józefa Poniatowskiego do Krakowa* (kopia obrazu Michała Stachowicza wykonana przez Stanisława Bryniarskiego, 1902, olej, płótno), miniatura Józefa Kondratowicza wed-

L. Sobocki, 4 x tak, portret zbiorowy członków grupy Wprost, olej, płótno, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5906/III

łóg Singeltona, *Uwolnienie Tadeusza Kościuszki przez cara Pawła I w 1796 r.* (XIX wiek, tempera, kość słoniowa), wycinanka barwna *Mizrach* (wyk. Marta Gołąb, 2004, akwabela).

Ponadto zakupiono m.in.: *strój polski* z około 1890, pamiątki po Franciszku Schramie, w tym medal Bractwa Kurkowego we Lwowie oraz odznakę klubu sportowego Pogoń Lwów, fotografie: Kraków i okolice (aut. Stanisław Mucha, lata 50. XX wieku), zespół negatywów *Nowa Huta, miasto i kombinat 1958–1983* (aut. Stanisław Gawliński). Wśród darów najcenniejszymi były te, które otrzymaliśmy od artystów: rzeźba Krystyny Nowakowskiej *Anioł nadziei* (2003), Leszka Sobockiego *Portret Barbary Skąpskiej* (2005, olej, płótno) oraz *Portret Michała Niezabitowskiego* (2005, olej, płótno), Janiny Kraupe-Świdorskiej *Autoportret* (2005, olej, płótno), Jana Chrzęszcza *Portret Jerzego Dobrzyckiego* (2005, olej, płótno), W. Wagnera *Portret Sławomira Wojaka* (2005, olej, płótno), Teresy Stankiewicz *Wysepka* (olej, płótno), Janiny Jakowlew-Stożek *Różowa tancerka* (olej, płótno), mundur długoletniego woźnego magistratu krakowskiego Jana Jędryki, Karoliny Śwideckiej cykl *Portrety krakowian* – 33

obrazy przedstawiające znane osobistości Krakowa z końca XX i początku XXI wieku (2003–2005, olej, płótno). Wśród przekazów najcenniejszymi były: herb miasta Krakowa (lata 30, srebro, wytwórnia ORNO), orzeł – godło państwa (lata 30. XX wieku srebro, wytwórnia ORNO), przejęte od Urzędu Miasta Krakowa.

Podobnie owocny dla rozbudowy zbiorów był rok 2006. Aktywna polityka powiększania kolekcji została wsparta grantem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, dzięki któremu mogliśmy nabyć bardzo interesującą kolekcję medalionów, zbieranych przez dwa pokolenia rodziny Kałkowskich. Zakup ten należy do największych w ciągu ostatnich lat. Równie ważny był zakup zespołu 209 unikatowych negatywów z czasów okupacji hitlerowskiej i okresu tuż-powojennego, ukazujących zarówno ulice miasta w codziennej okupacyjnej rzeczywistości, jak i eksponujące przemiany w kształcie i wystroju poszczególnych budowli w okresie powojennym. Podobnie jak w 2004 roku, Muzeum nabyło kilka interesujących obrazów współczesnych artystów. Oprócz kolejnych dzieł Leszka Sobockiego *Wizyta* (1983, linoryt), zakupiono obraz Leszka Dutki *Głowa w murze* (1984, olej,

L. Sobocki, Polak 2005, olej, płótno, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5956/III

płótno). Z zakresu malarstwa ciekawym nabytkiem był też obraz Franciszka Tepy *Portret Żyda* (1871, akwarela). Kolekcję dokumentów odnoszących się do czasów I wojny światowej, a także losów legionistów Józefa Piłsudskiego wzbogacił album Stanisława Jankowskiego, zawierający *Rysunki z procesu Legionistów w Marmaroszu Szeged* (Węgry, 1918). Ważnym nabytkiem był, uzupełniający muzealny zbiór zegarów, zestaw narzędzi zegarmistrzowskich z końca XIX i początku XX wieku. Zbiory fotograficzne, obok wspomnianego wcześniej zestawu negatywów powiększyły się m.in. o kilkanaście fotografii Stanisława Muchy, pokazujących Kraków dwudziestolecia międzywojennego oraz komplet fotografii Zygmunta Helcera z odsłonięcia pomnika Adama Mickiewicza 26 listopada 1955 roku. Z ciekawszych obiektów nabytych w 2005 roku wymienić należy jeszcze chustę w stylu Art Déco. W ramach dokumentowania konkursów szopek krakowskich zakupiono kolejne obiekty do zbiorów. Interesująco przedstawiały się dary i przekazy.

Wśród darowanych obiektów wymienić należy: zestaw koronacyjnych klejnotów Króla Kurkowego 2004 roku Stanisława Dyrdy, zespół kobierców z przełomu XIX i XX wieku, obraz Leszka Dutki *Zbójcy* (1884, olej, płótno), medalion z 1878 roku Kazimierza Witolda Ostrowskiego *Jan Matejko*, komodę w stylu biedemeier i kilim wełniany z dwudziestolecia międzywojennego – pamiątki po Hannie Rudzkiej-Cybisowej. Wiele interesujących obiektów przekazał do zbiorów Urząd Skarbowy w Krakowie. Przedmioty te stanowiły masę spadkową po dr. Józefie Wysockim. Do najbardziej interesujących należały: *Męczeństwo świętego Sebastiana* nieznanego autora (lata 90. XIX wieku, olej, płótno), Alfonsa Karpińskiego *Portret nieznannej kobiety* (1922, olej tektura), Jana Matejki *Władysław Jagiełło* (1878, rysunek, sygn.), Konstantego Laszczki rzeźba *Cap* (1902, terrakota), zegar kominkowy (Wiedeń 1800–1818), zegar kominkowy (Wiedeń 1820–1830), zegar stołowy (Lerolle Freres, Paryż 1860, mosiądz złocony). Serwantkę bieder-

J. Jakowlew-Stożek, Różowa tancerka, olej, płótno, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5845/III

meier (ok. 1820), sypialnię z krakowskiego zakładu Wojciecha Bobera z ul. Rajskiej 10, w skład której wchodziły dwie szafy, toaletka, stolik okrągły, dwa fotele, taboret z XX wieku. Wzrost liczby eksponatów w okresie 2005–2006 pokazano w tabeli.

Rok	Zakupy	Dary	Przekazy	Depozyty
2005	833	426	410	–
2006	946	146	597	–
Razem	1779	572	1007	–

W ciągu omawianego okresu zbiory muzealne wzrosły o 3358 obiektów i osiągnęły liczbę 99 827 eksponatów.

Wzbogaceni uległy również zbiory biblioteki i archiwum naukowego. Nabywano głównie wydawnictwa odno-

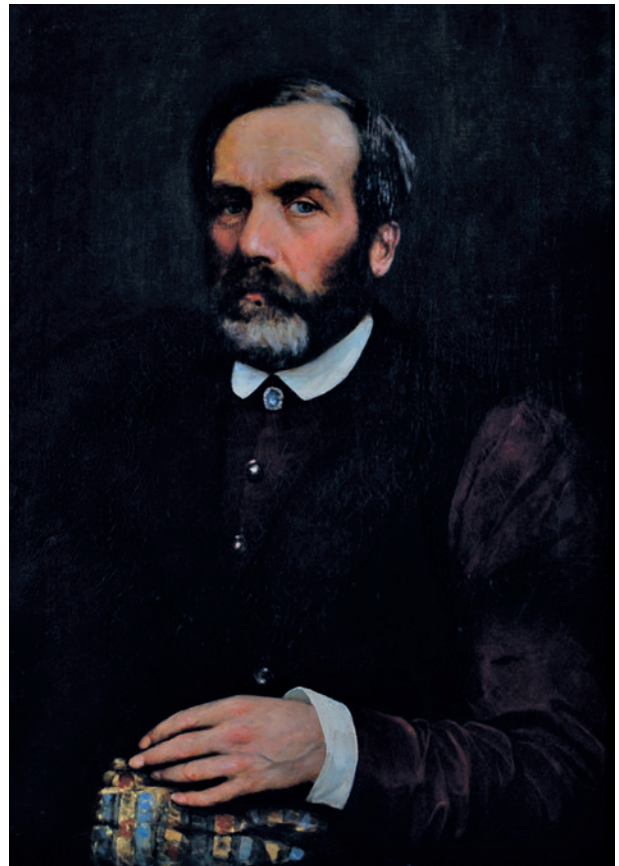
szące się do dziejów i kultury naszego miasta oraz publikacje z zakresu historii, historii sztuki, dziejów teatru, judaistyki, drukarstwa, zabytkoznawstwa, antropologii kultury. Gromadzono też druki ulotne: afisze, zaproszenia, programy, ulotki wyborcze itp. Wszystkie nowo nabyte obiekty zostały wpisane do Księgi Wpływu Muzealiów, a materiały biblioteczne do Księgi Akcesu. Cały zasób eksponatowy pozostawał pod stałą kontrolą konserwatorską. Pracownicy konserwatorskie monitorowały warunki przechowywania obiektów: temperaturę, wilgotność, ekspozycję na światło dzienne. Eksponaty wypożyczane na wystawy były dodatkowo przeglądane i opiniowane, zarówno przed użyczeniem, jak i po ich zwrocie. Prace pracowni konserwatorskich, obok zabiegów przy obiektach biorących udział w wystawach, uwzględniały potrzeby wynikające ze stanu zachowania eksponatów. Duży ruch muzealiów i wielość wystaw sprawiały, że w pierwszym rzędzie wykonywano zabiegi przy eksponatach wybranych na wystawy stałe i zmienne. W ciągu mi-

S. Fabijański, Widok Wawelu, olej, płótno, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5849/III

Z. Pronaszko, Portret Roberta Jahody, lata 30. XX w., olej, płótno, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5910/III

T. Ajdukiewicz, Portret Henryka Kieszkowskiego, ok. 1879, olej, płótno, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5912/III

A. Karpiński, Portret nieznannej kobiety, 1922, olej, tektura, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5918/III

F. Tepe, Portret Żyda, 1871, akwarela, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 941/VII

nionego dwulecia za kierunki priorytetowe w działaniach pracowni konserwatorskich uznano zabiegi przy obiektach przewidywanych na wystawy organizowane w ramach realizacji programu obchodów 750-lecia lokacji Krakowa. Podejmowano też zabiegi przy obiektach użyczanych Muzeum na wystawy zmienne przez klasztory, kościoły i osoby prywatne, w ten sposób rewanżując się za możliwość korzystania z ich zasobów, a zarazem poprawiając stan utrzymania dzieł stanowiących część narodowego dziedzictwa kultury. Wiele z tych obiektów po raz pierwszy poddano opiece konserwatorskiej. Wykonywano też wstępne zabiegi przy przedmiotach pochodzących z wykopalisk na Rynku Głównym, które były pokazane na organizowanej przez wspólnie z Zespołem Badawczym kierowanym przez dr. Cezarego Buškę wystawie w Wieży Ratuszowej. Wystawa *Badania archeologiczne Rynku Głównego w Krakowie 2005–2006* była pokazem najcenniejszych wykopalisk.

W okresie sprawozdawczym Muzeum posiadało sześć pracowni konserwatorskich. Ich praca obok czynności rutynowych, w wielu przypadkach miała charakter złożony, wymagający znacznego nakładu pracy i indywidualnych, autorskich programów działań. Prace wykonane oraz pracowni konserwatorskie w latach 2005–2006 zestawiono w tabeli.

Łącznie pracowni konserwacji wykonały zabiegi przy 1459 obiektach oraz dokonały 224 przeglądów.

W ciągu okresu objętego niniejszą *Kroniką* ruch muzealiów był dosyć duży. Było to przede wszystkim wynikiem

Rok	Pracownia malarstwa	Pracownia papieru	Pracownia metalu	Pracownia tkanin	Pracownia mebli	Pracownia zegarów
2005	163	79	281	34	37	9
2006	137	117	520	29	39	14
Razem	300	196	801	63	76	23

znaczącej liczby wypożyczeń na wystawy organizowane przez Muzeum. Wszystkie ekspozycje „lokacyjne” pomyślane były tak, aby pokazać jak najwięcej obiektów związanych z Krakowem, eksponatów często najwyższej rangi, bez względu na aktualne miejsce ich przechowywania. Starano się, by ekspozycje organizowane ze względu na tę tak ważną rocznicę były w miarę możliwości prezentacją kompletną na najwyższym poziomie naukowym i wystawienniczym i dawały w miarę pełną wiedzę o tym, co przetrwało do dziś z okresu przedlokacyjnego. Na wystawy organizowane przez Muzeum wypożyczono od osób prywatnych, zgromadzeń zakonnych, kościołów, innych muzeów, instytucji i stowarzyszeń 5755 obiektów. Z zasobów naszej instytucji inne placówki muzealne oraz wystawcy zagraniczni wypożyczyli 720 eksponatów. Podobnie jak w latach ubiegłych, najczęściej i największym stopniu korzystaliśmy ze zbiorów krakowian oraz muzeów i instytucji naszego miasta. Wśród wypoży-

K.W. Ostrowski, Jan Matejko, 1878, medalion, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 3377/III N

W. Świecki, Józef Ignacy Kraszewski, medalion, odlew fabryki Miniera, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 3433/III N

czających byli m.in.: Muzeum Narodowe w Krakowie, Zamek Królewski na Wawelu, Muzeum Archeologiczne w Krakowie, Muzeum Katedralne w Krakowie, Muzeum Archidiecezji Warszawskiej, Muzeum Etnograficzne w Krakowie, Archiwum i Biblioteka Kapituły Katedralnej w Krakowie, Archiwum Państwowe w Krakowie, Biblioteka Jagiellońska, Archiwum Alinari we Florencji, zgromadzenia zakonne cystersów z Mogiły, dominikanów z Krakowa, franciszkanów z Krakowa, zgromadzenia zakonne klarysek z Nowego Sącza i Krakowa, norbertanek z Krakowa, felicjanek z Krakowa, Fundacja Książąt Czartoryskich, Fundacja Rodziny Józefa Piłsudskiego, Muzea Narodowe w Warszawie, Poznaniu, Szczecinie, Wrocławiu, Muzeum Architektury we Wrocławiu,

J. Kraupe-Świdorska, Autoportret, 2005, olej, płótno, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5902/III

wiu, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Muzeum w Bochni, Muzeum w Gliwicach, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Teatralne w Warszawie, Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka”, Domy Aukcyjne „Altius” i „Rempex”, opactwo oo. benedyktynów w Tyńcu, parafia pw. Wniebowzięcia NMP i Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Węgrowie, Zakład Gazowniczy w Krakowie. Korzystano też z życzliwości artystów, których indywidualne i zbiorowe ekspozycje były pokazywane w salach wystawowych Pałacu Krzysztofora, Galerii Teatralnej Domu pod Krzyżem, Kamienicy Hipolitów, Zwierzynickim Salonie Artystycznym. Spośród partnerów zagranicznych swoje zbiory udostępnili: Towarzystwo Pro Loco Giffoni Valle Piana oraz Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej w Poczdamie.

Obiekty ze zbiorów naszego Muzeum użyczyliśmy Muzeum Narodowemu w Krakowie, Muzeum Narodowemu w Kielcach, Muzeum Okręgowym w Krośnie, Nowym Sączu, Radomiu, Sandomierzu, Muzeum Regionalnym w Bochni i Tarnobrzegu. Użyczyliśmy również nasze ekspozycje partnerom zagranicznym z Brukseli, Giffoni Valle Piana, Liege, Moskwy i Paryża.

Zbiory Muzeum dobrze służyły popularyzacji historii, sztuki i tradycji naszego miasta. To dzięki nim wielu widzów w kraju i za granicą miało możliwość bliższego poznania Krakowa, jego roli w dziejach naszego narodu, w dziejach europejskiej i światowej cywilizacji i kultury.

Wypełniając statutowy obowiązek gromadzenia zbiorów poświęconych historii Krakowa, podobnie jak w latach poprzednich, tak i w omawianym okresie Muzeum znacznie powiększyło swoje zasoby. Ich wielki przyrost nie byłby możliwy bez hojnych darów osób prywatnych i przekazów in-

L. Dutka, Zbójcy, 1984, olej, płótno, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 5955/III

stytucji, organizacji i stowarzyszeń. Jak zawsze chcemy w tym miejscu złożyć podziękowanie tym wszystkim, którzy kierując się szlachetnym porywem serca składali nam bezinteresownie swe często wartościowe nie tylko emocjonalnie, ale i materialnie pamiątki, z myślą o tym, że w zbiorach muzeum znajdują należyte miejsce, że otoczone będą konserwatorską troską i będą dobrze służyć narodowej kulturze. Dary te traktujemy jako wyraz najwyższego zaufania do instytucji Muzeum jako najlepszego gwaranta bezpiecznego zachowania polskiego dziedzictwa narodowego. Wszystkich darczyńców prosimy o przyjęcie podziękowań i wyrazów najwyższego szacunku za dary ich serc.

W latach 2005–2006 ofiarodawcami były następujące osoby i instytucje: ksiądz infulat Jerzy Bryła, Jan Chrzęszcz, Leszek Dudka, Stanisław Dyrda, Leszek Dziedzic, Michał Grychowski, Zofia Jareмова, Leszek Kałkowski, Michał Koziół, Janina Kraupe-Świdorska, Elżbieta Krywsza-Fedorowicz, Leszek Lerka, Teresa Małkowska-Holzerowa, Anna Mitkowska, Naczelnik Urzędu Skarbowego Kraków-Stare Miasto, Narodowy Bank Polski – Emisja Monet Kolekcjonerskich, Maria Nowak, Krystyna Nowakowska, Anna Pacyna, Aleksander Pieniek, Juliusz Pogłódek, Anna Polaszek, Maria Pozarzycka, Danuta Radwan, Redakcja „Dziennika Polskiego”, Alina Skarżyńska, Leszek Sobocki, Urszula Stachowiak, Teresa Stankiewicz, Stanisław Stawiarski, Joanna Stożek, Józef Szwan, Karolina Świedcka, Urząd Miasta Krakowa – Kancelaria Prezydenta, Wacław Wagner.

Wystawy

Lata 2005–2006 przyniosły duże zmiany w zakresie wystawiennictwa. Wprawdzie nie udało się zmniejszyć w sposób zasadniczy liczby organizowanych wystaw, to jednak nastąpiło znaczne ich ograniczenie. Mniejsza liczba organizowanych ekspozycji miała pewien, choć nie zasadniczy, wpływ na lepsze finansowanie tych ekspozycji, które przyjęto do planu pracy. Decydujące znaczenie dla wyraźnego przełomu w finansowym zabezpieczeniu działań Muzeum i tym samym istotne podniesienie ich poziomu, miała poważnie zwiększona dotacja, co wynikało z utworzenia osobnej ścieżki finansowania wystaw organizowanych w związku z 750. rocznicą lokacji Krakowa na prawie magdeburskim. Umiejętnie i atrakcyjnie opracowany przez dyrektora Michała Niezabitowskiego i kierowany przez niego zespół pracowników Muzeum program wystaw, imprez i wydawnictw zaakceptowany przez Radę Programową Obchodów 750-lecia Lokacji, stworzył okazję do działań na poziomie dotąd rzadko osiąganym.

Za najważniejsze, jak to wspomniano wyżej, należy uznać dwie ekspozycje ściśle związane z programem obchodów rocznicy lokacji: *Legends i tajemnice Krakowa. Od króla Kraka po Piotra Skrzyneckiego* oraz *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wiek*. Temat pierwszej z wystaw zrodził się z dyskusji, w której brali udział m.in. Michał Niezabitowski, Wacław Passowicz, Marta Marek. Ostateczna koncepcja wystawy i jej scenariusz to wynik inwencji i pomysłów kuratora ekspozycji Anny Szałapak oraz autorki aranżacji

Wernisaż wystawy *Legendy i tajemnice Krakowa*. Od króla Kraka do Piotra Skrzyneckiego, przemawia dyrektor Muzeum M. Niezabitowski, fot. J. Korzeniowski

plastycznej Ewy Szymańskiej, z którymi współpracowały Maria Lempart i Teresa Paszkot-Kluz. Noty katalogowe napisały m.in.: Elżbieta Wojtała, Danuta Radwan, Małgorzata Palka, Grażyna Lichończak-Nurek, Elżbieta Firlet i Bożena Urbańska.

Wystawie towarzyszyły dwa znakomicie edytorsko przygotowane wydawnictwa: katalog wystawy oraz album zawierający opowieści o legendach i tajemnicach Krakowa autorstwa Anny Szałapak. Album zilustrowano zdjęciami najwybitniejszych dzieł sztuki, podejmujących tę tematykę. Fotografie wykonał Rafał Korzeniowski. Katalog został opracowany według pomysłu Marii Lempart. Obok not katalogowych oraz wprowadzenia przedstawiającego koncepcję wystawy autorstwa Anny Szałapak zamieszczono w nim artykuły: Michała Niezabitowskiego o legendach krakowskich jako źródłach historycznych oraz Czesława Robotyckiego i Tomasza Węclawowicza o średniowiecznym i współczesnym Krakowie. Całość otwiera wstęp pióra prezydenta Krakowa Jacka Majchrowskiego. Na wystawie pokazano 495 różnorodnych dzieł sztuki: obrazów, rysunków, rzeźb, medali, kostiumów. Wykorzystano zbiory osób prywatnych, domów aukcyjnych i przede wszystkim muzeów z całego kraju. Wystawa była prezentowana w pięciu oddziałach Muzeum. W każdym miejscu jej tematyka była inna, choć zawsze łączyła się z legendą lub tajemnicą miasta. Główna, wielowątkowa część ekspozycji znajdowała się salach Pałacu Krzysztofora.

Wernisaż wystawy odbył się 2 czerwca 2005 roku, w Oktawę Bożego Ciała, czyli dzień harców po ulicach Kra-

kowa jednego z bohaterów krakowskich legend, Lajkonika. Ekspozycję otworzył, w towarzystwie Lajkonika i jego świąty – włóczków i orkiestry mlaskotów, wiceprezydent Krakowa Henryk Bątkiewicz. Otwarcie poprzedziło pojawienie się na dziedzińcu Pałacu innego z bohaterów legendy, Pana Twardowskiego. W atmosferę urokliwych i tajemniczych podań wprowadzili licznie przybyłą publiczność dyrektor Muzeum Michał Niezabitowski oraz kurator wystawy Anna Szałapak. Głos zabrał wiceprzewodniczący Rady Miasta Krakowa Piotr Wysocki. Następnie honorowi goście, wśród których była też kurator Małopolskiego Okręgu Szkolnego Elżbieta Łęcznarowicz zwiędzali ekspozycję. Ceremonię otwarcia uświetnił występ Lajkonika oraz koncert zespołu baletu dworskiego „*Ardente Sole*”.

Wystawa, na której zgromadzono najciekawsze dzieła z malarstwa, rzeźby i grafiki składała się z kilku części: *Legendarne początki miasta* – Wawel, który w rozmaitych kontekstach funkcjonuje w świadomości każdego Polaka, czyli wzgórze wawelskie, katedra, zamek, baszty i mury jako majestat władzy i swoisty *genius loci* – czakram; *Legenda początku*, czyli dzieje księcia Kraka, Wandy i smok wawelski; *Tradycje, obrzędy i zwyczaje* – Emaus, wianki, sobótko, procesje Bożego Ciała, wesele krakowskie; *Legenda Lajkonika*; *Blask świętości* – św. Stanisław, św. Jan Kanty, św. Jadwiga Andegaweńska, *Królewskie problemy* – król Łokietek, król Kazimierz Wielki i Estera; *Renesansowy Wawel* – dzwon Zygmunt, błazen Stańczyk; *W pracowni czarnoksiężnika* – skarby krzysztoforskie, Pan Twardowski i zwierciadło z Węgrowa.

Otwarcie wystawy *Legendy władzy i miłości*, od lewej: prezes Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe w Krakowie L. Gołda, prezydent Krakowa J. Majchrowski, kurator wystawy A. Szalapak i dyrektor Muzeum M. Niezabitowski, Celestat, fot. M. Niechaj

W holu parteru pokazano stroje świty Lajkonika, *Smoka Wawelskiego* – rzeźbę Bronisława Chromego oraz szopki krakowskie. Nie sposób wymienić wszystkich dzieł i ich twórców, zostały one przedstawione w obszernych notach katalogowych w znakomicie przygotowanym katalogu. Wystarczy wspomnieć, że były to dzieła m.in. Jana Matejki, Stanisława Wyspiańskiego, Wacława Koniuszki, Leszka Sobockiego, Hipolita Lipińskiego, Michała Stachowicza, Antoniego Piotrowskiego, Franciszka Walczowskiego, Bronisława Chromego, Stanisława Fabijańskiego, Alfonsa Karpińskiego, Witolda Chomicza, Włodzimierza Tetmajera, Tadeusza Kunzega, Leona Wyczółkowskiego i wielu innych.

Drugą część tej wystawy udostępniono w Wieży Ratuszowej *Legendy słowa i czynu*. Pokazano tam portrety Jana Pawła II, Jerzego Turowicza, Józefa Piłsudskiego i Tadeusza Kościuszki.

W dniu inronizacji Króla Kurkowego 2005 Stanisława Skalskiego, która, jak zawsze, odbyła się na Rynku krakowskim, w Celestacie otwarto w obecności wojewody krakowskiego Jerzego Adamika, przewodniczącego Sejmiku Małopolskiego Piotra Boronia, przewodniczącego Rady Miasta Pawła Pytki, generałów Mieczysława Bieńka i Bronisława Kwiatkowskiego oraz prezydenta Miasta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego, który z prezesem Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe w Krakowie Leszkiem Gołdą i dyrektorem MHK Michałem Niezabitowskim pełnił rolę gospodarza uroczystości, trzeci członek ekspozycji –

wystawę *Legendy władzy i miłości*, ukazującej dramatyczne losy związku Zygmunta Augusta i Barbary Radziwiłłówny. Pokazano tu m.in. obrazy Józefa Simmlera, Jana Matejki, Władysława Łuszczkiewicza.

Ostatnią część ekspozycji, poświęconą *Krakowowi artystycznemu*, którego symbolami są m.in. kabaret Zielony Balonik i Zaczarowana dorożka z poematu Konstantego I. Gałczyńskiego, otwarto w Domu pod Krzyżem. Tutaj w sali gotyckiej oraz piwnicznej galerii ukazano pamiątki związane z Piotrem Skrzyneckim i Piwnicą pod Baranami. Znakomita scenografia ekspozycji stworzyła klimat „piwnicznej” ironii i humoru, zdało się, jak żywe stanęły przed oczyma widzów „legendy” Piwnicy: Piotr Skrzynecki, Ewa Demarczyk, Krystyna Zachwatowicz, Leszek Długosz i wielu innych. Ciekawym zabiegiem było objęcie linią światła ekspozycji stałej, tych jej fragmentów, które ukazywały postaci legendy krakowskich scen: Heleny Modrzejewskiej, Ludwika Solskiego, Elżbiety Jaroszewskiej, Stanisława Wyspiańskiego, Mieczysława Kotlarczyka i Karola Wojtyły.

Omawiana wystawa była najważniejszą ekspozycją 2005 roku. Ponadto Muzeum przygotowało kilka interesujących ekspozycji, które tu przypomnimy w układzie chronologicznym. Gabrielle D’Annunzio, wielki włoski poeta, pisarz, miłośnik sztuki został ukazany w Krakowie przede wszystkim jako kolekcjoner. Na wystawie pokazywanej w Galerii Pałacu Krzysztofora na I piętrze pokazano obiekty z kolekcji artysty, która powstała jako efekt pełnego pasji kolekcjo-

Wernisaż wystawy Skarby krakowskich klasztorów. Zbiory Sióstr Felicjanek, przemawia wicedyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa dr B. Turlejska, z lewej siostra przełożona zgromadzenia felicjanek, z prawej dyrektor Muzeum M. Niezabitowski i kuratorzy wystawy J.T. Nowak i W. Turdza, fot. J. Korzeniowski

nowania dzieł sztuki – wyrobów rzemiosła artystycznego. Zebrane przez siebie dzieła artysta zgromadził w Viltonele, niewielkiej osadzie wzniesionej dla niego w latach 1921–1923. Cały swój zbiór przekazał narodowi włoskiemu, do dziś jest tam Muzeum.

W kolekcji znalazły się wysokiej klasy rękodzieła, wazy, tkaniny, narzędzia, biżuteria, naczynia. Część z nich została pokazana na naszej wystawie. W otwarciu wystawy uczestniczyli m.in. dyrektor Instytutu Włoskiego w Krakowie Giovanni Sciola, konsul Republiki Słowackiej Janka Burianowa, konsul Republiki Niemiec Maren Klinger oraz wielu innych znamienitych gości. Kuratorem ekspozycji ze strony MHK była Joanna Strzyżewska.

W Zwierzynieckim Salonie Artystycznym 26 stycznia 2005 roku otwarto wystawę *Pejzaż Zwierzyniecki*, która stanowiła plon 10. konkursu plastycznego organizowanego dla dzieci i młodzieży z przedszkoli i szkół dzielnicy VII. Pomyślowcą i koordynatorem całości przedsięwzięcia był Piotr Boroń. Prace wykonane w rozmaitych technikach malarskich i graficznych ukazywały „małą, najbliższą Ojczyznę” autorów prac, czyli dzielnicę, w której się urodzili i mieszkają. Pokazano rękodzieła oraz fotografie. Nagrody ufundowała Rada Dzielnicy VII. Wystawie towarzyszył piękny folder. Kuratorem ze strony MHK był Jerzy Segda.

Ostatnią z ekspozycji stycznia 2005 roku otwarto w kamienicy Hipolitów. Nosila ona tytuł *Moje nastroje* i była prezentacją prac Józefa Szwanca. Artysta, absolwent ASP

rocznik 1959, pierwotnie specjalizował się w plakacie i litografii. Przez wiele lat pracy w krakowskim Ośrodku Telewizyjnym trudnił się głównie grafiką użytkową. Stworzył tysiące plasz, zapowiedzi programów. Z czasem porzucił grafikę na rzecz malarstwa; pierwotnie swoje wizje realizował w pastelu, później w technice olejnej. Najpełniej wypowiada się w pejzażu, który tematem jego prac stał się od 1990 roku. Na wystawie zaprezentowano 50 obrazów artysty z ostatnich kilkunastu lat: *Ogrody*, *Jezióra*, *Listopadowe szeregi*, *Samotne cerkiewki*, *Kwiatowe bukiety*, *Mgły wislane*. Tworzą one pełen urokliwego nastroju świat, w którym każdy może odnaleźć piękno skłaniające do refleksji nad siłami natury, świat, zda się, realny, a zarazem nostalgiczno-magiczny. Kuratorem wystawy był Łukasz Biały, autorem tekstu folderu Maciej Mieziań.

27 lutego 2005 roku w Zwierzynieckim Salonie Artystycznym otwarto wystawę zatytułowaną *Kraków Europie – krajobrazy wyobraźni*. Pokazano na niej prace 30 artystów, malarzy żyjących i nieżyjących, przedstawiających w rozmaity sposób Kraków. Ogółem oglądać można było 63 obrazy wykonane w różnych technikach: olej, akwarela, pastel, rysunek. Widzowie mogli zobaczyć m.in. obrazy Stanisława Tondosa, Stanisława Fabijańskiego, Józefa Pankiewicza, Ludwika Machalskiego. Kuratorem ekspozycji był Jerzy Segda.

W ciągu marca przygotowano i udostępniono publiczności trzy ekspozycje. Pierwsza z nich to wystawa w salach parterowych Pałacu Krzysztofory. Była to już 14. ekspozycje

Wernisaż wystawy *Krakowianie w portretach Karoliny Śwideckiej*, od z lewej: artystka, prezydent Krakowa prof. J. Majchrowski, dyrektor Muzeum M. Niezabitowski, kurator wystawy M. Zientara, wicedyrektor Muzeum W. Passowicz, fot. J. Korzeniowski

cja z cyklu *Skarby krakowskich klasztorów* pt. *Zbiory Sióstr Felicjanek*. Wystawą tą Muzeum wpisało się w uroczystości 150. rocznicy Zgromadzenia Sióstr Świętego Feliksa z Kantalicjo. Zgromadzenie zostało założone 21 listopada 1855 roku przez bł. Marię Angelę (Zofię Truszkowską) w Warszawie, beatyfikowaną przez Jana Pawła II w 1993 roku. W 1865 roku felicjanki, zmuszone do opuszczenia Królestwa Polskiego, osiedliły się w Krakowie (ich kościół z klasztorem wzniesiono przy ul. Smoleńsk) i tutaj nastąpił rozwój zgromadzenia. Wystawa została przygotowana dzięki życzliwej zgodzie władz zgromadzenia felicjanek, szczególnie przełożonej generalnej matki Marii Raymond Kasprzak oraz przełożonej prowincjonalnej siostrze Marii Aldonie Batko.

Na wystawie wyeksponowano różnego rodzaju pamiątki wypożyczone z siedmiu placówek felicjanek w Krakowie. Pokazano malarstwo religijne z XVIII–XX wieku (m.in. *Pokłon Trzech Króli*, *Wizja św. Feliksa*, *Chrystus przy słupie*), rzeźbę *Madonna z Dzieciątkiem* z XVII wieku (wykonaną w alabastrze), rzemiosło artystyczne (kielichy mszalne, relikwiarze, pateny, świeczniki, monstrancje, w tym piękną monstrancję z detalami z buławy króla Stefana Batorego), tkaniny liturgiczne (ornaty, kapy, palki), starodruki i dokumenty.

Osobne miejsce na wystawie zajmowały pamiątki po założycielce zgromadzenia, bł. Marii Angeli; autografy listów, rzeczy osobiste, książki. Niewątpliwą atrakcją było pokazanie wyposażenia celi założycielki zgromadzenia (łóżko, klęcznik, krucyfiks, obrazy, pamiątki osobiste), które na czas wystawy opuściło klauzurę.

Wystawę otwarto 11 marca 2005 roku, jej kuratorami byli Janusz T. Nowak i Witold Turdza. Ekspozycji towarzyszył obszerny informator przedstawiający historię zgromadzenia w Krakowie oraz opis najciekawszych obiektów.

Drugą z ekspozycji to *Krakowianie w portretach Karoliny Śwideckiej*. Otwarto ją w galerii I pietra Pałacu Krzysztofora. Autorka jest młodą artystką, która postanowiła specjalizować się w tej trudnej dziedzinie sztuki, wymagającej od twórcy dużej wrażliwości, doskonałego zmysłu obserwacji i dobrej znajomości malarskiego rzemiosła.

Od czerwca 2002 roku Karolina Świdecka portretowała zaproszonych przez Muzeum do pozowania znanych i popularnych krakowian, reprezentujących różne dziedziny sztuki, kultury, nauki, a także polityki, gospodarki i sportu. W ciągu trzech lat wykonała 39 portretów, m.in.: Czesława Miłosza, Doroty Terakowskiej, Grzegorza Turnaua, Anny Polony, Anny Dymnej, Krystyny Zachwatowicz, Anny Szalapak, Barbary Świątek-Żelazny, Andrzeja Zolla, Jana Łowickiego, Antoniego Dziadkowiaka, Jacka Majchrowskiego, Franciszka Ziejki, Krzysztofa Pendereckiego, Roberta Korzeniowskiego i innych wybitnych obywateli naszego miasta.

Artystka zadeklarowała, że wszystkie pokazywane na wystawie portrety (które nie zostały wcześniej zakupione) prześle do zbiorów Muzeum. Ten gest Karoliny Śwideckiej nie ma precedensu w dziejach Muzeum i wymaga szczególnego podkreślenia.

Wystawę poprzedził prezentowany w kinie ARS „Sztuka” film wyprodukowany przez Canal+ przedstawiający historię

Wernisaż wystawy Krakowianie w portretach Karoliny Śwideckiej, (przygotowywanie ekspozycji), fot. J. Korzeniowski

powstania i realizacji tego zamierzenia. W wernisażu wraz z licznie przybyłymi bohaterami portretów uczestniczyli m.in.: prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski, rektor UJ prof. Franciszek Ziejka, prof. Andrzej Zoll, ks. infułat Janusz Bielański i wielu, wielu innych. Wystawę otwarto 18 marca 2005 roku. Jej pomysłodawczynią, a zarazem kuratorem była inspiratorka całego przedsięwzięcia, Maria Zientara, która też przygotowała obszerny katalog.

Trzecią wystawą otwartą w marcu była ekspozycja z cyklu *Gwiazda sceny krakowskiej – Jerzy Bińczycki*. Pokazano ją w Galerii Teatralnej Domu pod Krzyżem. Bohaterem wystawy był Jerzy Bińczycki, aktor teatralny i filmowy, reżyser. Urodził się 6 września 1937 roku w Witkowicach, zmarł 2 października 1998 roku w Krakowie. Przez ponad 30 lat występował w zespole Starego Teatru. Należał do gwiazd krakowskiej sceny, był niezapomnianym Bogumiłem Niechcicem w ekranizacji *Nocy i dni* Marii Dąbrowskiej. Ukończył krakowską PWST. Swoje pierwsze kroki sceniczne stawiał na deskach Teatru Śląskiego im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach. Po krótkim czasie powrócił do Krakowa i rozpoczął pracę w Starym Teatrze, kierowanym przez Zygmunta Hübnera. Pozostał wierny tej scenie do końca życia. Kilka miesięcy przed śmiercią (w lipcu 1998) został jej dyrektorem. To w Starym stworzył swe najwybitniejsze kreacje, w spektaklach Jerzego Jarockiego (rola Edka w *Tangu* Mrożka, Tomasa Becketa w *Mordzie w katedrze* Thomasa S. Eliota, Andrzeja Wajdy (Poloniusz w *Hamlecie*), Konrada Swinarskiego (Kajetan w *Fantazym* Słowackiego)

i wielu innych. Podejmował się także prac reżyserskich – w 1975 roku dokonał adaptacji dwóch sztuk Czechowa – *Niedźwiedź* i *Oświadczyńny*, w których także sam zagrał.

Równocześnie z pracą sceniczną tworzył swoje największe kreacje filmowe, które przyniosły mu popularność i miłość widzów kinowych i telewizyjnych. Rola Bogumiła Niechcica w ekranizacji *Nocy i dni* Marii Dąbrowskiej (reż. Jerzy Antczak, 1975), czy Profesora Rafała Wilczura w *Znachorze* według Tadeusza Dołęgi-Mostowicza (reż. Jerzy Hoffman, 1982).

Wystawa w Galerii Teatralnej była próbą ukazania sylwetki Jerzego Bińczyckiego w różnorodnych formach działań aktorskich. Prezentowane fotograficzne wizerunki aktora pokazywały go zarówno w ujęciach portretowych, jak i w sytuacjach scenicznych, we współpracy z znakomitymi kolegami Starego Teatru. Przywołują one w naszej pamięci jego charakterystyczne aktorstwo – wyważone, spokojne i mądre. W otwarciu wystawy uczestniczyli żona i syn aktora. Kuratorem wystawy była Małgorzata Palka-Konieczko.

W kwietniu przygotowało Muzeum cztery nowe ekspozycje zmienne. Za najważniejszą uznajemy wystawę fotograficzną *W pełnym kadrze. Nowa Huta w fotografii Henryka Hermanowicza*. Ekspozycją tą zainaugurowaliśmy działalność najmłodszego oddziału Dzieje Nowej Huty, który ma być bramą do poznawania skomplikowanych dziejów Nowej Huty. Miasta, które miało być wzorcowym miastem socjalistycznym, a stało się z czasem opoką oporu przeciwko systemowi stworzonemu przez Polskę Ludową.

Wernisaż pierwszej ekspozycji w nowym oddziale Muzeum w Nowej Hucie. W pełnym kadrze. Nowa Huta w fotografii Henryka Hermanowicza, wstęgę przecina prezydent Krakowa prof. J. Majchrowski, z lewej kierownik oddziału Dzieje Nowej Huty L. Sibila, fot. J. Korzeniowski

Henryk Hermanowicz (1912–1992), urodzony w Wilnie, wybitny polski fotograf, był uczniem Jana Bułhaka „ojca” fotografii polskiej. W 1950 roku związał się z Krakowem. Przed kilku laty Muzeum zakupiło kilka tysięcy jego negatywów, które stanowią nieocenionej wartości materiał poznawczy, odnoszący się zarówno do Nowej Huty, jak i innych dzielnic naszego miasta. Ekspozycja przypomina mniej znany fragment jego twórczości – fotografie wykonane na terenie Nowej Huty w okresie od lat 50. do początku lat 70. XX wieku. Artysta utrwalił na kliszach przemiany, jakie zachodziły w krajobrazie podkrakowskich wsi, gdy w miejsce pszenicznych i buraczanych pól, zielonych łąk jęły „rosnąć” dymiące kominy pieców hutniczych i ceglano-betonowe osiedla. Fotografie Hermanowicza są niezwykle ciekawymi dokumentami, pokazują utrwalone w kadrze czas, który dawno przeminął. Dzięki niemu możemy zobaczyć powolne wrastanie w dotychczasowy krajobraz budowli i placów, które dziś, po prawie 60 latach tylko najstarsi pamiętają w ich pierwotnym, rustykalnym kształcie. Kształt merytoryczny ekspozycji to efekt pracy Leszka Sibila i Macieja Mieziana, aranżację sali wystawowej przygotował Piotr Opałiński. W otwarciu ekspozycji wziął udział prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski, przewodniczący Komisji Kultury Rady Miasta Krakowa Stanisław Handzlik, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego dr Stanisław Dziedzic, członkowie Towarzystwa na Rzecz powołania Muzeum Nowej Huty i wielu innych gości.

Drugą, niezmiernie ciekawą ekspozycję przygotowano w oddziale judaistycznym MHK. Została zatytułowana *Czas*

chasydów. Na wystawie starano się przedstawić losy niezwyklej ruchu reformatorów religijnych, działających w obrębie judaizmu. Ruch ten jest dla Polaków szczególnie interesujący, bowiem jego powstanie, a następnie rozwój i trwanie przez kilka stuleci było immanentnie związane z naszym krajem. Chasydyzm był i jest ruchem religijno-mistycznym, który powstał na terenach wschodniej Rzeczypospolitej w XVIII wieku i następnie rozpowszechnił się wśród Żydów zaboru rosyjskiego i austriackiego. Nazwa pochodzi od wyrazu *chasyd*, co oznacza pobożny. Nie bez powodu jego powstanie przypadło na wiek XVII, czyli czas, który w historycznej pamięci naszego narodu zapisał się jako okres bratobójczych walk na kresach wschodnich z powstaniem kozackim Bohdana Chmielnickiego, następnie wojnami szwedzkimi, które ze względu na swe skutki porównywano z kataklizmem „potopu” szwedzkiego, wreszcie wojen tureckich. To początek upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Ten czas zniszczenia, jakie niosła pożoga wojenna, w tym samym stopniu dotknął Polaków, co i Żydów. Pocięgą dla jednych i drugich była ucieczka w religię. Chasydyzm początkowo uważany za sektę, był potępiany i krytykowany przez przeciwników (tzw. *mitnagdim*). Nie był jednak chasydyzm ani secesją, ani schizmą, lecz ruchem odnowicielskim w ramach religii żydowskiej. Chasydyzm nie zrywał z tradycyjnym kultem religijnym i życiem codziennym, nie obalał przepisów wiary, choć je upraszczał, zachował podstawowe zwyczaje. Stanowi mocną kontynuację tradycji, jest opoką wiary, judaizmu, trwania.

Fragment ekspozycji Czas chasydów, fot. J. Korzeniowski

Wystawa złożona z reprodukowanych zdjęć archiwalnych, grafik i rysunków oraz pamiątkowych przedmiotów i starych chasydzkich ksiąg została uzupełniona informacjami na temat powstania i rozwoju tego religijnego ruchu oraz komentarzami do działalności największych cadyków. Zawierała ponadto mapy przedstawiające zasięg zjawiska i prezentowała po raz pierwszy udostępniane dokumenty, poświadczające zamieszkanie w Międzybożu na Podolu Baal Szem Towa, legendarnego założyciela chasydyzmu. Na wystawie, w części zaaranżowanej na kształt części jesziwy, czyli żydowskiej uczelni religijnej, można było usiąść i sięgnąć po informacje dotyczące kabały, posłuchać oryginalnej muzyki chasydzkiej i opowieści o rabinach cudotwórcach. Kuratorem ekspozycji była Elżbieta Długosz, aranżację plastyczną przygotował Andrzej Harasz.

Kolejną ekspozycją była prezentacja prac *Jana Sas-Zubrzyckiego i Andrzeja Lenika – z pracowni architekta i rzeźbiarza*. Wystawę przygotowano w ramach współpracy z Muzeum Architektury we Wrocławiu. Zaprezentowaliśmy na niej projekty architektoniczne, rzeźbiarskie oraz rysunki dwóch artystów – architekta Jana Sas-Zubrzyckiego i rzeźbiarza Andrzeja Lenika. Jan Sas-Zubrzycki, urodzony 25 czerwca 1860 roku w Tłustem na Podolu, zmarł 4 sierpnia 1935 roku we Lwowie, spoczął na cmentarzu Łyczakowskim. Był architektem, teoretykiem architektury, inwentaryzátorem, konserwatorem sztuki. Ukończył wydział architektury Politechniki Lwowskiej. Do 1912 roku pracował w Urzędzie Budownictwa w Krakowie, następnie został profesorem his-

torii architektury na Politechnice Lwowskiej. Był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności. Jako architekt tworzył głównie w duchu modnego wówczas neogotyku. Był świetnym rysownikiem, akwarelistą i fotografikiem. Według jego projektów wybudowano ponad 40 kościołów. Najbardziej znanymi jego dziełami w Krakowie są: kościół św. Józefa w Podgórzu i kościół Redemptorystów.

Andrzej Lenik urodził się w 1864 roku w Krościenku Niżnym pod Krosnem (dziś w granicach miasta), zmarł w Krośnie w 1929 roku i został pochowany na miejscowym cmentarzu. Był rzeźbiarzem i snycerzem. Studiował w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych, w pracowni rzeźbiarskiej profesora Walerego Gądomskiego. W 1887 roku wystawiał swoje prace na wystawie sztuki polskiej w Krakowie. Po studiach zamieszkał w rodzinnym Krośnie, gdzie prowadził pracownię rzeźbiarską. Obu artystów łączyła przyjaźń i zamiłowanie do średniowiecza, czemu dawali wyraz w swych dziełach, a efekty ich współpracy można znaleźć w wielu kościołach na terenie dawnej Galicji. Kuratorem ekspozycji była Joanna Strzyżewska. W wernisażu uczestniczyli członkowie rodzin obu twórców.

Wśród wystaw organizowanych w maju na plan pierwszy wybija się ekspozycja *Podróż przez centrum Europy. Obrazy z podróży palatyna Ottheinricha z lat 1536/1537*, przygotowana we współdziałaniu z Niemieckim Towarzystwem Europy Środkowej i Wschodniej. Kuratorem tej wystawy ze strony niemieckiej był Thomas Schultz, ze strony Muzeum Elżbieta Firlet.

Powitanie palatyna Ottheinricha z królem Zygmuntem Starym i królową Boną, inscenizacja z okazji otwarcia wystawy Podróż przez centrum Europy. Obrazy z podróży palatyna Ottheinricha z lat 1536/1537, sala Baltazara Fontany, Pałac Krzysztofora, fot. J. Korzeniowski

Na wystawę złożyło się 50 obrazów przedstawiających najwcześniejsze wizerunki miast, zamków i rezydencji z terenu Europy Środkowej. Odkryte przez dr Angelikę Marsch weduty, znane szerzej dopiero od kilku lat, dokumentują przebieg podróży palatyna, późniejszego księcia elektora Ottheinricha z Neuburga nad Dunajem przez Pragę do Krakowa, na przełomie 1536 i 1537 roku.

Po półfantastycznych widokach miast zamieszczonych w *Kronice świata* Hartmanna Schedla z 1493 roku, stanowią one w większości najstarsze realistyczne przedstawienia miast niemieckich (z terenu Bawarii, Frankonii, Palatynatu, Brandenburgii, Turyngii, Saksonii), czeskich, polskich i śląskich. Wśród obrazów znajduje się najstarsza panorama Krakowa, wykonana z kopca Krakusa, z zaznaczonym, spalonym w październiku 1535 roku, świeżo wzniesionym skrzydłem wschodnim pałacu wawelskiego. Autorem obrazów był prawdopodobnie Matthias Gerung (z kręgu Albrechta Rudera), artysta należący do dworu Ottheinricha i towarzyszący mu w podróży.

Historia powstania obrazów pokazuje, jak bliskie były wówczas powiązania między ówczesnymi niemieckimi księstwami, królestwami Czech, księstwami śląskimi i Królestwem Polskim. Były to powiązania dynastyczne, łączące ze sobą rody królewskie i książęce. Te piękne i wyjątkowe obrazy (rysowane tuszem i malowane akwarelą) znajdują się w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Würzburgu. Ich odkrycie stało się wydarzeniem o ogromnym znaczeniu dla historii kultury i sztuki w Niemczech, Czechach i w Polsce.

Otwarcie ekspozycji, na którą wraz z dyrektorem Muzeum zapraszał prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski oraz dyrektor Niemieckiego Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej dr Hanna Nagossek, poprzedziła barwna impreza, odtwarzająca *Wjazd Palatyna Ottheinricha do Krakowa*. Jej scenariusz przygotował Witold Turdza, zarazem autor tekstów widowiska. Inscenizację wystawiono najpierw w Barbakanie – tu miało miejsce powitanie księcia przez burmistrza Krakowa i Radę Miasta, a następnie po uroczystym przemarszu traktem królewskim odbyło się w sali Baltazara Fontany Pałacu Krzysztofora spotkanie księcia z królem Zygmuntem Starym i jego małżonką Boną. W postać księcia wcielił się aktor Łukasz Łach, burmistrzem był Bogdan Grzybowicz, zaś królewska para to Piotr Różański i Nina Repetowska. W mieszczan krakowskich wcielili się pracownicy Muzeum (Stańczyk – Leszek Sibila), byli też rycerze z Bractwa Orlich Gwiazd z Krakowa, rycerze z Sąddeckiego Bractwa Rycerskiego, Dwór Ryszarda z Krakowa grał i tańczył zespół „Beani Cracovienses”.

Patronat nad imprezą objęli: wojewoda krakowski Jerzy Adamik i przewodniczący Rady Miasta dr Paweł Pytko oraz Konsulat Generalny Republiki Federalnej Niemiec. Wystawę otworzył dyrektor Muzeum Michał Niezabitowski, przemówienia wygłosili: przewodniczący Rady Miasta Krakowa dr Paweł Pytko, dyrektor Niemieckiego Forum Kultury Europy Wschodniej Hanna Nagossek, przedstawiciel Ministerstwa Kultury Brandenburgii Winfried Smaczny.

Prezentacja najciekawszych nabytków Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, na pierwszym planie dyrektor Muzeum M. Niezabitowski, sala Baltazara Fontany w Pałacu Krzysztofora, fot. J. Korzeniowski

Wielkie zainteresowanie licznych turystów i krakowian wzbudził przemarsz świty księcia z Barbakanu do Rynku. To barwne widowisko, a następnie renesansowa uczta przygotowana przez Jacka Łodzińskiego, na długo pozostaną w pamięci krakowian. Niemieccy goście w charakterze upominków otrzymali współcześnie malowane widoki Krakowa autorstwa Marka Wróny.

Drugą, bardzo ciekawą ekspozycję otworzyliśmy w Dniu Muzealnika 18 maja 2005 roku. Ta wystawa była pokazem nabytków Muzeum w ciągu ostatniego roku. Szczególnie uwagę widzów zwracały fragmenty strojów z XIX wieku oraz obrazy *Pokusa* Wojciecha Weissa, *Wawel* Stanisława Fabijańskiego, portrety ofiarowane Muzeum przez Jana Chrzęszcza, Karolinę Świdecką, Wacława Wagnera, przedstawiające m.in. nieżyjących dyrektorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Jerzego Dobrzyckiego, Sławomira Wojaka i Andrzeja Szczygła. Twórcami tej wystawy oraz imprezy jej towarzyszącej byli Danuta Radwan, Bożena Urbańska, Elżbieta Wojtała i Witold Turdza, który z temperamentem przeprowadził całą imprezę.

Ostatnią z ekspozycji przygotowanych w maju była wystawa zorganizowana wspólnie z Dzielnicą VII w Zwierzyńskim Salonie Artystycznym. Zaprezentowano na niej malarstwo Barbary Dzikiewicz-Obrąpalskiej i Wiesława Nowaka. Barbara Dzikiewicz-Obrąpalska jest autorką portretów, pejzaży i witraży, natomiast Wiesław Nowak pokazał sceny batalistyczne i pejzaże.

W czerwcu, poza wielką ekspozycją poświęconą legendom Krakowa, Muzeum otworzyło drugą, znacznie skromniejszą w rozmiarach, ale niezmiernie nastrojową wystawę, ukazującą postać znakomitego uczonego, historyka, znawcy dziejów Krakowa prof. Józefa Mitkowskiego.

Na wystawie pokazano losy tej patriotycznej rodziny, w czasie okupacji. Józef Mitkowski był historykiem, archiwistą, muzealnikiem i badaczem dziejów miasta. Na wystawie zgromadzono piękne portrety Józefa Mitkowskiego i jego małżonki, dokumenty poświadczające ich drogi życia i pracy, publikacje pionierskie i dojrzałe rozprawy profesora, poświęcone cystersom, Pomorzu i Krakowowi. Szczególnie wiele emocji dostarczyły publikacje z okresu okupacji hitlerowskiej, pisane pod pseudonimem Florian Szary. Ukazano też związki profesora z Muzeum Historycznym Miasta Krakowa. Profesor Mitkowski był przez wiele lat przewodniczącym Rady Muzeum i pierwszym redaktorem rocznika „Krzysztofor”. Wystawa ta, choć kameralna, ukazywała profesora w chwilach podniosłych – z kardynałem Karolem Wojtyłą i codziennych – wśród ulubionych kaktusów. Kuratorem ekspozycji była dr Grażyna Lichończak-Nurek.

W sierpniu otwarto ekspozycję *Europejski dom – malarstwo na szkle Urszuli i Zbigniewa Nasiorowskich*. Przygotowano ją w Zwierzyńskim Salonie Artystycznym. Przedstawione prace odbiegały od tego, co przyzwyczailiśmy się oglądać w salach domu przy ul. Królowej Jadwigi. Artyści za podłogę swych dzieł wybrali szkło. Zazwyczaj malarstwo na szkle

L. Sobocki, linoryt z cyklu *Znaczki polskie*, 1980–1982, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 3886/III

L. Sobocki, linoryt z cyklu *Znaczki polskie*, 1980–1982, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 3885/III

kojarzymy w ostatnim czasie z trochę naiwną, trochę prymitywną i przez to niesłychanie urokliwą sztuką twórców ludowych. Zbigniew Nasiorowski, z wykształcenia geodeta i poligraf, natchnienie dla swojej twórczości znalazł w starych mapach, planach, rycinach. Jego zamiłowaniem do starych rycin udzieliło się żonie. Właśnie studiowaniu, a następnie wykonywaniu technikami graficznymi replik starych planów, poświęcili się państwo Nasiorowscy. Powstał w ten sposób malowany na szkle, artystycznie bardzo ciekawy, uzupełniony panoramami obraz naszego wspólnego domu, Europy. Wystawie towarzyszył krótki, ale dobrze edytorsko przygotowany folder, zawierający informacje o artystach i ich pracach. Kuratorem wystawy ze strony muzeum był Jerzy Segda.

9 września odbył się wernisaż kolejnej ekspozycji w salach oddziału w Nowej Hucie, poświęcony pokazaniu historii powstawania i walki o prawa pracownicze, demokratyzację oraz suwerenność wielkiego ruchu społecznego jakim był Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Na wystawie pokazano zdjęcia, ulotki, prasę wydawaną legalnie i w konspiracji, plakaty, powielacze, opaski, przedmioty związane z uczestnikami strajków, więźniów i internowanych. Pokazano też obiekty – symbole zniewolenia: mundury i wyposażenie ZOMO. Pokazano również obrazy i rysunki ukazujące, jak te wielkie wydarzenia oddziaływały na twórców, jak ludzie sztuki swoimi pracami wspierali dzieło *Solidarności*. Tak więc widzowie mogli poznać m.in. słynne *Znaczki polskie* Leszka Sobockiego. Wystawie towarzyszył obszerny katalog, wydany z pomocą Zarządu Regionu Małopolska NSZZ „Solidarność”. W otwarciu wystawy uczestniczyli m.in. przewodniczący Zarządu Regionu Wojciech Grzeszek, wiceprezydent Krakowa Henryk Bątkiewicz oraz liczna grupa bohaterów lat walki o niepodległość m.in.: Mieczysław Gil i Stanisław Handzlik. Kuratorem wystawy był Leszek Sibila.

W październiku w Zwierzynieckim Salonem Artystycznym przygotowano dwie ekspozycje. Pierwsza, *Zwierzyniecki park kulturowy*, na którą złożyło się 138 fotografii przedstawiających najciekawsze budowle dzielnicy oraz wyjątkową przyrodę tego obszaru, została otwarta 5 października 2005 roku. Druga, na której pokazano obrazy, grafiki, rysunki, rzeźby krakowskich artystów, zatytułowana *Pielgrzym*, po-

święcona była Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II. Została otwarta w rocznicę początku pontyfikatu, 16 października. Na wystawie pokazano 150 prac. Kuratorem obu ekspozycji z ramienia Muzeum był Jerzy Segda.

W Domu pod Krzyżem 29 listopada miał miejsce wernisaż wystawy Pawła Dobrzyckiego *Sceny teatralne – projekty, szkice, rysunki, obrazy 1979–2005*. Była to ekspozycja prac tego znakomitego scenografa, architekta i malarza w jednej osobie. Wystawa powstała z inspiracji dyrektora Teatru im. Juliusza Słowackiego Krzysztofa Orzechowskiego. Pokazano na niej wybór najwybitniejszych realizacji scenicznych Pawła Dobrzyckiego, zarówno na scenach krajowych, jak i na zagranicznych. Publiczności pokazano wyrafinowane pod względem malarskim rysunki, dowodzące mistrzostwa warsztatowego artysty, oraz projekty scenograficzne. W dużym wyborze pokazano też fotografie gotowych inscenizacji. Zebrany przez autorkę scenariusza wystawy Małgorzatę Palkę-Konieczko materiał pozwolił poznać warsztat scenografa, o którym współpracujący z nim reżyserzy mówią, że należy do zanikającego gatunku scenografów, którzy nie tylko wymyślają, ale i pokazują, rysują, a jak trzeba uczą jak realizować ich projekty. W otwarciu uczestniczyli m.in. Krystyna Zachwatowicz, Roman Żygulski, Marian Cybulski.

W grudniu otwarto pokonkursową ekspozycję szopek krakowskich, którą przygotowała wraz z zespołem Anna Szałapak. Pokazano prawie 150 szopek. Jak zawsze większość prezentowanych prac stanowiły dzieła dzieci. Nie brakło szopek profesjonalnych, wśród których mistrzostwem wykonania wyróżniały się szopki duże i średnie. Na uwagę zasługiwały szczególnie piękne dzieła autorstwa Bronisława Pięcika, Macieja Moszewa, Jana Kirsza, Jacka Głucha i Marka Głucha.

W październiku w Muzeum Historii Moskwy pokazaliśmy wystawę poświęconą Nowej Hucie w fotografii Henryka Hermanowicza. Ekspozycję przygotował Leszek Sibila. W wernisażu wystawy uczestniczył wicedyrektor Muzeum Jacek Salwiński. Przybył też Stefan Meller, ambasador Rzeczypospolitej Polskiej w Federacji Rosyjskiej.

Sezon ekspozycyjny zakończyły wystawy zagraniczne szopek krakowskich. Muzeum przygotowało trzy takie ekspozycje. Pierwszą z nich otwarto w Giffoni Valle Piana we Włoszech. Wystawę przygotował zespół w składzie: Michał

L. Sobocki, linoryt z cyklu Znaczkii polskie, 1980–1982, fot. J. Korzeniowski, nr inw. 3882/III

Grabowski, Jacek Głuch i Joanna Strzyżewska. W otwarciu wystawy uczestniczył dyrektor Michał Niezabitowski. Drugą zagraniczną wystawę szopek otwarto 10 grudnia w sali Królewskiej kościoła św. Magdaleny w Paryżu. Pokazano na niej 39 szopek. W otwarciu wystawy, którą przygotowała Małgorzata Niechaj, uczestniczył ambasador Polski we Francji Jan Tombiński. Muzeum reprezentował wicedyrektor Muzeum Wacław Passowicz. Ostatnią z wystaw przygotował Łukasz Walas i była ona pokazana w Liège.

Rok 2005 – wystawy stałe i czasowe

Wystawy stałe

Z dziejów i kultury Krakowa
Pałac Krzysztofory, Rynek Główny 35

Dzieje teatru krakowskiego
Dom pod Krzyżem, ul. Szpitalna 21

Dzieje i kultura Żydów krakowskich
Stara Synagoga, ul. Szeroka 24

Apteka w getcie krakowskim
Apteka pod Orłem (część oddziału Stara Synagoga)
pl. Bohaterów Getta 18

Dzieje Krakowa w latach 1939–1956
Ulica Pomorska, ul. Pomorska 2

Dzieje Krakowskiego Bractwa Kurkowego i obronności miejskiej
Celestat, ul. Lubicz 16

Dom mieszczański
Kamienica Hipolitów, pl. Mariacki 3

Zwierzyniecki Salon Artystyczny
ul. Królowej Jadwigi 41

Dzieje Nowej Huty
os. Słoneczne 16

Wystawy sezonowe

Wieża Ratuszowa, punkt widokowy – Rynek Główny 1
Barbakan – *Historia obronności*

Wystawy czasowe

Pałac Krzysztofory – sale wystaw zmiennych

Skarby krakowskich klasztorów. Zbiory Sióstr Felicjanek
11 III 2005 – 15 V 2005
kurator wystawy: Janusz Tadeusz Nowak, Witold Turdza

Legends i tajemnice Krakowa. Od króla Kraka do Piotra Skrzyneckiego
5 VI 2005 – 16 XI 2005
kurator wystawy: Anna Szałapak
współpraca: Teresa Paszkot-Kluz, Maria Lempart

Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich – 63 Konkurs
4 XII 2005 – 16 II 2006
kurator wystawy: Anna Szałapak

Pałac Krzysztofory – sien

Legends i tajemnice Krakowa
kurator wystawy: Anna Szałapak

Dom pod Krzyżem – Galeria Teatralna

Gwiazda scen krakowskich – Jerzy Bińczycki
30 III 2005 – 21 V 2005
kurator wystawy: Małgorzata Palka-Konieczko

Legends teatru
21 VI 2005 – 13 XI 2005
kurator wystawy: Anna Szałapak

Paweł Dobrzycki. Sceny teatralne – projekty, szkice, rysunki, obrazy 1979–2005
30 XI 2005 – 31 XII 2005
kurator wystawy: Małgorzata Palka-Konieczko

Celestat

Pamiętki związane z Ojcem Świętym Janem Pawłem
Kurator wystawy: Małgorzata Niechaj

Kamienica Hipolitów

Józef Szwanec – nastroje
28 I 2005 – 3 III 2005
kurator wystawy: Łukasz Biały

Jan Sas-Zubrzycki i Andrzej Lenik – z pracowni architekta i rzeźbiarza
21 IV 2005 – 19 VI 2005
kurator wystawy: Joanna Strzyżewska

Replikatorium – wystawa malarstwa Leszka Sobockiego
6 VII 2005 – 15 X 2005
kurator wystawy: Maria Zientara

Dzieje Nowej Huty

W pełnym kadrze. Nowa Huta w fotografii Henryka Hermanowicza
26 IV 2005 – 15 VII 2005
kuratorze wystawy: Leszek Sibila, Maciej Mieziań

U progu wolności. Nowa Huta 1980–1989.
9 IX 2005 – 31 XII 2005
kurator wystawy: Leszek Sibila

Stara Synagoga

Czas chasydów
12 IV 2005 – 31 XII 2005
kurator wystawy: Elżbieta Długosz

Pałac Krzysztofory, I piętro – Galeria

D'Annunzio i tradycje rzemiosła w regionie Ambruzji
21 I 2005 – 28 II 2005
kurator wystawy: Joanna Strzyżewska

Krakowianie w portretach Karoliny Śwideckiej
18 III 2005 – 24 IV 2005
kurator wystawy: Maria Zientara

Podróż przez centrum Europy. Obrazy z podróży palatyna Ottheinricha z lat 1536/1537
12 V 2005 – 26 VI 2005
kurator wystawy: Elżbieta Firlet

Profesor Józef Mitkowski (1911–1980). W 25. rocznicę śmierci
15 VI 2005 – 31 VIII 2005
kurator wystawy: dr Grażyna Lichończak-Nurek

Warownie Krakowa w rekonstrukcji Zygmunta Wierciaka
14 X 2005 – 4 XII 2005
kurator wystawy: Klaudia Kaczmarczyk

Wieża Ratuszowa

Legenda słowa i czynu
5 VI 2005 – 15 X 2005
kurator wystawy: Anna Szałapak

Zwierzyniecki Salon Artystyczny

Pejzaż zwierzyniecki
26 I 2005

Kraków Europie – malarstwo
27 II 2005

Ulicami Lwowa i ścieżkami Czarnogóry – fotografie Kazimierza Wiecha
17 IV 2005

Impresje – malarstwo Barbary Dzikiewicz-Obrąpalskiej i Wiesława Nowaka
22 V 2005

Z lat młodości malarstwo i rysunki Janiny i Stefana Berdaków
10 VII 2005

Dom europejski – obrazy na szkle malowane Urszuli i Zbigniewa Nasierowskich
28 VIII 2005

Zwierzyniecki park kulturowy w fotografii
5 X 2005

Pielgrzym. Rzeźby i obrazy krakowskich artystów z okazji pontyfikatu Jana Pawła II
16 X 2005

Tatry i styl zakopiański – fotogramy ks. Zbigniewa Pytla
11 XII 2005

Kuratorem wszystkich wystaw był Jerzy Segda.

Wystawy zagraniczne

Szopki krakowskie – Paryż
kurator wystawy: Małgorzata Niechaj

Szopki krakowskie – Liège
kurator wystawy: Łukasz Walas

Szopki krakowskie – Bruksela
kurator wystawy: Łukasz Walas

Szopki krakowskie – Giffoni Valle Piana (Włochy)
kurator wystawy: Michał Grabowski

W pełnym kadrze. Nowa Huta w fotografii Henryka Hermanowicza
Muzeum Historii Moskwy
kurator wystawy: Leszek Sibila

W 2006 roku Muzeum przygotowało 26 ekspozycji zmiennych, które zaprezentowano w kraju i za granicą. Największe z nich były związane z ważnymi w dziejach miasta rocznicami. Pierwsza ukazywała czas narodzin i wzrastania dwóch najstarszych polskich klubów sportowych, Cracovii i Wisły, które świętowały jubileusz 100-lecia działalności. Temat drugiej nawiązywał do zbliżającej się rocznicy lokacji Krakowa. Wystawa ta pokazywała przedlokacyjne dzieje miasta. Pięć wystaw poświęcono ukazaniu dokonań współczesnych artystów, którzy trwale wpisali się w pejzaż kulturowy naszego miasta. Wśród tych ekspozycji trzy poświęcono malarzom, którzy prezentowali swoje dokonania

Fragment ekspozycji Cracovia – Wisła 1906–2006. Święta wojna, święta zgoda, fot. J. Korzeniowski

w trudnej sztuce portretu. Kontynuowano też wypróbowane od wielu lat cykle, jak np. *Gwiazda sceny krakowskiej*, a zarazem zainicjowano nowy, *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty*. Nie brakło oczywiście wystawy szopek. Tym razem ku wielkiej satysfakcji widzów, obok krakowskich, pokazaliśmy szopki neapolitańskie. Prezentację ekspozycji 2006 roku rozpoczną od kolejnej wystawy dedykowanej zbliżającemu się jubileuszowi lokacji miasta.

Największym dokonaniem wystawienniczym tego roku było udostępnienie publiczności wystawy *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wiek*, drugiej z wielkiego projektu jubileuszowego Muzeum Historycznego Miasta Krakowa „Kraków 2007”, we współpracy z Muzeum Archeologicznym w Krakowie, uświetniającego 750. rocznicę lokacji Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa na prawie magdeburskim (1257–2007). Patronat nad wystawą objęli: wojewoda Witold Kochan, przewodniczący Rady Miasta Krakowa dr Paweł Pytko, marszałek województwa małopolskiego Janusz Sepioł. Członkostwo w Komitecie Honorowym wystawy przyjęli: Jego Eminencja ks. kardynał Franciszek Macharski, ks. infułat Janusz Bielański, ojciec opat dr Bernard Sawicki OSB, prof. Jerzy Wyrozumski, prof. Franciszek Ziejka.

Wystawa miała na celu ukazanie kulturotwórczej roli Krakowa w sferze sacrum, na tle kultury chrześcijańskiej Europy, w okresie od X wieku do czasu kanonizacji w Asyżu w 1253 roku biskupa krakowskiego Stanisława i wielkiej lokacji miasta. Zgromadzone na wystawie liczne obiekty, m.in. obrazy, rzeźby, paramenty liturgiczne, dokumenty, księgi, mo-

nety, pieczęcie, detale architektoniczne, z których wiele pokazano po raz pierwszy, dowodziły niezwykle dynamicznego rozwoju krakowskiego zespołu grodowo-osadniczego we wczesnym średniowieczu. Te wysokiej nieraz klasy wytwory kultury i sztuki wymownie świadczyły o intensywnych związkach Krakowa z cywilizacją łacińskiej Europy. Główne tematy wystawy to: ponadregionalny kult świętych i Wawel jako ważny ośrodek kościoła w Polsce oraz siedziba władzy książęcej i królewskiej. Ponadto pokazaliśmy znaczenie fundacji klasztornych: benedyktynów w Tyńcu, norbertanek na Zwierzyńcu, dominikanów, franciszkanów oraz cystersów w Mogile. Przedstawiliśmy osiągnięcia kultury umysłowej krakowskiego środowiska naukowego, miejsce Krakowa na krzyżujących się szlakach kulturowych i handlowych Europy, średniowieczne skrytorium i kancelarię władcy.

W nastrój epoki wprowadzała zwiedzających towarzysząca wystawie średniowieczna muzyka. Wygląd krakowskiego zespołu osadniczego przybliżały wizualizacje: animacja komputerowa *Kraków 1000 lat temu*, modele przestrzenne oraz bogata oprawa plastyczna ekspozycji, imitująca architekturę romańską. Pokazaliśmy, jak w ciągu trzech stuleci Kraków wchodził do Europy, jak stawał się ważnym punktem na mapie kultury chrześcijańskiej, jak tworzył dziedzictwo kulturowe wpływające na kształtowanie się polskiej tożsamości narodowej.

Ekspozycji towarzyszył starannie wydany, poprzedzony esejami wybitnych znawców historii i sztuki Krakowa, bogato ilustrowany katalog. Otwarcie wystawy miało miejsce 5 czerwca. Wzięli w nim udział licznie przybyli goście wśród

Fragment wystawy Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wiek, fot. J. Korzeniowski

nich m.in.: drugi sekretarz Jana Pawła II ks. arcybiskup Kabonga, ks. kardynał Franciszek Macharski, sekretarz generalny Polskiej Akademii Umiejętności, prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa Jerzy Wyrozumski, Przewodniczący SKOZK Franciszek Ziejka, wiceprezydent Krakowa Henryk Bątkiewicz, dyrektorzy krakowskich muzeów z przewodniczącym Stałej Konferencji Dyrektorów Muzeów Krakowskich Stanisławem Waltosiem na czele. Głównym akcentem wernisażu było prawykonanie oratorium *Cracovia est*, autorstwa Dariusza Reguckiego. Wykonała je Orkiestra i Chór Opery Krakowskiej pod dyrekcją Piotra Sułkowskiego. Autorami scenariusza ekspozycji byli: Elżbieta Firlet, Emil Zaitz, zaś aranżacji plastycznej Jan Marek Suchowiak i Janusz Warchoń. Animację komputerową przygotowało studio MM InterActiv, modele Krakowa przedlokacyjnego i Wawelu wczesnośredniowiecznego według koncepcji naukowej prof. Zbigniewa Pionowskiego przygotował dr Robert Gawęł.

Należy również przypomnieć te ekspozycje, które w naszym przekonaniu najtrwalej zapisały się w pamięci widzów. Przegląd ten będzie miał charakter chronologiczny. W styczniu w Galerii Kamienicy Hipolitów otwarto wystawę, absolwenta ASP, rocznik 1977, Aleksandra Pieńka. Artysta, uczeń profesorów Jonasza Sterna i Adama Marczyńskiego zajmuje się malarstwem, rysunkiem, aranżacjami przestrzennymi, projektowaniem graficznym i rysunkiem prasowym. Współpracował z wieloma redakcjami, m.in. „Szpilkami”, „Czasem Krakowskim” i „Gazetą Krakowską”; projektował okładki książkowe dla wydawnictwa Znak, Wydawnictwa Literackiego; związany z Klubem Inteligencji Katolickiej.

Wystawę zatytułował *TOPOS. Malarstwo i rysunek*, wskazując tym samym, że w swej twórczości ciągle stara się podejmować ten sam motyw, jakim dla niego jest poszukiwanie miejsca sztuki w życiu społecznym. Próbuje znaleźć odpowiedź na pytanie, jaką rolę odgrywa w postrzeganiu, ocenie, utrwalaniu, ale też zmianie otaczającej nas rzeczywistości. Sztuka i życie wzajemnie się przenikają, stara się więc artysta, stosując rozmaite techniki, jak malarstwo, rysunek, instalacje, określić i na nowo oznaczyć toposy, które wyrosły na gruncie naszej kultury, istnieją jako znaki codzienne, a zwracają naszą uwagę, gdy stają się dramatami. Kuratorem ekspozycji był Łukasz Biały.

W oddziale w Nowej Hucie otwarto wystawę *Nowa Huta – architektura i twórcy miasta idealnego. Niezrealizowane projekty*, poświęconą projektom miasta, które w myśl założeń nie tyle urbanistów, co czynników politycznych miało być idealnym tworem urbanistycznym. Projekty nowego miasta tworzył zespół młodych architektów, którym kierował Tadeusz Ptaszycki. To właśnie władza polityczna ingerująca we wszystkie dziedziny życia stawiała wymogi, którym winni byli podołać projektanci. Musieli oni spełniać założenia ideowe, wynikające z obowiązującej doktryny politycznej, której zasady zaczęły też obowiązywać w sztuce – socrealizm miał być narodowy w formie, a socjalistyczny w treści. Za najbardziej narodowy w architekturze uznano, czerpiąc wzór z Krakowa, renesans. Z punktu widzenia zasad urbanistyki projektanci zaplanowali, według stanu ówczesnej wiedzy, model miasta pełnego, posiadającego wszystkie elementy infrastruktury. Wiele z ich projektów nigdy nie zos-

tało zrealizowanych. Tak więc powstało ciekawe, ale jednak nieidealne miasto. W katalogu wystawy zwrócono uwagę, że systemy totalitarne miały podobne ambicje. Budowały własne „idealne” miasta. W systemie dominacji radzieckiej swoje miasta idealne stworzyły prawie wszystkie państwa tzw. bloku krajów demokracji ludowej. Na wystawie pokazano przede wszystkim zachowane zdjęcia makiet i planów niezrealizowanych budowli, w tym nowohuckiego ratusza. Pokazano też fotografie, przedstawiające 17 projektantów architektów, dla których Nowa Huta była znakomitym poligonem, na którym, projektując „idealne” miasto, nabyli wiedzę i doświadczenie. Wystawę uzupełniono obrazami, Witolda Chomicza *Tryptyk nowohucki*, Erwina Czerwenki *Murarze na budowie Nowej Huty* i nieznanego artysty *Bolesław Bierut na budowie Nowej Huty*. Kuratorem wystawy i autorem obszernego katalogu był Leszek Sibila.

W marcu sfinalizowano dwie, przygotowywane od dłuższego czasu, ekspozycje. Większą z nich otwarto w obecności prezydenta miasta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego w salach parterowych Pałacu Krzysztofora. Ekspozycja tam pokazana została przygotowana merytorycznie przez Grzegorza Jeżowskiego przy współpracy Maria Lempart. Autorem aranżacji plastycznej był prof. Roman Kurzawski. W otwarciu licznie uczestniczyli przedstawiciele klubów, którym wystawa była poświęcona, Cracovii i Wisły. Wystawa ta zapoczątkowała obchody 100. rocznicy narodzin obu klubów. Głównym przesłaniem ekspozycji, która nosiła tytuł *Święta wojna, święta zgoda* było ukazanie, że nawet najbardziej zażarta rywalizacja na boisku musi być toczona przy zachowaniu zasady fair play, zaś po zawodach zarówno kibice, jak i zawodnicy mogą być grupą, którą łączy umiłowanie sportu i szacunek dla osiągnięć rywała. Pięknie o tym przesłaniu mówili prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski, prezes GTS Wisła Ludwik Miętta-Mikołajewicz i TS Cracovia Józef Lassota. Uroczystość otwarcia uświetnił występ zwierzyńckiego barda Makino (Aleksander Kobylński), który odśpiewał hymny obu rywalizujących drużyn. Ekspozycję podzielono na siedem części w których przedstawiono najważniejsze, węzłowe momenty z dziejów obu klubów. Wystawę rozpoczynała część zatytułowana *Tutaj się zaczęło*. Przedstawiono w niej sportowe dzieje krakowskich Błoi i Parku im. Henryka Jordana. W sali następnej *Pozostaną w naszej pamięci* pokazano tych sportowców obu klubów, którzy byli wzorcami dla następnych pokoleń nie tylko jako bohaterowie biegni, lodowisk, boisk, ale również jako obywatele dający swoimi postawami przykład służby Polsce. W następnej sali *Wisła – Pany, Cracovia – Asy* pokazano tych sportowców obu drużyn, których udziałem były największe sukcesy, medale mistrzostw olimpijskich, mistrzostw świata, Europy i Polski. W kolejnej ukazano derby wygrana krakowskiego sportu derby, a więc rywalizację obu drużyn, zmienne ich losy, gdy raz jedna, raz druga drużyna zwyciężała. Kolejna część ekspozycji *Z Błoi na własne stadiony*, to historia budowy obiektów sportowych obu drużyn, historia wędrówki z Błoi do nowoczesnych aren sportowych wyposażonych we wszystkie udogodnienia dla wyczynu sportowego. W kolejnej sali, którą na wzór panteonu nazwano *Śława i chwała* pokazano wszystkie najwspanialsze trofea: puchary, medale, odznaczenia, dyplomy, a więc widome

Fragment wystawy Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wieku, fot. J. Korzeniowski

znaki sukcesów i zwycięstw. Zamykała wystawę sala poświęcona kibicom zawsze i wszędzie, czyli tym, którzy w dni zwycięstw, ale i porażek pozostawali i pozostają wierni „swojej” Cracovii lub „swojej” Wiśle. Większość eksponatów to przede wszystkim zdjęcia, ale zaprezentowano również obrazy, pamiątki osobiste, koszulki, rowery, łyżwy i hokejówki, piłki i proporczyki, medale i odznaki, szaliki i inne akcesoria zarówno sportowców, jak i ich fanów. Na wystawione można też było oglądać filmy, fragmenty kronik, ukazujące oba obchodzące 100-lecie kluby. Wystawie towarzyszył katalog który obok prezentacji ukazanych pamiątek zawierał m.in. obszerny artykuł autorstwa Marcina Marynowskiego, przedstawiający historię Cracovii i Wisły, a także kalendarium najważniejszych wydarzeń w dziejach obu klubów oraz zestawienia wyników sportowych w różnych dyscyplinach.

Druga ze znaczących ekspozycji to otwarta w Dzień Międzynarodowego Dnia Teatru wystawa z cyklu *Gwiazda sceny krakowskiej*, której bohaterem była Halina Wyrodek. Wystawa przygotowana przez Małgorzatę Palkę ukazała postać aktorki, której życie sceniczne przeplatało się z życiem piwnicznym. Była bowiem Halina Wyrodek artystką łączącą grę w teatrze z występami w kabarecie Piotra Skrzyneckiego. Absolwentka krakowskiej Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej (1969) przez ponad 20 lat była związana z Teatrem im. J. Słowackiego, a następnie z Teatrem STU. W teatrach zagrała ponad 50 ról, współpracując z wybitnymi reżyserami, m.in. Lidią Zamkow, Krystryną Skuszańką, Jerzym Krasowskim, Krzysztofem Jasińskim, Rudolfem Ziolo. Jej

Koncert prapremierowy oratorium *Cracovia est* – widok na estradę, fot. J. Korzeniowski

największe osiągnięcia sceniczne to role Mańki w *Ślubie* Witolda Gombrowicza, Rozali w *Szalonej lokomotywie*, Marianny Splendorek w *Onych* Stanisława I. Witkiewicza. Była uznawana za mistrzynię drugiego planu. Jej nieprzeciętne zdolności wokalne sprawiły, że rychło sława pieśniarki zdawała się spychać na drugi plan osiągnięcia sceniczne. Występy w Piwnicy pod Baranami uczyniły z niej jedną z najbardziej znanych artystek Krakowa. Jej pieśń *Ta nasza młodość* to hymn piwnicznan. Wystawa, podobnie jak droga scenicznej kariery artystki składała się z dwóch części. W pierwszej, przygotowanej przez Muzeum, ukazano karierę sceniczną artystki, w drugiej, przygotowanej przez Piwnicę, jej dokonania kabaretowe. Wystawę, w otwarciu której uczestniczyła artystka, otworzył Michał Niezabitowski.

W kwietniu Muzeum współuczestniczyło w przygotowaniu i otwarciu dwóch ekspozycji czasowych. Tu zaprezentuję jedną z nich, przygotowaną we współdziałaniu z Fundacją Rodziny Józefa Piłsudskiego i poświęconą prezentacji *Pamiętek po Józefie Piłsudskim*, które po 65 latach powróciły do kraju.

Wśród pokazanych na wystawie obiektów były bezcennej wartości dokumenty i przedmioty osobistego użytku, które jako depozyty rodziny znajdowały się w Muzeum w Belwederze, a w czasie wojny zostały wywiezione najpierw do Bukaresztu, następnie do Paryża, a stamtąd do Chicago. Część zbioru przechowywano w Londynie. W 2004 roku wszystkie pamiątki zostały przewiezione do Sulejówka. Wystawa ukazuje przez pryzmat zgromadzonych pamiątek dzieje Marszałka i jego najbliższej rodziny. Najpierw poka-

zano historię rodziny i dzieciństwo Marszałka. Najbardziej wzruszającym obiektem była tutaj koszulka do chrztu. Bardzo osobisty charakter miały też pokazane w tej części wystawy bibeloty, np. szkatułka na karty do pasjansa. Wśród pamiątek z czasów Organizacji Bojowej PPS zwracał uwagę pistolet Brownig, broń osobista Józefa Piłsudskiego z czasów akcji pod Bezdanami. W tym czasie poznał, a następnie poślubił Aleksandrę, czynną członkinię Organizacji Bojowej PPS. Stąd na wystawie takie dokumenty, jak np. legitymacja żony Marszałka, paszport, z którym opuściła Polskę w 1939 roku. Tradycje, umiłowanie dziejów ojczystych sprawiły, że wśród jego zbiorów było cały szereg cennych wyróżnień, wręczanych w dowód uznania zasług dla Polski, m.in. szabla batorówka, Order Orła Białego z XVIII wieku, pierścienie z wizerunkami Jana III Sobieskiego, Tadeusza Kościuszki, księcia Józefa Poniatowskiego, złoty Krzyż *Virtuti Militari* z czasów powstania listopadowego. Wśród legionowych pamiątek obok szabli oficerskiej, pierścieni pułkowych zwracał uwagę Ryngraf „Siódemki Beliny”. Z czasów wojny bolszewickiej oraz okresu, gdy był Naczelnikiem Państwa zwracał uwagę zbiór szabel, mundur marszałkowski i buława ofiarowana mu 14 listopada 1920 roku. W części wystawy zatytułowanej *Wojско Polskie 1921–1935* pokazano zespół medali, ryngrafów, pamiątkowych żetonów przekazanych Marszałkowi przez różne formacje wojska. Ostatnia część ekspozycji *Zasługi i pamięć* ilustrowana była przez liczne zachowane medale i odznaczenia przyznane Marszałkowi w różnych okresach życia. Zamykały wystawę pamiątki związane z pogrzebem i sypaniem Kopca Józefa Piłsudskiego w Krakowie.

Koncert prapremiowy oratorium *Cracovia est, dziedziniec Pałacu Krzysztofora*. Widok ogólny, w pierwszym rzędzie siedzą: drugi od lewej prezes Gminy Żydowskiej w Krakowie T. Jakubowicz, ks. kard. F. Macharski, II sekretarz Ojca Świętego Jana Pawła II ks. abp Kabonga, fot. J. Korzeniowski

Wystawie towarzyszył film dokumentalny, ukazujący najważniejsze wydarzenia z życia Marszałka. Kuratorem ekspozycji ze strony Muzeum był Janusz T. Nowak. W otwarciu wystawy wzięła udział Jadwiga Piłsudska-Jaraczewska oraz wnuk i prawnuk Marszałka. Władze miasta reprezentował prezydent Jacek Majchrowski.

W maju Muzeum przygotowało cztery nowe ekspozycje, samodzielnie lub we współdziałaniu z innymi instytucjami kultury.

Pierwsza z nich została otwarta w oddziale Dzieje Nowej Huty i nosiła tytuł *Bagaż odnaleziony*. Przy organizacji tej ekspozycji współpracowaliśmy z Małopolskim Instytutem Kultury, realizującym projekt *nowa_huta.rtf* (relacje-tekst-forma) w ramach programu „Dziedzictwo. Pamięć. Społeczność lokalna”, wspieranego z funduszy UE Kultura 2000.

Ekspozycja *Bagaż odnaleziony*, przygotowywana w ramach projektu o tej samej nazwie, była próbą opisaną duchowej i fizycznej podróży z utraconej ojczyzny dzieciństwa do nowego domu. Autorami byli mieszkańcy Nowej Huty, należący do pokolenia jej budowniczych oraz młoda plastyczka Anna Wiatr. Wystawę poprzedził półtoraroczny okres przygotowań, wypełniony warsztatami z seniorami. Organizatorzy wpisali w nią komentarz młodych ludzi, uzyskany w czasie spotkań. Efekt końcowy wynika zatem z dłuższego procesu i wielu punktów widzenia. Kuratorem ekspozycji z ramienia Muzeum był Leszek Sibila.

Drugą z naszych ekspozycji była wystawa prac znanego malarza krakowskiego Jana Chrząszcza pt. *Jan Chrząszcz. Czas zatrzymany w obrazach*. Artysta pokazał w Galerii Kamienicy Hipolitów prace, które w przeważającej części były portretami znanych krakowian. Jan Chrząszcz (ur. 1944), studiował w ASP w Krakowie. Uprawia malarstwo. Jednakowo biegle posługuje się techniką olejną, pastelami i akwarelą. W swojej twórczości przyznaje się do pokrewieństwa z tradycją młodopolską. W jego malarstwie dominują martwe natury, kobiety, pejzaże, a także portrety. Twórczość Chrząszcza cechuje symbolika, liryzm, romantyczny dynamizm. Swoje prace pokazywał na około 30 wystawach indywidualnych oraz kilkudziesięciu zbiorowych w kraju i za granicą. Wystawa w Muzeum Historycznym obejmowała wybrane prace z lat 1970–2006. Prezentowane dzieła miały często charakter symboliczny, nie uciekały od metafory i aluzji o charakterze politycznym i społecznym. Były to urokliwe pejzaże, martwe natury i wiele portretów. W tej dziedzinie artysta jest niezaprzeczalnym mistrzem, zaliczanym do najbardziej cenionych portrecistów. Nie wstydzi się związków z przeszłością. Podobnie jak znakomici poprzednicy, dba o perfekcję warsztatową i o jakość wykonania obrazów. Kuratorem ekspozycji i autorką katalogu była Maria Zientara.

Kolejną ekspozycję przygotowaliśmy w Zwierzynieckim Salonie Artystycznym, przy finansowym wsparciu Rady Dzielnicy VII. Bohaterką tej prezentacji była Jadwiga Borcz-Przeworska.

Artystka studiowała w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Dyplom uzyskała na Wydziale Malarstwa u prof. Zbigniewa Pronaszkę. Zajmuje się malarstwem i grafiką. Uczestniczyła w wystawach indywidualnych oraz okolicznościowych organizowanych przez ZPAP i Stowarzyszenie Malarzystów Polskich. Jej prace znajdują się m.in. w Austrii, Holandii, USA, Szwecji. Jako uczennica kolorystów, dużą wagę przywiązuje do roli barwy w obrazie. Stara się jednak, by wyszukane harmonie barwne pozostawały w równowadze kompozycyjnej z linią. Maluje pejzaże, martwe natury, sceny rodzajowe. Na wystawie zaprezentowano obrazy z kilku ostatnich lat. Kuratorem ekspozycji ze strony Muzeum był Jerzy Segda.

Ostatnią wystawą, a raczej prezentacją przygotowaną przez Muzeum, był pokaz nabytków ostatnich miesięcy. Została ona przygotowana z okazji Dnia Muzealnika. Pokaz, w którym uczestniczyło wielu zaproszonych gości prowadzili Michał Niezabitowski oraz Maciej Miezian. Do najcenniejszych zaprezentowanych widzom nabytków należały m.in.: rysunek głowy króla Władysława Jagiełły wykonany przez Jana Matejkę, zestaw mebli z okresu biedermeier spadek po dr. Józefie Wolskim, kilim perski (schyłek XIX wieku), cenne wykopaliska z krakowskiego Rynku. Ekspozycję przygotowały Danuta Radwan i Elżbieta Wojtała.

W czerwcu, oprócz wielkiej wystawy jubileuszowej *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wiek*, przygotowaliśmy kilka interesujących ekspozycji, z których na plan pierwszy wybija się wystawa poświęcona historii wyboru na siedzibę władz samorządowych Krakowa Pałacu Wielopolskich.

Wystawa *Nowy Ratusz – w stulecie rozbudowy krakowskiego magistratu* została przygotowana w związku z jubileuszem stulecia rozpoczęcia rozbudowy siedziby władz miasta. Pałac Wielopolskich (siedziba władz miasta) został zakupiony przez miasto w 1864 roku. Konieczność powiększenia budynku rozważana była już od 1887 roku. Zanim jednak przystąpiono do rozbudowy starej siedziby, próbowano zrealizować ambitną koncepcję budowy zupełnie nowego ratusza, przy pl. Świętego Ducha. W tym celu rozpisano konkurs architektoniczny w 1903 roku. Do budowy jednak nigdy nie przystąpiono. Natomiast podjęto rozbudowę pałacu, która ciągnęła się do 1913 roku. Prace wykonywano według planów Jana Rzymkowskiego. Współpracowali z nim także inni artyści, wśród których był Jan Bukowski i Rudolf Idzikowski. Przeprowadzone w tym czasie prace zaważyły na dzisiejszym wyglądzie budynku. Nie przetrwał do dziś wystrój sali posiedzeń Rady Miasta. Została ona zniszczona przez pożar 26 maja 1926 roku. Przy jej odbudowie pracowali: Wacław Nowakowski, Czesław Boratyński, Edward Kreisler, Roman Stadnicki i Jan Bukowski. Na wystawie zaprezentowano po raz pierwszy plany architektoniczne oraz projekty aranżacji wnętrza magistratu, które zostały odnalezione w krakowskim Archiwum Państwowym. Były to: projekty konkursowe na ratusz, szkice, akwarele i plany wykonawcze autorstwa Jana Rzymkowskiego oraz projekty wnętrza Jana Bukowskiego, Wojciecha Jastrzębowskiego i Karola Stryjeńskiego. Pokazano też niezrealizowane projekty konkursowe na odbudowę sali posiedzeń oraz plany, według których prowadzono prace, a także projekt kilimu autorstwa Bohdana Tretera. Pokazano również mało znane projekty całkowitej przebudowy magistratu,

sporządzone podczas II wojny światowej. Wystawa, jak sądzimy, przyczyniła się nie tylko do przypomnienia i poznania historii siedziby krakowskiego magistratu, ale pozwoliła lepiej poznać krakowską sztuką i architekturą końca XIX i I połowy XX wieku. Kuratorami wystawy były Barbara Zbroja i Barbara Miszczyk.

W lipcu otwarto trzy nowe ekspozycje. Dwie były realizacją długofalowego planu wystawienniczego, trzecia zaś powstała w wyniku inicjatywy Włoskiego Instytutu Kultury oraz Muzeum w Gliwicach.

Pierwsza z ekspozycji została otwarta 2 lipca w sali kobiet w Starej Synagodze. Zaprezentowano tam sylwetki wybitnych krakowian Żydów, którzy współtworzyli historię naszego miasta w okresie od XIV do XX wieku. Byli wśród nich rabini, politycy, kupcy i przemysłowcy, ludzie nauki, lekarze, drukarze i wydawcy, działacze społeczni i artyści. Najwybitniejsi z nich wnieśli wielki wkład w rozwój wielu dziedzin życia gospodarczego, naukowego i kulturalnego miasta i kraju. Jakub Polak, Mojżesz Isserles, Natan Neta Spira, Joel Sirkes i Jom Tow Lipman Heller – to powszechnie znani rabini, którzy na wysoki poziom podnieśli naukę żydowską. Dzięki ich dokonaniom Kraków znany był w całej diasporze. Zaszczytne miano „gniazda białego kruka”, wybitnego ośrodka sztuki drukarskiej, zyskał Kraków nie tylko dzięki działalności polskich drukarzy, ale również dzięki mistrzostwu oficyn braci Haliczów i Izaaka Prostitza. Trudno wyobrazić sobie historię przemysłu w Krakowie bez słynnych przedsiębiorców: Baruchów, Libanów, Ehrenpreisów i Fraenkłów. Wielką rolę odgrywali krakowscy Żydzi w polskiej nauce i kulturze. Nazwiska wybitnych profesorów i wychowanków, m.in. Rafała Taubenschlaga, Leona Sternbacha, Filipa Eisenberga i Leopolda Infelda złotymi zgłoskami zapisały się w historii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Krakowskie środowisko twórców żydowskich obfitowało w artystów plastyków. Pierwszym wybitnym malarzem żydowskiego pochodzenia był Maurycy Gottlieb. W jego ślady poszło wielu innych: malarze Artur Markowicz, Abraham Neuman, Mojżesz Kisling, rzeźbiarz Henryk Hochman. Ogromne zasługi dla polskiej kultury położył Napoleon Telz, założyciel Drukarńi Narodowej w Krakowie.

Czasy pogardy, nieludzki okres II wojny światowej przyniósł zagładę „żydowskiego” Krakowa. Ocaleni nieliczni. Wystawa składała się z ponad 40 plansz, na których przedstawiono portrety Żydów krakowian, fotografie miejsc, z którymi byli związani, fotokopie ich dzieł, i jeśli to było możliwe ich samych w działaniu. Każda plansza zawierała streszczenie życiorysu prezentowanego bohatera. Pełne biografie pomieszczono w towarzyszącym wystawie katalogu.

Wystawę otworzył dyrektor Michał Niezabitowski, słowo o ekspozycji oraz podziękowania dla realizującej ją zespołu wygłosił prezes Kongregacji Żydów krakowskich Tadeusz Jakubowicz. Prezentację przygotował zespół pod kierownictwem Eugeniusza Dudy.

Drugą ekspozycję otwarto w salach oddziału w Nowej Hucie. Była to kolejna wystawa ukazująca bogatą przeszłość miejscowości, na terenie których powstał kombinat metalurgiczny. Wystawa miała tytuł *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Kościelniki*. Dzisiejszą Nową Hutę tworzą nie tylko kombinat hutniczy i powstałe wokół osiedla mieszka-

Wernisaż wystawy Jan Chrzyszcz. Czas zatrzymany w obrazach, artysta w rozmowie z kuratorem wystawy M. Zientarą i dyrektorem Muzeum M. Niezabitowskim, fot. J. Korzeniowski

niowe, ale również dawne miejscowości, istniejące na tym terenie od wielu wieków. Chłopskie zagrody, kościół, dwór, pałac są świadkami dawnego, bogatego w różnorodną przeszłość świata z czasów przedindustrialnych. To mało znane oblicze tej dzielnicy Krakowa pragniemy przybliżyć przez cykl wystaw poświęconych poszczególnym miejscowościom. Jako pierwszą przedstawiliśmy Kościelniki i wsie tworzące tzw. państwo kościelnicke. Oglądać było można przedmioty związane z najstarszym osadnictwem na tych terenach, pochodzące sprzed 7000 lat, wydobyte podczas prac archeologicznych. Prezentowane były też dzieje pałacu, należącego m.in. do Morsztynów i Wodzickich oraz historia drewnianego kościoła pw. Wszystkich Świętych w Górcie Kościelnickej, a także dzieje wsi. Warto było zobaczyć oryginalne XVII-wieczne kafle piecowe z kościelnickego pałacu, barokowy ornat z przedstawieniami szkieletów tańczących na trumnach. Niezwykle interesujące były też kroniki szkolne, prowadzone od połowy XIX stulecia. Interesująco prezentowały się też fotografie ukazujące wieś i jej mieszkańców od początku XX w. do dziś. Wystawę przygotowała Maria Lempart. Ekspozycji towarzyszył interesujący folder.

Ostatnia z otwartych wystaw przedstawiała Rzym, miejsce od wieków pielgrzymek ludzi z całego świata, w grafice Piranesiego, artysty, którego twórczość przez stulecia kształtowała wyobraźnię ludzi na temat wiecznego miasta. Wystawa nosiła tytuł *Pejzaż rzeczywisty i fantastyczny Giambattisty Piranesiego w grafice ze zbiorów Muzeum w Gliwicach*, a jej wernisaż odbył się 18 lipca 2006 roku w Galerii

Pałacu Krzysztofory. Została ona zorganizowana pod honorowym patronatem ambasador Republiki Włoskiej w Polsce Anny Blefari Melazzi. Prezentacja była wspólnym projektem Muzeum w Gliwicach, Instytutu Kultury Włoskiej oraz Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

Na wystawie ukazane zostały dwa główne nurty twórczości artysty – grafikę prezentującą późnobarokowy, architektoniczny pejzaż miejski oraz pejzaż fantastyczny, będący reminiscencją architektury starożytnego Rzymu.

Giambattista Piranesi należy do twórców wzbudzających zainteresowanie prawie w każdym momencie dziejowym. W swoich dziełach ujawnił talent nie tylko grafika, ale także malarza, rysownika, scenografa, architekta, projektanta, planisty, urbanisty, archeologa. Większość jego prac jest efektem fascynacji Rzymem, jego architekturą przede wszystkim starożytną, ale także średniowieczną i nowożytną. W zbiorach Muzeum w Gliwicach znajduje się 140 grafik Piranesiego, pochodzących głównie z cykli *Le Antichità Romane* i *Vedute di Roma*. Kolekcja zgromadzona w gliwickim Muzeum nie ma charakteru przypadkowego zbioru. Dominuje Rzym antyczny, zniewalający melancholijnym pięknem i monumentalnością dawnych relikwów.

Kuratorem wystawy była Joanna Wnuk, z którą ze strony Muzeum Historycznego współpracowała Joanna Strzyżewska. Wystawie towarzyszył znakomicie wydany katalog przygotowany przez Muzeum w Gliwicach, dzięki finansowemu zaangażowaniu Instytutu Kultury Włoskiej. W otwarciu wystawy uczestniczyła ambasador Włoch

Wernisaż wystawy Nowy Ratusz – w stulecie rozbudowy krakowskiego magistratu, przemawia kurator wystawy B. Zbroja, sala Baltazara Fontany w Pałacu Krzysztofora, fot. J. Korzeniowski

w Polsce Anna Blechari Melazzi, Wojewoda Małopolski Witold Kochan, wiceprezydent Krakowa Stanisława Urbaniak, sekretarz generalny PAU prof. Jerzy Wyrozumski i licznie przybyli goście.

We wrześniu otwarto cztery nowe ekspozycje. Dwie z nich zaprezentuję poniżej. Pierwsza towarzyszyła przekazaniu przez prezydenta Krakowa prof. Jacka Majchrowskiego Ogrodu Strzeleckiego do publicznego użytku po renowacji. Ekspozycja ta przygotowana i otwarta w Celestacie była pokazem drogi Jerzego Turbasy do godności Króla Kurkowego. Wystawę przygotowała Małgorzata Niechaj.

Druga z otwartych wystaw poświęcona była ostatniemu z waloryzowanych odcinków Plant, Ogrodowi Barbakan. Przygotował ją zespół pracowników konserwatora miejskiego na czele z Haliną Rojkowską. W uroczystości otwarcia wziął udział wiceprezydent Krakowa Henryk Bątkiewicz. Miała ona charakter plenerowy, pokazywano ją przez kilka dni w Barbakanie, następnie została przeniesiona na dziedziniec Domu pod Krzyżem.

W październiku otwarliśmy wystawę znakomitego artysty malarza od wielu lat związanego z Akademią Sztuk Pięknych w Krakowie profesora Stanisława Wiśniewskiego *Stanisław Wiśniewski – rysunki, rzeźby, obrazy*. Stanisław Wiśniewski, uczeń profesorów Zbigniewa Pronaszki i Zygmunta Radnickiego, od 1972 roku nauczyciel akademicki, laureat m.in. Nagrody Miasta Krakowa, uczestnik wielu wystaw w kraju i poza granicami, m.in. w Jugosławii, Szwecji,

Anglii i USA uprawia z powodzeniem rzeźbę, malarstwo, grafikę i rysunek. Pasją profesora jest też kolekcjonerstwo. Gromadzi głównie medale, tkaniny, dokumenty, broń i rzemiosło artystyczne. Wielką wagę przykładą do umiejętności warsztatowych.

Wystawa w Kamienicy Hipolitów prezentowała przegląd twórczości artysty. Zdecydowanie większą część dorobku stanowią obrazy przedstawiające: pejzaże, portrety, akty, sceny biblijne, kawalerię. Artysta jest świetnym portrecistą, znakomicie oddaje podobieństwo fizyczne modela, ale przede wszystkim umie wnikać w jego psychikę.

Wystawa składała się z trzech części. Pierwszą stanowiły portrety i akty, drugą tzw. „harmonie muzyczne”. Na trzecią złożyły się grafiki, akwarele, rysunki i szkice. Podobnie jak w malarstwie, tak i w tej części twórczości na pierwszy plan wybija się rozmach, odwaga dynamika. Ostatnią część dzieł ukazanych na ekspozycji stanowiły rzeźby. Wszystkie one to portrety przyjaciół i znajomych artysty, profesorowie ze znanego kawiarnianego stolika dyskusyjnego, koledzy artyści.

Otwarcie wystawy zgromadziło tłumy miłośników twórczości Stanisława Wiśniewskiego. Bardzo licznie przybyła profesura Akademii z rektorem prof. Janem Pamułą na czele. Kuratorem wystawy i autorem folderu był Witold Turdza.

4 października w Wieży Ratuszowej, w obecności prof. Jacka Majchrowskiego, odbyło się uroczyste otwarcie wystawy ukazującej obiekty odkryte w czasie badań archeologicznych na Rynku Głównym w Krakowie. W otwarciu

Wernisaż wystawy Giambattista Piranesi – Rzym w grafice. Na pierwszym planie goście honorowi otwarcia, od lewej: ambasador Republiki Włoch w Polsce J. Ekc. A. Blechari Melazzi, pierwszy z prawej dyrektor Włoskiego Instytutu Kultury w Krakowie G. Sciola, fot. J. Korzeniowski

wystawy wzięli udział przedstawiciele krakowskiego środowiska archeologicznego z prof. Kazimierzem Radwańskim na czele.

Badania archeologiczne na Rynku Głównym w Krakowie prowadzono od sierpnia 2005 roku do listopada 2006 roku, w związku z remontem nawierzchni po jego wschodniej stronie. Trzy wykopy, przy południowej krawędzi Sukiennic, w ulicy pomiędzy Kramami Bogatymi oraz w północno-wschodniej części placu, objęły prawie 22 ary powierzchni Rynku. Prace prowadzono także w obrębie Wagi Wielkiej, dodatkowo odsłaniając korony murów Wagi Małej oraz Kramów Bogatych. Badania zespołu archeologów i współpracujących z nimi historyków, historyków architektury, antropologów, dendrologów, paleozoologów, paleobotaników, geomorfologów, metaloznawców znacząco rozszerzyły stan wiedzy na temat historii badanego obszaru oraz dostarczyły dużej ilości zabytków ruchomych, o walorach ekspozycyjnych, obrazujących wiele aspektów życia dawnych mieszkańców Krakowa. Przygotowana na trzech kondygnacjach Wieży Ratuszowej wystawa, współorganizowana przez Zespół Badawczy Rynku Głównego oraz Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, była prezentacją wybranych zabytków archeologicznych, uzupełnioną o materiał poglądowy, przygotowany w oparciu o wstępne wyniki badań interdyscyplinarnego zespołu. Ekspozycję dopełniły wielowymiarowe zdjęcia najciekawszych zabytków, reportaż fotograficzny, dokumentujący etapy prac tereno-

wych, prezentacje multimedialne oraz wizualizacje nieistniejącej już dziś zabudowy Rynku.

W salach ekspozycyjnych pierwszego piętra Wieży Ratuszowej zaprezentowano materiał dotyczący najstarszego przebadanego horyzontu osadniczego, rozległego cmentarzyska z XI wieku oraz osady przedlokacyjnej. Podziwiać tutaj można było najstarsze, a zarazem najcenniejsze zabytki, stanowiące zarówno wyposażenie grobowe, jak i obrazujące różne aspekty życia mieszkańców przedlokacyjnej osady: piękne naszyjniki z paciorków szklanych i bursztynowych, bizantyński medalik ze sceną Podniesienia Krzyża, zdobiony emalią enkolpion, wczesnośredniowieczne elementy uzbrojenia oraz przedmioty związane z handlem.

Na poziomie drugiego piętra zaprezentowano, w ograniczonej przestrzeni ekspozycyjną wyborze, wyroby ze skóry, wspaniałe ozdoby ciała i stroju, elementy uzbrojenia, akcesoria kupieckie – wagi, odważniki, a także ceramikę figuralną oraz przedmioty codziennego użytku. Wśród najciekawszych zabytków zwracały uwagę m. in. rzadki denar Władysława Łokietka z wizerunkiem św. Stanisława, pierścienie z symbolami i napisami wyrażającymi przynależność do kręgu kultury chrześcijańskiej oraz unikatowy zbiór średniowiecznych plomb towarowych. Na trzecim piętrze zaprezentowano materiał dotyczący badań interdyscyplinarnych oraz reportaż dokumentujący etapy prac terenowych.

Autorem zdjęć, będących swoistym reportażem z prowadzonych prac, był ks. Piotr Guzik. Wystawę przygotował

Fragment wystawy Szopka neapolitańska, fot. J. Korzeniowski

Zespół Badawczy Rynku Głównego w Krakowie pod kierownictwem dr. Cezarego Buški, z ramienia Muzeum kuratorem wystawy była Aleksandra Radwan. Przy organizacji ekspozycji i naukowym rozpoznaniu wystawianych obiektów z zespołem współpracowali specjaliści z zakresu wielu dziedzin naukowych reprezentujących następujące uczelnie: Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Poznański, Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie, Akademię Rolniczą w Krakowie, Politechnikę Krakowską, Polską Akademię Nauk oraz Szpital Specjalistyczny im Jana Pawła II w Krakowie.

Wystawę *150 lat Gazowni Krakowskiej 1856–2006*, pokazowaną w Galerii Pałacu Krzysztofora, można było zwiedzać w dniach od 15 listopada 2006 roku do 7 stycznia 2007 roku. Ekspozycja ta została przygotowana przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa wspólnie z Zakładem Gazowniczym w Krakowie, Oddziałem Karpackiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. w Tarnowie. Można na niej było zobaczyć interesujące dokumenty z bogatego archiwum Zakładu, liczne fotografie, różnego rodzaju liczniki sprzęty zasilane gazem, jak lampy, termy, kuchenki i żelazka oraz przydadzące miastu niepowtarzalnego uroku latarnie. Początki gazowni sięgają 1856 roku. Wtedy to Niemieckie Kontynentalne Towarzystwo Gazowe w Dessau wybudowało gazownię na krakowskim Kazimierzu, zyskując w zamian prawo do oświetlenia miasta gazem ziemnym. Kontrakt z Towarzystwem miasto zawarło na okres 25 lat, a po jego upływie wykupiło zakład, który od 1886 do 1950 roku działał jako Krakowska Gazownia Miejska. Po wojnie gazownia została upaństwowiona. Od końca lat 60. XX wieku nie pro-

dukuje się w niej gazu ziemnego. Obecnie jako przedsiębiorstwo przesyłowo-rozdzielcze stanowi jeden z oddziałów Karpackiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. w Tarnowie. Ekspozycję przygotowała Monika Bednarek.

Tomasz Hapka – Osoby Dramatu. Portrety teatralne to tytuł wystawy otwartej w ostatnich dniach listopada w Galerii Teatralnej Domu pod Krzyżem. Konwencja wystawy opierała się na założeniu pewnej umowności, albowiem osoby portretowane prezentują przede wszystkim „osoby dramatu”. Każda z postaci to wyjęta z kontekstu konkretnego przedstawienia rola. Mieliśmy więc bardziej do czynienia z kreacjami różnego typu charakterów niż z realnymi osobami. Większość portretów powstała na podstawie przedstawień w Narodowym Starym Teatrze w Krakowie. Galeria znakomitych osobowości, związanych z tą sceną to aktorki, aktorzy i reżyserzy; osoby żyjące i działające, jak również spektakle, które dawno zeszyły ze sceny. Patronem wystawy była Helena Modrzejewska, wielka aktorka i wielka osobowość, która odnosiła sukcesy i wzbudzała zachwyt nie tylko w Krakowie, ale głównie w Stanach Zjednoczonych, prawie 100 lat temu.

Ekspozycja obejmowała 30 portretów. Wystawie towarzyszył bardzo dobrze opracowany katalog autorstwa Małgorzaty Palki i Agaty Wójcik. Interesujące słowo o swojej fascynacji ulotną sztuką teatralną oraz malarskim, artystycznym jej utrwaleniem przedstawił w wstępie do katalogu Tomasz Hapka.

19 listopada 2006 roku w Zwierzynieckim Salonie Artystycznym odbył się wernisaż wystawy *Kraków – miasto legend*. Kraków to miasto tradycji, gdzie przeszłość przeplata się z teraźniejszością, nierealność z rzeczywistością. To miasto mitów, legend i snów. Wszystko to mogliśmy oglądać na wystawie gromadzącej obrazy krakowskich artystów. Kraków, jego architektura, mroczne uliczki śródmieścia, miejsca związane z krakowskimi legendami (Wisła, Smocza Jama, Pan Twardowski itp.) oraz urokliwe pejzaże okalające miasto, uwiecznione na płótnie, przyciągały barwami i kompozycją obrazu. Prawie wszystkie obrazy wykonane były techniką olejną. Obrazom towarzyszyły ciekawe obiekty, m.in. stroje z *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego, szopki krakowskie. Dopełnieniem ekspozycji był kolorowy folder, w którym obok reprodukcji obrazów, znalazły się wiersze poetów krakowskich, tematycznie związane z wystawą. Na ekspozycji pokazano prace 31 artystów malarzy, 70 obrazów. Kuratorem wystawy był Jerzy Segda.

W miejscowości Giffonii, w XII-wiecznym opactwie franciszkańskim, od kilkunastu lat co roku organizuje się wystawę szopek z regionu Campania i innych części Włoch, a nawet świata. Organizatorem tych wystaw jest Towarzystwo Pro Loco Giffoni Valle Piana. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa nawiązało współpracę z tą instytucją, czego owocem była wystawa. Ponad 70 prac pochodzących z tego regionu po raz pierwszy można było zobaczyć w Krakowie. Najważniejszą część tej ekspozycji stanowiły słynne szopki neapolitańskie, wyróżniające się bogactwem postaci, przepychem scen rodzajowych i niebywałym realizmem wykonania figurek. Charakteryzuje je unikatowa konstrukcja i sceneria. Przeważnie w centralnym miejscu umieszczona jest grota, w której narodził się Jezus. Szopka neapolitańska osiągnęła wyżyny sztuki i największą popularność w XVIII

Fragment wystawy Szopka neapolitańska, fot. J. Korzeniowski

wieku. Tworzono je zarówno na dworze królewskim, jak i wśród ubogich mieszczan. W zmodyfikowanej formie nie tylko przetrwała do dzisiaj, ale stała się też wielką atrakcją turystyczną Neapolu i okolic.

W wernisażu wystawy, który miał miejsce 4 grudnia 2006 roku w sali Baltazara Fontany w Pałacu Krzysztofora, uczestniczyli: gubernator prowincji Campania Antonio Bassolino, burmistrz Giffoni Valle Piana Paolo Russomando, dyrektor Centrum Pielgrzymkowego w Rzymie ks. biskup Antonio Tedesco, dyrektor Włoskiego Instytutu Kultury w Krakowie Giovanni Sciola i przewodniczący Rady prowincji Salerno Carmine Pignata. Władze Krakowa reprezentował wiceprezydent Henryk Bątkiewicz, wicedyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK dr Barbara Turlejska, dyrektor Biura Współpracy z zagranicą UMK Krzysztof Grüner.

10 grudnia odbył się wernisaż *Pokonkursowej wystawy szopek krakowskich*. Jak zawsze, tak i w tym roku, wykonane z błyszczącego różnokolorowego staliu arcydzieła krakowskich szopkarzy budziły podziw i uznanie szerokiej publiczności. Cieszyły oczy arcydzieła uznanych mistrzów Bronisława Pięcika, Tadeusza Gillerta, Macieja Moszewa. Krakowskie szopki z powodzeniem podejmowały rywalizację o serca widzów z konkurentkami z Neapolu. Nie brakło też dobrych prac debiutantów, w tym dużej liczby dzieci i młodzieży. W otwarciu obok szopkarzy, członków jury Konkursu uczestniczyli liczni goście z wiceprezydentem Krakowa dr. Henrykiem Bątkiewiczem na czele. Kuratorem obu ekspozycji była Anna Szałapak.

Rok 2006 – wystawy stałe i czasowe

Wystawy stałe

Z dziejów i kultury Krakowa
Pałac Krzysztofora, Rynek Główny 35

Dzieje teatru krakowskiego
Dom pod Krzyżem, ul. Szpitalna 21

Dzieje i kultura Żydów krakowskich
Stara Synagoga, ul. Szeroka 24
Apteka w getcie krakowskim
Apteka pod Orłem (część oddziału Stara Synagoga)
pl. Bohaterów Getta 18

Dzieje Krakowa w latach 1939–1956
Ulica Pomorska, ul. Pomorska 2

Dzieje Krakowskiego Bractwa Kurkowego i obronności miejskiej
Celestat, ul. Lubicz 16

Dom mieszczański
Kamienica Hipolitów, pl. Mariacki 3

Zwierzyniecki Salon Artystyczny, ul. Królowej Jadwigi 41

Dzieje Nowej Huty
os. Słoneczne 16

Wystawy sezonowe

Wieża Ratuszowa (punkt widokowy)

Barbakan – *Historia obronności*

Wystawy czasowe**Pałac Krzysztofory – sale wystaw zmiennych**

Cracovia – Wisła 1906–2006. Święta wojna, święta zgoda
9 III 2006 – 7 V 2006

kurator wystawy: Grzegorz Jeżowski

Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wiek

5 VI 2006 – 12 XI 2006

kurator wystawy: Elżbieta Firlet

Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich – 64 konkurs

10 XII 2006 – 11 II 2007

kurator wystawy: Anna Szałapak

Pałacu Krzysztofory – sień i I piętro

Szopka neapolitańska

4 XII 2006 – 31 XII 2006

kurator wystawy: Anna Szałapak

Pałac Krzysztofory, I piętro – Galeria

Projekt nowego ratusza krakowskiego na pl. Świętego Ducha

8 VI 2006 – 8 VII 2006

kurator wystawy: Barbara Zbroja (Archiwum Państwowe w Krakowie, Barbara Miszczyk)

Giambattista Piranesi – Rzym w grafice

18 VII 2006 – 1 X 2006

kurator wystawy: Joanna Strzyżewska

150-lat Gazowni w Krakowie

14 XI 2006 – 7 I 2007

kurator wystawy: Monika Bednarek

Galeria Teatralna – Dom pod Krzyżem

Gwiazda sceny krakowskiej – Halina Wyrodek

27 III 2006 – 15 VII 2006

kurator wystawy: Małgorzata Palka

Tomasz Hapka – Osoby Dramatu. Portrety teatralne

28 XI 2006 – 24 II 2007

kurator wystawy: Małgorzata Palka

Celestat

Król Kurkowy Jerzy Turbasa i jego marszałkowie w fotografii Mariana Satały

4 VI 2006 – 31 VIII 2006

kurator wystawy: Małgorzata Niechaj

Kamienica Hipolitów

Aleksander Pieniek – TOPOS. Malarstwo i rysunek

9 I – 15 III 2006

kurator wystawy: Łukasz Biały

Jan Chrzęszcz. Czas zatrzymany w obrazach

12 V 2006 – 12 VIII 2006

kurator wystawy: Maria Zientara

Stanisław Wiśniewski – rysunki, rzeźby, obrazy

5 X 2006 – 9 XII 2006

kurator wystawy: Witold Turdza

Dzieje Nowej Huta

U progu wolności. Nowa Huta 1980–1989

9 IX 2005 – 15 I 2006

kurator wystawy: Leszek Sibila

Nowa Huta – architektura miasta idealnego.

Niezrealizowane projekty,

1 II 2006 – 5 V 2006

kurator wystawy: Leszek Sybila

Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Kościelniki

11 VII 2006 – 20 I 2007

kurator wystawy: Maria Lempart

Stara Synagoga

Krakowianie. Wybitni Żydzi krakowscy XIV–XX wiek

2 VII 2006 – 30 X 2006

kurator wystawy: Eugeniusz Duda z zespołem

Zwierzyniecki Salon Artystyczny

Pejzaż zwierzyniecki, 13 I – 19 II 2006

Między słońcem a księżycem, 5 III – 23 IV 2006

Malarstwo Jadwigi Barcz-Przeworskiej, 7 V – 10 VI 2006

Drzewa stoją i czekają – prace młodzieży z pracowni Centrum Młodzieży im. Henryka Jordana, 18 VI – 3 VIII 2006

Dni Wilna – wystawa fotografii

15 IX – 17 IX 2006

Bliżej natury

24 IX – 3 XI 2006

Kraków miasto legend

19 XI – 30 XII 2006

Kuratorem wszystkich wystaw był Jerzy Segda.

Wystawy zagraniczne:

Szopki krakowskie – Thoule sur Mere, Francja

kurator wystawy: Klaudia Kaczmarek

Działalność naukowa i wydawnicza

Podobnie jak w latach poprzednich prace naukowo-badawcze prowadzone były wielokierunkowo. Główny wysiłek pracowników merytorycznych koncentrował się na naukowym opracowaniu zbiorów, przygotowaniu scenariuszy nowych ekspozycji zmiennych i towarzyszących im katalogów, a także referatów, artykułów i monografii. Praca nad nowo pozyskanymi obiektami przebiegała w zróżnicowanym tempie, w zależności od stanu dotychczasowej wiedzy, stopnia skomplikowania działań rozpoznawczych, dostępności niezbędnych danych.

W okresie omawianego dwulecia działy merytoryczne opracowały 2779 obiektów, jednocześnie dokonano weryfikacji dotychczasowych ustaleń dla 100 obiektów. Opracowanie zbiorów, analiza poszczególnych obiektów, refleksje nad kolekcjami zaowocowały kilkoma artykułami m.in.: Joanny Strzyżewskiej *Nieprzypadkowa przypadkowość muzealnego zbioru. Dziewiętnastowieczne widoki Wisły w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*; Anny Buczek *Sztandar Gwiazdy. Trochę historii przy okazji konserwacji*, Małgorzaty Kozłowskiej *Informacja o zasobie archiwalno-bibliotecznym kolekcji harcerskiej Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*. Kontynuowano prace nad katalogami zbiorów, m.in. Janusza T. Nowaka *Urny na Kopiec Józefa Piłsudskiego ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*.

Drugim ważnym nurtem były badania i kwerendy prowadzone w związku z przygotowywaniem nowych ekspozycji. Tutaj najwięcej uwagi, jak to już wskazywano, poświęcono pracom nad scenariuszami ekspozycji, przygotowywanych w związku z realizacją programu obchodów rocznicy lokacji. Prace te miały bardzo szeroki zakres, co wynikało z faktu, że najważniejsze ekspozycje postanowiono zbudować w opraciu o najnowsze ustalenia badawcze, z wykorzystaniem wszystkich najważniejszych obiektów z kraju i zza granicy. Jednocześnie ambicją dyrekcji i zespołów opracowujących te wystawy było przygotowanie obszernych katalogów, które byłyby sumą aktualnej wiedzy. Za najpoważniejsze należy tu uznać prace nad scenariuszami ekspozycji *Legendsy i tajemnice Krakowa. Od króla Kraka po Piotra Skrzynieckiego* (Anna Szalapak, Teresa Paszkot-Kluz, Maria Lempart, Elżbieta Wojtała), *Kraków w średniowiecznej Europie X– XIII wieku* (Elżbieta Firlet, Emil Zaitz), *Kraków – europejskie miasto prawa magdeburskiego* (dr Grażyna Lichończak-Nurek, Greta Czupryniak, Marta Marek). Otwarcie tej ostatniej ekspozycji zaplanowano w 2007 roku.

Warto zwrócić uwagę, że w opracowaniu not informacyjnych do katalogów, uczestniczyli nie tylko autorzy scenariuszy, lecz także liczna grupa innych pracowników Muzeum, których z braku miejsca nie sposób tutaj wymienić. Spośród innych scenariuszy ekspozycji, które poprzez nowatorskie przedstawienie tematu zasługują na wymienienie, należy przypomnieć raz jeszcze: *Cracovia – Wisła 1906–2006. Święta wojna, święta zgoda* (Grzegorz Jeżowski), *Replikatorium. Wystawa malarstwa Leszka Sobockiego* (Maria Zientara), *W pełnym kadrze. Nowa Huta w fotografii Henryka Hermanowicza* (Leszek Sibila), *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty* – Kościelniki (Maria Lempart), *Nowa Huta –*

architektura miasta idealnego. Niezrealizowane projekty (Leszek Sibila), *Czas chasydów* (Elżbieta Długosz), *Jan Chrzęszcz. Czas zatrzymany w obrazach* (Maria Zientara), *Stanisław Wiśniewski – rysunki, rzeźby, obrazy* (Witold Turdza), *Krakowianie. Wybitni Żydzi krakowscy XIV–XX wiek*. (Eugeniusz Duda, Anna Jodłowiec-Dziedzic), *Gwiazda sceny krakowskiej – Jerzy Bińczycki* (Małgorzata Palka), *U progu wolności. Nowa Huta w latach 1980–1989* (Leszek Sibila), *Skarby krakowskich klasztorów. Zbiory Sióstr Felicjanek* (Janusz T. Nowak, Witold Turdza).

Na osobne omówienie zasługują katalogi towarzyszące wymienionym wystawom. Najciekawsze z nich przedstawię w części omawiającej dorobek wydawniczy Muzeum. Kontynuowano siłami własnych pracowników (Michał Niezabitowski, Marta Marek, Piotr Opaliński) oraz specjalistów spoza Muzeum (m.in. Waldemar Komorowski, Zbigniew Beiersdorf, Bogusław Krasnowolski, Zbigniew Pianowski) żmudne badania nad kształtem miasta, jego najciekawszych budowli, badania, które zaowocują grupą makiet pokazujących Kraków przed- i polokacyjny. Innym ważnym zajęciem, absorbującym wiele czasu, były liczne kwerendy, prowadzone w celu udzielenia odpowiedzi na rozliczne i różnorodne zapytania, adresowane do Muzeum przez konserwatorów, projektantów, badaczy, dziennikarzy, miłośników Krakowa. Liczną grupę zainteresowanych stanowi młodzież szkolna i studenci. Pracownicy merytoryczni przeprowadzili kwerendy i odpowiedzieli na około 812 różnorodnych zapytań, dotyczących zbiorów Muzeum oraz szeroko pojmowanej historii i kultury Krakowa.

Zgodnie z wieloletnimi planami prowadzono prace dokumentacyjne. Wzbogacono zapisy bibliografii Krakowa za okres 1939–1945. Obejmuje ona 3739 pozycji (przybyło 258). Uzupełniono kartoteki, obejmujące dane o uczestnikach konspiracji, więźniów oraz aparatu niemieckiego i sowieckiego terroru. Baza ta liczy 26 377 pozycji, w tym 20 472 to karty uczestników konspiracji, 4208 byłych więźniów, 2819 członków aparatu terroru, 473 ofiar Sowietów i 489 tzw. lewych nazwisk. Łącznie przybyło 288 pozycji, które opracowali Monika Bednarek i Grzegorz Jeżowski. Uzupełniono bazę danych odnoszącą się do Żydów krakowskich o 202 pozycje, baza ta liczy 4896 rekordów. Powiększono też bazy wiadomości o instytucjach żydowskich o dziewięć nowych informacji, baza liczy 444 zapisy (Eugeniusz Duda, Elżbieta Długosz, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Beata Łabno). Powiększono też bazę danych, odnotowujących zmiany architektoniczno-urbanistyczne o 422 negatywy i opisy (Elżbieta Firlet).

Równocześnie z opracowywaniem zbiorów oraz przygotowywaniem scenariuszy nowych ekspozycji, pracownicy Muzeum prowadzili prace nad katalogami wystaw, katalogami zbiorów, folderów i przewodników, opracowywali monograficznie tematy z zakresu historii i sztuki Krakowa oraz muzeologii. Nie sposób przytoczyć wszystkie tytuły, tutaj podamy te najważniejsze zwracając raz jeszcze uwagę, że wszystkim wystawom czasowym towarzyszył, jeśli nie obszerny katalog, to co najmniej folder. Tak więc, w ciągu omawianego okresu pracowano nad wyszczególnionymi poniżej tematami, które otrzymały kształt monografii, katalogu, albumu, artykułu lub referatu.

Wernisaż wystawy malarstwa L. Sobockiego Replikatorium, na pierwszym planie artysta, fot. J. Korzeniowski

Monografie i albumy

Stanisława Opalińska, *Józef Brodowski – malarz i rysownik starego Krakowa. Biblioteka Krzysztoforska. Nr 1* (książka zaingerowała nową serię wydawniczą Muzeum Historycznego Miasta Krakowa)

Nowa Huta – przeszłość i wizja. Studium muzeum rozproszonego. Red. Jacek Salwiński, Leszek Sibila. *Biblioteka Krzysztoforska. Nr 2*

Piotr Hapanowicz, *Senatorowie województwa krakowskiego 1922–1934* (w przygotowaniu)

Maria Zientara, *Malarstwo krakowskie 1945–2007* (w przygotowaniu)

Anna Szałapak, Rafał Korzeniowski (fotografie), *Legends i tajemnice Krakowa* (album)

Zwierzyniecki park kulturowy w fotografii. Wstęp Jacek Salwiński. Podpisy fotografii Monika Bednarek. Red. Anna Biedrzycka (zrealizowano we współpracy z Dzielnicą VII Krakowa)

Monika Bednarek, Grzegorz Jeżowski, *Księga więźniów Pomorskiej 2 w Krakowie w latach 1939–1945* (w przygotowaniu)

Maria Kwaśnik, *Balice – nasze dziedzictwo*

Michał Niezabitowski, Teresa Kwiatkowska, Anna Jaklińska, *Kraków wczoraj i dziś*

Anna Szałapak, *Szopka krakowska jako zjawisko folkloru krakowskiego. Studium historyczno-etnograficzne* (w przygotowaniu)

Kraków – dziedzictwo wieków. Fotografie Michał Grychowski. Teksty: Bogusław Krasnowolski, Zdzisław Noga, Krzysztof Zamorski, Michał Niezabitowski, Karolina Grodziska. Red. nauk. Jan M. Małecki. Red. Anna Biedrzycka, polska wersja językowa (angielska i niemiecka wersja językowa w przygotowaniu)

Katalogi zbiorów

Janusz T. Nowak, *Urny na Kopiec Józefa Piłsudskiego w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa* (w przygotowaniu)

Ewa Gaczoł, *Kraków na starej fotografii 1846–1918* (adaptacja płyty CD na książkę, w przygotowaniu)

Danuta Radwan, *Medaliony z kolekcji rodziny Kałkowskich* (w przygotowaniu)

Teresa Kwiatkowska, *Widoki Krakowa – katalog klisz Ignacego Kriegera* (w przygotowaniu)

Elżbieta Błażewska, *Zegary w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa* (w przygotowaniu)

Katalogi wystaw, foldery, przewodniki

Legends i tajemnice Krakowa. Od króla Kraka po Piotra Skrzyneckiego. Katalog wystawy (zrealizował zespół pod kierunkiem Anny Szałapak)

Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII w. (zrealizował zespół pod kierunkiem Elżbiety Firlet)

Nowa Huta – architektura i twórcy miasta idealnego. Niezrealizowane projekty. Red. Anna Biedrzycka

Maria Zientara, *Jan Chrzęszcz. Czas zatrzymany w obrazach Krakowianie. Wybitni Żydzi krakowscy XIV–XX w.* Red. Agnieszka Kutylak.

Klaudia Kaczmarczyk, *Barbakan – przewodnik* (polska i angielska wersja językowa)

Eugeniusz Duda, *Stara Synagoga na Kazimierzu w Krakowie – przewodnik* (polska i angielska wersja językowa)

Elżbieta Długosz, *Czas chasydów.* Katalog wystawy (wydanie polsko-angielskie)

Anna Pióro, *Getto krakowskie 1941–1943 – przewodnik* (polska i angielska wersja językowa)

Maria Kwaśnik, *Morawica – zarys dziejów kościoła i parafii*

Artykuły, referaty

Danuta Radwan: *Poczet królów z dawnego Ratusza krakowskiego* (w przygotowaniu)

Piotr Hapanowicz: *Michał Stachowicz – uroczysty pochód na Rynku w czasie homagium księcia Auersperga* (w przygotowaniu)

Barbara Miszczyk: *Lucjan Rydel – mniej znane karty z życiorysu. Działalność oświatowa* (w przygotowaniu)

Małgorzata Niechaj: *Marian Dubiecki – zapomniana karta z historiografii Krakowa*

Małgorzata Kozłowska, *Wspomnienia pierwszych polskich działaczy skautowych w zbiorach archiwalnych*

Elżbieta Firlet, *Przemiany historyczno-krajobrazowe Krakowa prawobrzeżnego od średniowiecza po XIX wiek* (w przygotowaniu)

Małgorzata Palka, *Fotografia teatralna w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej i Muzeum Historycznego Miasta Krakowa* (w przygotowaniu)

Agnieszka Krawczuk, *Testamenty mieszczan Garbarskich jako źródło do dziejów Krakowa*

Maciej Miezan, *Kicz w sztuce*

Elżbieta Błażewska, *Zegary mechaniczne w zbiorach MHK* (w przygotowaniu)

Janusz T. Nowak, Witold Turdza, *Skarby krakowskich klasztorów. Zbiory oo. Dominikanów*

Witold Turdza, Stanisław Wiśniewski – rysunki, rzeźby, obrazy

Elżbieta Firlet, *Wielki Jubileusz lokacji królewskiego stołecznego miasta Krakowa na prawie magdeburskim w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa* (Biuletyn International Council of Museums, ICOM)

Wacław Passowicz, *Znaczenie lokacji. W 750. rocznicę lokacji Krakowa* (Kalendarz Krakowski 2007)

Stanisław Piwowarski, *Kronika na każdy dzień roku rozpisana – Kraków miasto prawa magdeburskiego* (Kalendarz Krakowski 2007)

Leszek Sibila, *Nowa Huta – Muzeum rozproszone.* Referat wygłoszony na seminarium *Europejska i krajowa sieć*

współpracy w ramach dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem szlaków Greenways i ekomuzeów

Że bierzesz wzór z Kansomolska, a dajesz wzór wszystkim młodym – obraz Nowej Huty w propagandzie lat 1949–1955. Referat na sesji Katedry Historii Sztuki Uniwersytetu Śląskiego, grudzień 2006)

Maciej Miezan – *Przemiany formy architektonicznej Nowej Huty po Październiku 1956*. Referat wygłoszony na sesji Katedry Historii Sztuki Uniwersytetu Śląskiego, grudzień 2006)

Elżbieta Firlet, *Rozwój przestrzenno-architektoniczny Krakowa w latach 1939–2006* (w przygotowaniu)

dr Grażyna Lichończak-Nurek, *Jak nie powstało Muzeum Wita Stwosza w Krakowie*, referat wygłoszony

dr Grażyna Lichończak-Nurek, *Początki Muzeum Historycznego Miasta Krakowa* („Rocznik Krakowski” 2005, T. LXXI)

Wiele uwagi poświęcono też popularyzacji działań Muzeum oraz wiedzy o naszym mieście efektem, czego było opublikowanie kilkudziesięciu artykułów popularno-naukowych, przede wszystkim w niedzielnych wydaniach „Dziennika Polskiego”, który sprawuje patronat medialny nad działaniami muzealnymi. Ukazały się następujące artykuły:

Monika Bednarek, *Na szlaku techniki. 150 lat Gazowni*

Eugeniusz Duda, *Wybitni Żydzi krakowscy*

Piotr Hapanowicz, *Szlakami Walerego Eliasza Radzikowskiego; Bitwa na tarczy. Tarcza Rуска Józefa Hakowskiego; Osobiście waleczny. O gen. Zygmuncie Zielińskim; Oblężenie Krakowa przez Szwedów; Wyzwolenie Krakowa 31 X 1918 r.; Biskup Kajetan Sołtyk; Elegancki demokrata – Ferdynand Weigel zapomniany prezydent Krakowa; Poświęcenie szabel na obrazie Walerego Eliasza Radzikowskiego ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa; Sztuka, czyli posłannictwo. Konstancy Laszczka; Poświęcenie szabel na obrazie Walerego Eliasza Radzikowskiego ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa; Osobliwy kopic – kopic Krakusa; Pałac Steinkellera; Niepodobna pojąć; Arcybiskup Albin Dunajewski; Szczery obywatel kraju. Adrian Baraniecki*

Małgorzata Niechaj, *Księga królów; Mały Król – konkurs; Kupiec królem. Antoni i Wiktor Suscy – królowie kurkowi; Powstaniec, kupiec, darczyńca. Jan Kwiatkowski król kurkowy 1906/1907; Noc z królem kurkowym; Piotr Król – król kurkowy; Prezydent królem. Karol Rolle; Dzień Otwartych Drzwi w Celestacie; Park historii i modlitwy. Celestat, czyli strzelnica; Na skraju Garbar*

Elżbieta Firlet, *Wjazd palatyna Ottheinricha do Krakowa; Przestrzeń sakralna; Złoty klejnot Bizancjum; Najstarsza bazylika romańska; Skarb Wiślan; Śladami św. Wojciecha; Krzyż ze średniowiecznego Limoges; Św. Wacław w Krakowie; Skarb z Pleszewa; Wawel monumentalny; Kraków – Wielka Morawa: relikty kontaktów; Znak pielgrzymi św. Stanisława; Romański pawiment; Klucz z Rusi Kijowskiej; W średniowiecznym skrypcorium; Kapitele z romańskiego Tynca*

Grzegorz Jezowski, *Żydowska Organizacja Bojowa w Krakowie; Krakowscy sportowcy w czasie II wojny światowej; Cracovia – Wisła 1906–2006. Święta wojna, święta zgoda.*

Agnieszka Kutylak, *Zgryźliwy poemat. O twórczości Witolda Wojtkiewicza*

Fragment wystawy malarstwa L. Sobockiego Replikatorium, fot. J. Korzeniowski

Maria Lempart, *Legendy i tajemnice Krakowa; Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Kościelniki – ślady świętości*

Klaudia Kaczmarczyk, *Niezwykły Barbakan*

Maciej Miezan, *Nowa Huta – miasto idealne. Niezrealizowane projekty*

Janusz T. Nowak, *Spotkanie z historią. Pamiętki po Józefie Piłsudskim*

Danuta Radwan, *Krakowianin z urodzenia i serca – Michał Stachowicz; Odpust w Mogile; Polskie tży*

Leszek Sibila, *Mistrz Robert Jahoda*

Anna Surma, *Zakochany w Krakowie – Feliks Radwański*

Anna Szałapak, *Kunstowne szopki. Szopka neapolitańska*

Witold Turdza, *Powódzie w Krakowie*

Pracownicy Muzeum publikowali także na łamach: „Głosu – Tygodnika Nowohuckiego” (Leszek Sibila, *Architekci, projektanci Nowej Huty*), „Alma Mater” (Elżbieta Firlet, *Kraków w chrześcijańskiej Europie*).

Obok wymienionych tutaj tekstów popularno naukowych na szczególną uwagę zasługuje wydawanie we współpracy z „Dziennikiem Polskim” Ekstraordynaryjnego Dodatku Muzeum Historycznego – „Dziennika Lokacyjnego”. Wydano numery 1–21, które przygotował zespół redakcyjny w składzie: Michał Niezabitowski, Wacław Passowicz i Witold Turdza.

Monografie, katalogi zbiorów, katalogi wystaw, przewodniki, foldery to wszystko, nad czym pracowali pracownicy merytoryczni Muzeum było lub będzie zgodnie z planami wydawniczymi Muzeum opublikowane. Wszystkie pozycje, nieopatrzone uwagą „w przygotowaniu”, ukazały się drukiem.

Dorobek wydawniczy opisywanego dwulecia zasługuje na szczególne podkreślenie. Miniony okre był bowiem nie tylko rekordowy pod względem liczby wydawnictw, ale był jednocześnie okresem, w którym trzy nasze wydawnictwa uznane zostały za najlepsze książki miesiąca w Krakowie, o czym już wzmiankowano. Dużym osiągnięciem było też wydanie dwóch kolejnych numerów „Krzysztoforów. Zeszytów Naukowych Muzeum Historycznego Miasta Krakowa” nr 23 i 24. Kontynuowaliśmy też wydawanie serii przewodników po wystawach stałych. Każda z ekspozycji, zgodnie z przyjętym programem, posiadała odpowiednie wydawnictwa. Ogółem w omawianym okresie Muzeum wydało: cztery monografie i albumy, 16 katalogów zbiorów i katalogów wystaw, 10 folderów towarzyszących wystawom, cztery informatory – przewodniki, 27 plakatów i afiszy, 28 zaproszeń, dwa numery rocznika „Krzysztofor”, 15 ulotek, a także zeszyt z materiałami z sesji naukowej oraz kalendarz.

Muzeum było organizatorem lub współorganizatorem sesji i konferencji naukowych, w których czynnie uczestniczyli pracownicy Muzeum, wygłaszając referaty. W ciągu omawianego dwulecia najwięcej trudu włożono w przygotowanie Międzynarodowej Sesji Komparatystycznej *Europejskie miasta prawa magdeburskiego. Tradycja, dziedzictwo, identyfikacja* (Kraków, 13–15 października 2006). W sesji wzięli udział obok badaczy polskich, uczeni z Niemiec, Węgier, Słowacji, Litwy, Ukrainy. Dwudniowe obrady zgromadziły wielu miłośników historii, uczonych i studentów. Sesję w imieniu władz miasta otworzył wiceprezydent Krakowa dr Henryk Bątkiewicz. W uroczystym otwarciu wzięli udział przedstawiciele placówek dyplomatycznych znajdujących się w Krakowie, m. in. konsulowie Niemiec i Słowacji. Program konferencji przygotowali i czuwali nad jej przebiegiem Bożena Urbańska i Michał Grabowski.

Dorocznym zwyczajem Muzeum przygotowało też popularnonaukową sesję, towarzyszącą wystawie z cyklu *Skarby krakowskich klasztorów* (12 maja 2005).

Tradycyjnie Muzeum było współorganizatorem corocznie sesji Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa *Kraków w dziejach narodu*. Tym razem sesja poświęcona była historiografii Krakowa.

Pracownicy Muzeum uczestniczyli również w sesjach organizowanych przez inne muzea i instytucje naukowe (dr Grażyna Lichończak-Nurek, Małgorzata Niechaj, Michał Niezabitowski, Maciej Mieźian, Leszek Sibila).

SESJA SKARBY KRAKOWSKICH KLASZTORÓW. ZBIORY SS. FELICJANEK

150. rocznica założenia zgromadzenia

Program sesji – prof. Jan Samek, Waclaw Passowicz

Prowadzenie – prof. Jan Samek, Janusz T. Nowak

Referaty:

- S.M. Benedykta Prus, *Duchowość Zgromadzenia Sióstr Świętego Feliksa z Kantalicjo*
- o. prof. dr Józef Marecki, PAT Kraków, *Godło i symbole Zgromadzenia Sióstr Świętego Feliksa z Kantalicjo. Próba interpretacji*.
- Janusz T. Nowak, Witold Turdza, *Wystawa z cyklu Skarby krakowskich klasztorów pt. Zbiory Sióstr Felicjanek*

- dr Lucyna Rotter, *Symbolika hagiograficzna. Święci szczególnie czczeni w zgromadzeniu sióstr Felicjanek*
- Marta Marek, *Architektura kościoła ss. Felicjanek w Krakowie*
- prof. Jan Samek, *Dlaczego w Katalogu zabytków sztuki w Polsce trudno znaleźć informacje o zgromadzeniu ss. felicjanek i jego zabytkach?*

EUROPEJSKIE MIASTA PRAWA MAGDEBURSKIEGO. TRADYCJA, DZIEDZICTWO, IDENTYFIKACJA. SESJA KOMPARATYSTYCZNA

Program sesji – Bożena Urbańska, Michał Grabowski

Piątek, 13 października 2006

Otwarcie sesji – dr Henryk Bątkiewicz, wiceprezydent Krakowa

Moderator – prof. Jacek Purchla

Referaty

- Michał Niezabitowski, *Wpływ prawa magdeburskiego na tożsamość kulturową Krakowa, czyli dlaczego warto świętować jubileusz 750-lecia lokacji Krakowa*
- prof. Matthias Puhle (Magdeburg), *Magdeburg jako metropolia średniowieczna i kolebka prawa magdeburskiego*
- dr Doris Mundus (Lipsk), *Sachsenspiegel – Zwierciadło Saaskie*
- dr Balatzs Nagy (Budapeszt), *Cechy rozwoju urbanistyki Węgier w okresie lokacji Krakowa na prawie magdeburskim*
- dr hab. Bogusław Krasnowolski: *Średniowieczne lokacyjne układy architektoniczne w Małopolsce*
- prof. dr Zigmantas Kiaupa (Kowno), *Specyfika ustroju miast na prawie magdeburskim w późnośredniowiecznej Litwie*

Sobota, 14 października

Moderator – Michał Niezabitowski

Referaty

- prof. Heiner Lück (Halle), *Prawo magdeburskie jako czynnik identyfikacji europejskiej rodziny miast*
- prof. Jerzy Wyrozumski, *Międzynarodowa rola Krakowa w X– XIII wieku*
- Olga Kozubská-Andrusiów (Lwów), *Ius teutonicum magdeburgense w przywilejach miejskich na Rusi w XIV i XV wieku*
- dr Paweł Madera, *Dzieje lokacji wrocławskich*
- Zbigniew Aleksy, Grzegorz Borowski, *Środa Śląska w okresie lokacji*

Niedziela, 15 października

Moderator – prof. Krzysztof Zamorski

Referaty

- dr Maciej Trzciniński, *Dawne urzędnictwo penitencjarne w miastach Dolnego Śląska jako ślady prawa magdeburskiego*
- Jozef Moravčík (Žylin), *Rozwój Žyliny na przestrzeni XIV i XV wieku w kontekście prawa magdeburskiego*
- prof. dr Marian Mrva, Jaroslava Mrvova (Žylin), *Miasto Žyliny i jego system prawny*

Goście władz miasta Krakowa – uczestnicy Międzynarodowej Sesji Komparatystycznej Europejskie miasta prawa magdeburgskie. Tradycja, dziedzictwo, identyfikacja, sala obrad Rady Miasta Krakowa, Pałac Wielopolskich, fot. J. Korzeniowski

Tematy i terminy spotkań naukowych pracowników Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

ROK 2005

31 I

Beata Łabno, *Czy nadchodzi zmierzch muzealnictwa*

14 II

Anna Suchowiak-Śliwa, *Pracownia konserwatorska w muzeum. Zagadnienia profilaktyki w konserwacji*

14 III

Łukasz Walas, *Działalność Fausta Socyna w Krakowie w latach 1578–1598*

11 IV

Stanisław Piwowarski, *Tadeusz Komorowski – komendant Krakowskiego Obszaru ZWZ AK*

13 VI

Anna Pióro, *Ocaleni z getta krakowskiego*

17 X

Małgorzata Kozłowska, *Początki harcerstwa krakowskiego w świetle wspomnień pierwszych działaczy skautowych 1914–1919*

15 XI

Michał Niezabitowski, *Muzea amerykańskie, zasady organizacji i działania – sprawozdanie z podróży służbowej*

19 XII

Elżbieta Wojtała, *Wilhelm Leopolski – portret mężczyzny w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*

ROK 2006

9 I

Monika Bednarek, *Losy krakowian w świetle kolekcji filateliów Jana Pająka ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*

13 II

Barbara Miszczyk, *Lucjan Rydel – mniej znane karty życiorysu. Działalność oświatowa*

13 III

Agnieszka Krawczuk, *Inwentarze mieszczan garbarskich – źródła do dziejów Krakowa*

10 IV

Michał Grabowski, *Początki kina w Krakowie*

8 V

Klaudia Kaczmarczyk, *Uroczystości ceremonialne – śluby królewskie w XVI–XVII wieku*

Wicedyrektor Muzeum W. Pasowicz rozpoczyna finał konkursu o tytuł Małego Króla Kurkowego, fot. M. Niechaj

9 X

Danuta Radwan, *Poczet królów z Ratusza krakowskiego*

13 XI

Maciej Mieźian, *Kościelniki, Górka Kościelnicza*

11 XII

Małgorzata Niechaj, *Wit Wisz – rzeźbiarz far Krakowa i Podgórze*

Działalność upowszechnieniowa

Praca upowszechnieniowa podobnie jak w latach ubiegłych przebiegała wielopłaszczyznowo. Pierwszym polem działania była szeroko zakrojona akcja promocyjno-informacyjna, mająca na celu zachęcenie szerokiego kręgu odbiorców do korzystania z propozycji obejrzenia wystaw oraz udziału w imprezach, lekcjach, prelekcjach, i konkursach organizowanych przez Muzeum.

Akcję prowadzono przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych dróg komunikacji, od wiadomości zamieszczanych w Internecie, przez ulotki promocyjno-reklamowe, z którymi docieraliśmy do klientów biur turystycznych, uczniów i studentów wszystkich typów szkół oraz udział w konferencjach metodycznych, organizowanych przez szkoły, aż do szerokiej akcji billboardowo-plakatuwej i ogłoszeń w prasie, radiu i telewizji.

Sukcesem było pozyskanie do współpracy Izby Reklamy Zewnętrznej, co zaowocowało sponsoringiem wielu firm re-

klamowych, dzięki czemu billboardy informujące o wystawach Muzeum przez kilka miesięcy widoczne były w najbardziej ruchliwych punktach Krakowa, kilku miast Śląska, Polski południowej i w Warszawie. Akcję tę prowadziły pracownicy Działu Marketingu i Promocji Muzeum: Dorota Kurzawska, Agnieszka Szymczak, Monika Wierzbicka. Pierwszy raz w historii Muzeum akcja promocyjna była prowadzona na taką skalę i miała tak duży zasięg.

Drugim ważnym momentem było podpisanie umowy dotyczącej sponsoringu medialnego z wydawcą „Dziennika Polskiego”, co stworzyło możliwość docierania do czytelników tego popularnego dziennika ze znacznie szerszą niż do tej pory informacją o pracy Muzeum. Jak wspomniano wyżej, na łamach tej gazety pracownicy Muzeum opublikowali kilkadziesiąt artykułów o dziejach Krakowa, o najciekawszych eksponatach i dokumentach pokazywanych na wystawach stałych i czasowych. Dużą popularnością wśród czytelników cieszył się, dzięki swej lekkiej humorystycznej formie, „Dziennik lokacyjny”.

Wreszcie trzeci, najistotniejszy kierunek działania to organizowane na coraz wyższym poziomie wystawy, lekcje, warsztaty, konkursy, koncerty, turnieje rycerskie. Muzeum wprowadziło nową, interesującą formułę imprez związanych z otwarciem największych ekspozycji. Imprezy te same stały się fascynującymi wydarzeniami kulturalnymi, np. *Wjazd palatyna Ottheinricha* czy koncert prapremiery oratorium *Cracovia est*.

Pracownicy Muzeum uczestniczyli w realizacji wielu filmów telewizyjnych i audycji radiowych poświęconych dzie-

Intronizacja Małego Króla Kurkowego z udziałem prezydenta Krakowa prof. J. Majchrowskiego, fot. M. Niechaj

jom i kulturze Krakowa, zbiorom i wystawom (Witold Turdza, Michał Niezabitowski, Anna Szałapak, Jacek Salwiński, Leszek Sibila, Waław Passowicz).

W ciągu okresu objętego niniejszym sprawozdaniem Muzeum przeprowadziło 10 konkursów dla młodzieży i dzieci szkół podstawowych, gimnazjów i liceów, w tym mające wieloletnią tradycję Konkursy Wiedzy o Krakowie. Z myślą o gimnazjalistach odbyły się: *Kraków renesansu i baroku* oraz *Kraków 1795–1939*, natomiast dla licealistów *Kraków matecznik czy polski Piemont* oraz *Kraków i jego uczelnie*. Rozpoczęto też nowe cykle konkursów jubileuszowych z finałem w 2007 roku: *Kraków romański i gotycki* (gimnazja), *Kraków miasto prawa magdeburckiego* (licea). Zwycięzcy tych konkursów nagrody i wyróżnienia otrzymali w czasie uroczystych sesji Rady Miasta, odbywanych dorocznie w rocznicę lokacji.

Dla najmłodszych krakowian przygotowano konkurs *Zostań Małym Królem Kurkowym*. Prowadzone przez cały rok zajęcia, zakończone finałami w ostatnich dniach maja, dostarczyły wielu wrażeń. Zmaganiom dziewcząt i chłopców kibicowali bracia kurkowi. Wśród prowadzących zawody był olimpijczyk, trener kadry łuczników Krzysztof Włosik. Zwycięzcami zawodów i tym samym Małymi Królami Kurkowymi zostali: w 2005 roku Daniel Durał, zaś w 2006 roku Anna Kuc. Konkursy prowadziła Małgorzata Niechaj.

Ponadto dla szkół podstawowych zorganizowano wspólnie z Zamkiem królewskim na Wawelu konkurs zatytułowany *Krakowiaczek*. Konkursami objęliśmy też czas historii najnowszej. Poznaniu jej trudnych chwil służył konkurs *No-*

wohucki Krzyż. W organizacji konkursów, jak zawsze dotychczas, współpracowaliśmy z Centrum Młodzieży im. Henryka Jordana w Krakowie (Anna Beiersdorf). W czasie zajęć konkursowych przeprowadzono ponad 60 spotkań, podczas których zajęcia i wykłady z dziećmi i młodzieżą prowadzili pracownicy Muzeum: Michał Niezabitowski, Andrzej Malik, Marta Marek, Piotr Hapanowicz, Michał Grabowski, Leszek Sibila, Maciej Miezan, Danuta Radwan, Witold Turdza, Janusz T. Nowak, Łukasz Wałas. Całością akcji konkursowej kierował dyrektor ds. naukowych Waław Passowicz.

Dedykowane wszystkim krakowianom były konkursy mające wyłonić *Najstarszą rodzinę Krakowa* oraz *Pamiętkę z okazji 750. rocznicy lokacji*. Przedstawiciele Muzeum brali udział w pracach jury tych konkursów zainicjowanych przez Radę Programowa Obchodów 750-lecia lokacji Krakowa (Elżbieta Firlet, Michał Niezabitowski, Waław Passowicz). Bardzo dobrze układała się współpraca Muzeum z Operą Krakowską, wraz z którą w sezonach letnich 2005–2006 zorganizowaliśmy cieszące się dużym powodzeniem wśród krakowian i turystów cykle koncertów. Kolejnymi naszymi partnerami w organizacji koncertów była Fundacja „Czardasz” oraz Krakowskie Konserwatorium im. Wincentego Lutosławskiego.

W ciągu omawianego dwulecia na podworcach i w salach muzealnych odbyło się 78 koncertów muzyki klasycznej, operowej i operetkowej, zespół Tańca dworskiego Ardenite Sole dał 15 spektakli. Militarne walory Barbakanu wykorzystywaliśmy do organizacji dwa razy w miesiącu Tur-

Noc Muzeów, inscenizacja spotkania Króla Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną, Celestat, fot. M. Niechaj

niejów Rycerskich. Prowadził je Łukasz Walas. Jak co roku, tak i w dwóch omawianych latach Muzeum zorganizowało *Pochód lajkonika*, *Intronizację Króla Kurkowego* (Stanisław Skalski, Krzysztof Janarek) oraz 63. i 64. *Konkurs szopek krakowskich*.

Najwięcej satysfakcji dostarczyły nam dwie imprezy: *Noc Muzeów* (z 20 na 21 maja 2005 oraz z 19 na 20 maja 2006) oraz *Dzień Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich* (16 października 2005 oraz 19 listopada 2006).

Obie edycje *Nocy Muzeów* zgromadziły tysiące zwiedzających, którzy niezrażeni dużymi kolejkami, wypełnili sale muzealne, uczestnicząc nie tylko w poznawaniu ekspozycji, ale również w przygotowanych na tę okazję wydarzeniach, np. *Z wizytą w sypialni Dulskich*, *Wywoływanie ducha Barbary Radziwiłłówny*, koncercie Andrzeja Sikorowskiego, *Pożegnaniu pamiątek po Józefie Piłsudskim*, w którym uczestniczyli członkowie najbliższej rodziny Marszałka z Krzysztofem Jaraczewskim, wnukiem Marszałka na czele. W *Nocy Muzeów* udostępniono sześć ekspozycji stałych, w tym w 2006 roku po raz pierwszy Celestat z wystawą *Z dziejów Krakowskiego Bractwa Kurkowego*, a także Dział Naukowo-Oświatowy w Pałacu Krzysztofora. Zespoły Kamienicy Hipolitów, Starej Synagogi, Domu pod Krzyżem oraz Dziejów Nowej Huty przygotowały szereg imprez i niespodzianek, które zostały znakomicie przyjęte przez publiczność. Kierownictwo akcji spoczywało w rękach Piotra Hapanowicza, Witolda Turdzy, Eugeniusza Dudy, Małgorzaty Palki-Konieczko, Leszka Sibili.

Drugim znaczącym wydarzeniem był *Dzień Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich*. W obu edycjach tego przed-

sięwzięcia wzięły udział wszystkie oddziały Muzeum, przygotowując interesujące programy zarówno dla widzów dorosłych, jak i dzieci i młodzieży. I tak w oddziale Celestat uczestnicy mogli spotkać się z ekipą królewską Bractwa Kurkowego oraz Małym Królem Kurkowym i jego marszałkami. Dzieci mogły budować zamki i fortyfikacje miasta średniowiecznego, przebierać się w stroje braci kurkowych. Goście Starej Synagogi mogli zapoznać się z obyczajami żydowskiej społeczności oraz nauczyć się żydowskich tańców, wykonać wycinanki. W oddziale teatralnym spędzano czas na poszukiwaniu zaginionych lub nieznanymi teatraliów. W Krzysztoforach można było uczestniczyć w koncercie, warsztatach bronioznawczych, poznać tajniki średniowiecznego scriptorium, a w oddziale Pomorska powędrować do schronu przeciwlotniczego z 1944 roku. Program *Dnia Otwartych Drzwi* poznało w 2006 roku ponad 4500 widzów.

Lata 2005–2006 zapisały się w dziejach Muzeum rekordową frekwencją. Sale naszego Muzeum odwiedziło w tym czasie 542 081 widzów. Pracownicy Muzeum przeprowadzili 479 lekcji dla 12 370 uczniów oraz 304 zajęcia warsztatowe dla 7346 uczestników. Ponadto oprowadzono 595 grup, liczących łącznie 15 326 widzów.

2 lipca 2005 roku z inicjatywy dyrektora Michała Niezabitowskiego na stadionie Wisły Kraków zorganizowany został *I Turniej Piłkarski Muzeów Krakowa o Puchar Prezydenta Miasta Krakowa*. W Turnieju wzięły udział drużyny Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Etnograficznego, Muzeum Inżynierii

Miejskiej, Muzeum Lotnictwa oraz Zamku Królewskiego na Wawelu. W turnieju, jak donosił korespondent prasowy Muzeum „na dwóch placach, łysinami ziemi pośród zielonej murawy świecących, potykały się kolejno zespoły. Walka była zacięta, najrozmaitszych sposobów się imano, ale zawsze wśród najzacieklejszego boju surowe reguły prawa i rycerskiego obyczaju, co to dziś z angielska «frajer» play się zowie, były przez wszystkich respektowane, puchar, o który boje muzealnicy toczyli dzień prawie cały, przy miejskim Historycznym Muzeum pozostanie. Na stadionie, wiwatom i krzykom radości nie było końca, gdy kapitan Krzysztofarian, drużyny, co to na wiślańskich polach Victorię odniosła, odbierał z dostojnych rąk Pani Prezydent, Stanisławy Urbanikowej puchar wspaniały, widomy dziś i po wieczne czasy pewnie zachowany znak, dzisiejszego triumfu w Pierwszym turnieju piłki nożnej Krakowskich Muzeów”.

16 września 2006 roku na boisku treningowym Wisły odbył się *II Turniej Piłkarski Muzeów Krakowskich o Puchar Prezydenta Miasta Krakowa*. W Turnieju wzięły udział drużyny Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum UJ, Muzeum Etnograficznego, Muzeum Inżynierii Miejskiej, Muzeum Lotnictwa oraz Zamku Królewskiego na Wawelu. Zwyciężył zespół Zamku Królewskiego w Krakowie. Puchar zwycięskiej drużynie wręczył wiceprezydent Krakowa Henryk Bątkiewicz.

Rada Muzealna MHK

W okresie objętym niniejszą *Kroniką* czterokrotnie obradowała Rada Muzealna Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Posiedzenia odbywały się w większości w sali Baltazara Fontany w Pałacu Krzysztofora, ale też jedno z posiedzeń odbyło w oddziale Celestat. Jest to zgodne z przyjętym założeniem odbywania posiedzeń Rady w oddziałach Muzeum; wcześniej członków Rady Muzealnej gościły oddziały: Stara Synagoga, Kamienica Hipolitów i Dzieje Nowej Huty.

Pierwsze posiedzenie odbyło się 9 marca 2005 roku w Celestacie – oddziale poświęconym prezentacji historii Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe. W posiedzeniu, któremu przewodniczyła dr Ewa Wyka, wzięli udział członkowie Rady: Anna Baranowa, Marcin Biborski, prof. Czesław Dźwigaj, Ryszard Kucharski, Jacek Łodziński, prof. Jan M. Małecki, Andrzej Sołtan, Genowefa Zeń-Ograbek, Jerzy Żmudziński, a także dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa dr Barbara Turlejska, długoletni kierownik oddziału Celestat dr Grażyna Lichończak-Nurek, obecny kierownik tego oddziału Małgorzata Niechaj oraz dyrektorzy Muzeum – Michał Niezabitowski, Waław Passowicz i Jacek Salwiński. Po przyjęciu protokołu poprzedniego zebrania dyrektor Michał Niezabitowski przedstawił sprawozdanie dyrekcji z działalności Muzeum w 2004 roku oraz wynik finansowy za ten okres. Zwrócił uwagę na najistotniejsze dokonania tego czasu, do których zaliczył: ukończenie remontu i otwarcie nowej ekspozycji w Aptece pod Orłem, rozpoczęcie remontu Pałacu Krzysztofora (sala Baltazara Fontany), rozpoczęcie remontu sal w oddziale Dzieje Nowej Huty oraz opracowanie merytorycznej koncepcji organizowanego tam oddziału.

Noc Muzeów, *Kamienica Hipolitów, Z wizytą w sypialni Dulskich*, fot. J. Korzeniowski

Jednocześnie podkreślił, że mimo problemów organizacyjnych na uwagę zasługują wyniki pracy upowszechnieniowej, czego efektem była znakomita frekwencja. Jej wzrost zaowocował automatycznie lepszymi wynikami finansowymi. O realizacji przedstawianych wyżej remontów i inwestycji zdecydowały jednak zwiększone dotacje władz miasta oraz dofinansowanie prac konserwatorskich przez Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa. W dyskusji nad sprawozdaniem zabrali głos: Andrzej Sołtan, Czesław Dźwigaj, którzy pogratulowali dyrekcji znakomych wyników minionego roku. Ewa Wyka i Ryszard Kucharski zadali pytania o losy podjętych przez Muzeum starań o wpis w poczet Muzeów Rejestrowanych oraz kosztów osobowych pracy Muzeum w wydłużonym czasie. Dyrektor poinformował, że Muzeum uzyskało wspomniany wpis, natomiast koszty wyrównały zwiększone dochody. W głosowaniu Rada przyjęła jednogłośnie oba sprawozdania. W następnym punkcie obrad dyrektor ds organizacyjnych Jacek Salwiński przedstawił najważniejsze założenia planu pracy na 2005 rok. Za najistotniejsze uznał obok ukończenia remontów rozpoczętych w roku poprzednim (sala Baltazara Fontany oraz oddziału nowohuckiego) podjęcie nowych (Celestat, Dom pod Krzyżem) oraz kontynuację prac w Pałacu Krzysztofora. Spośród prac merytorycznych za najważniejsze, oprócz uruchomienia nowego oddziału w Nowej Hucie, uznał rozpoczęcie realizacji programu imprez, które Muzeum organizować będzie z okazji 750-lecia lokacji Krakowa, w tym wielkiej ekspozycji *Legenda i tajemnice Krakowa*. Od

króla Kraka po Piotra Skrzyneckiego. Obok tego zapowiedział wydanie dwóch tomów nowej serii wydawniczej *Biblioteki Krzysztoforskiej*, z których jeden poświęcony będzie Józefowi Brodowskiemu, drugi zaś Nowej Hucie i jej muzeum. W dyskusji głos zabierali: prof. Czesław Dźwigaj, Genowefa Zeń-Ograbek, Anna Baranowa, Ewa Wyka i Barbara Turlejska oraz Jacek Łodziński i Ryszard Kucharski. Dyskutanci zgodnie zaakceptowali kierunek działań oparty na założeniu „mniej, ale lepszych wystaw” uznali za ważne podjęcie szerokiej akcji kolekcjonerskiej w celu stworzenia kolekcji poświęconej Nowej Hucie, pochwalili ambitny plan wydawniczy. Przyjęli do wiadomości odpowiedź na pytanie Anny Baranowej odnoszące się do wycofania z Wieży Ratusza ekspozycji z cyklu *Z pracowni naszych artystów. Najnowsza sztuka krakowska*. Dyrektor wyjaśnił, że cykl będzie kontynuowany po znalezieniu dla niego odpowiedniego miejsca ekspozycyjnego. Plan pracy na 2005 rok został przyjęty w głosowaniu jednogłośnie. W kolejnym punkcie dyrektor Michał Niezabitowski przedstawił najważniejsze zagadnienia łączące się z realizacją muzealnego programu obchodów rocznicy lokacji miasta.

Za węzłowe uznał, pominąwszy wymienioną już wystawę poświęconą legendom i tajemnicom Krakowa, dwie wielkie ekspozycje: *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII wieku* (realizacja 5 czerwca 2006) oraz *Kraków miasto prawa magdeburckiego* (czerwiec 2007). W programie 2005 roku przewidziano: zorganizowanie towarzyszących wystawom międzynarodowych sesji naukowych, zaprezentowanie dwóch kolejnych wystaw, ściśle łączących się z programem obchodów jubileuszu lokacji – ekspozycji poświęconej osobie znakomitego mediewisty prof. Józefa Mitkowskiego oraz wystawy grafik powstałych w czasie podróży pałatyna Ottheinricha do Krakowa (zostanie odtworzony wjazd Ottheinricha do miasta, co powinno stać się interesującym widowiskiem historycznym). Od czerwca 2005 r do czerwca 2007 we współpracy z „Dziennikiem Polskim” wydawany będzie „Dziennik lokacyjny”. Prowadzone są studia, które posłużą do opracowania siedmiu makiet prezentujących krakowski zespół osadniczy. Zostaną odtworzone fragmenty średniowiecznego miasta, które tętniąc życiem przenosiłyby krakowian, turystów z kraju i zza granicy w atmosferę Krakowa czasów prawa magdeburckiego. W dyskusji nad tym punktem zebrania wzięli udział prof. Czesław Dźwigaj, Ewa Wyka i Marcin Biborski oraz Jacek Łodziński. Profesor Dźwigaj, pełniący funkcję przewodniczącego Rady Programowej Obchodów Rocznic Lokacji, wyraził uznanie dla programu działań Muzeum. W ostatnim punkcie zebrania zebrani zapoznali się z planami pracy oddziału Celestat oraz zwiedzili ekspozycję, po której oprowadzała Małgorzata Niechaj. Zadania te, jak wykazano wcześniej, zostały zrealizowane.

Następne posiedzenie Rady odbyło się 25 października 2005 roku w Sali Baltazara Fontany. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Rady: Anna Baranowa, Marcin Biborski, Czesław Dźwigaj, Ryszard Kucharski, Jacek Łodziński, Jan M. Małecki, Paweł Pytko, Andrzej Sołtan, Ewa Wyka, Jerzy Wyrozumski, Maria Zachorowska, Krzysztof Zamorski, Genowefa Zeń-Ograbek. W posiedzeniu nie uczestniczyli: Jacek Purchla i Jerzy Żmudziński.

W posiedzeniu uczestniczyli ponadto: dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa Stanisław Dziedzic, przewodniczący Komisji Kultury i Ochrony Zabytków Stanisław Handzlik, dyrektorzy Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Michał Niezabitowski, Wacław Passowicz, Jacek Salwiński. Obradami kierował przewodniczący Rady Muzealnej prof. Krzysztof Zamorski. Po przyjęciu protokołu z poprzedniego zebrania, Rada wysłuchała sprawozdania dyrektora Michała Niezabitowskiego za okres 2004–2005.

Za najważniejsze dokonania tego okresu uznał on: postępującą komputeryzację i digitalizację zbiorów – we wszystkich komórkach merytorycznych MHK zainstalowano profesjonalne oprogramowanie Musnet oraz zbudowano strukturę sieciową kablowo-radiową; kontynuację i systematyczne wydawanie rocznika naukowego „Krzysztofor”, podniesienie jakości merytorycznej oraz typograficznej wydawnictw, zainicjowanie nowych serii wydawniczych, zmianę polityki gromadzenia w kierunku podniesienia jakości oraz zwrot w kierunku okresu staropolskiego, podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników, zintensyfikowanie pracy naukowej, zwłaszcza nad tematami związanymi z lokacją Krakowa, znaczące zmniejszenie liczby wystaw czasowych, stworzenie wieloletniego planu wystawienniczego, usprawnienie procesu realizacyjnego poprzez wprowadzenie pionowego systemu zarządzania projektami, zwiększenie frekwencji na wystawach stałych i czasowych poprzez zintensyfikowanie promocji, stworzenie wieloletnich długofalowych planów konserwatorskich obejmujących określone kolekcje, poprawę bazy technologicznej pracowni konserwacji, podjęcie działań mających na celu poprawę bazy magazynowej Muzeum, zwiększenie dochodów własnych Muzeum o 350 tys. zł w ciągu dwóch lat (po dziewięciu miesiącach 2005 roku Muzeum osiągnęło 98% zaplanowanych dochodów), stopniowe zwiększanie wydatków na działalność podstawową, kontynuację remontu Pałacu Krzysztofora (w 2004 roku wykonano pełną konserwację stiuku Baltazara Fontany, w 2005 roku rozstrzygnięto przetarg na wykonanie I etapu remontu pałacu, obejmujący piwnice i zejście do piwnic z terminem ukończenia tego etapu w marcu 2007 roku).

Ponadto w ciągu ostatnich dwóch lat Muzeum zostało członkiem ICOM, członkiem założycielem Komitetu Muzeów Miejskich przy ICOM, osiągnęło status Muzeum rejestrowanego. W toku dyskusji nad sprawozdaniem jako pierwszy głos zabrali: prof. Jerzy Wyrozumski, który bardzo pozytywnie ocenił okres dyrektury Michała Niezabitowskiego i wyraził nadzieję na jej przedłużenie. Prof. Czesław Dźwigaj uznał, że Muzeum przedstawiło ciekawą i bogatą ofertę obchodów jubileuszu miasta w 2007 roku. Stanisław Handzlik podkreślił, że Muzeum przygotowało bardzo dobry program edukacyjny na obchody 750-lecia lokacji miasta, a ponadto korzystne jest, że w bogatej ofercie muzealnej znalazło się wiele propozycji dotyczących Nowej Huty. Andrzej Sołtan wyraził swoje uznanie dla działań i zaradności dyrektora. Jego ocenę podzieliły też Maria Zachorowska i Genowefa Zeń-Ograbek – oraz Marcin Biborski i Paweł Pytko.

Dyrektor Stanisław Dziedzic, dzieląc przedstawione opinie, poinformował, że rozpoczęło się już postępowanie mające na celu przedłużenie dyrektury Michała Niezabi-

towskiego (opinie związków zawodowych i stowarzyszeń oceniających działalność Muzeum). Wyraził zadowolenie ze współpracy z dyrektorami MHK, a także zaznaczył, że Muzeum należy do prężnie rozwijających się instytucji w Krakowie. Podkreślił też zaangażowanie w obchody jubileuszu 750-lecia lokacji miasta.

Rada jednomyślnie wysoko oceniła dwuletnią działalność dyrektora Michała Niezabitowskiego. W kolejnym punkcie obrad na wniosek przewodniczącego prof. Krzysztofa Zamorskiego Rada po krótkiej dyskusji podjęła decyzję o przegłosowaniu uchwały w sprawie skierowania wniosku do prezydenta Krakowa o przedłużenie dyrektury Michała Niezabitowskiego na lata 2006–2010.

W ramach wolnych wniosków dyrektor Wacław Passowicz przedstawił trudną sytuację płacową pracowników Muzeum, stwierdzając, że ich uposażenie należy do najniższych, mimo że posiadają takie same kwalifikacje, jak pracownicy instytucji centralnych. Paweł Pytko zaproponował skierowanie przez Radę Muzealną wniosku do prezydenta Krakowa o stałe i systematyczne zwiększanie środków na wynagrodzenia pracowników muzealnych. Propozycja ta została zaakceptowana.

Kolejne posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa odbyło się 28 kwietnia 2006 roku w sali Baltazara Fontany. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Rady: Anna Baranowa, Czesław Dźwigaj, Jan M. Małecki, Ewa Wyka, Jerzy Wyrozumski, Maria Zachorowska, Krzysztof Zamorski, Genowefa Zań-Ograbek. Nieobecni członkowie Rady to Marcin Biborski, Ryszard Kucharski, Jacek Łodziński, Jacek Purchla, Paweł Pytko, Andrzej Sołtan, Jacek Żmudziński. Obrady prowadził przewodniczący Rady prof. Krzysztof Zamorski. W trakcie posiedzenia Rada wysłuchała sprawozdania dyrektora Michała Niezabitowskiego z wykonania planu pracy za rok 2005. Dyrektor uzupełnił swoją informację z poprzedniego zebrania Rady o wyniki z ostatnich dwóch miesięcy roku. Utrzymane zostały wszystkie korzystne tendencje, w wyniku czego frekwencja na wystawach osiągnęła rekordową liczbę 260 tys. zwiedzających. Zrealizowano plany finansowe, remonty prowadzono zgodnie z planem, wydawnictwa Muzeum spotkały się z bardzo dobrym przyjęciem. W dyskusji nad sprawozdaniem zabierali głos: prof. Jan M. Małecki, dr Ewa Wyka, prof. Czesław Dźwigaj, Genowefa Zań-Ograbek, Maria Zachorowska. Wszyscy dyskutanci wyrażali uznanie dla efektów pracy MHK, uznając za najważniejszą zmianę dotychczasowej aury wobec Muzeum, które wyrasta na pierwszoplanową instytucję kultury i na której barkach spoczywa główny ciężar zadań związanych z realizacją programu obchodów rocznicy lokacji. Po zakończeniu dyskusji poddano pod głosowanie sprawozdanie merytoryczne z działalności Muzeum oraz finansowe za 2005 rok. Oba sprawozdania zostały przyjęte jednomyślnie.

W następnym punkcie zebrania wicedyrektor Jacek Salwiński przedstawił w imieniu dyrekcji plan pracy na rok 2006. Za najważniejsze uznał kontynuację prac nad realizacją programu imprez związanych z lokacją Krakowa, w tym realizację wielkiej wystawy *Kraków w chrześcijańskiej Europie X–XIII w.*, budowę makiet średniowiecznego miasta i jego najważniejszych budowli, systematyczne poszerzanie zakresu badań nad dziejami Nowej Huty, kontynuowanie

wyposażania ekspozycji w audioprzewodniki, polepszenie bazy informacji dla turystów. Zapowiedział też dalsze postępy w komputeryzacji, wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentów. Poinformował również o finalizacji prac nad kolejnym tomem *Biblioteki Krzysztoforskiej*, poświęcony senatorom krakowskim w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Wskazał również na sprawy związane z remontami obiektów muzealnych, podejmowaniem starań o uzyskanie lokali na doraźne na czas remontu, ale i docelowe potrzeby magazynowe Muzeum. W dyskusji nad planem pracy głos zabierali: prof. Czesław Dźwigaj, Maria Zachorowska, Anna Baranowa, Genowefa Zań-Ograbek, Ewa Wyka. Dyskutanci wyrażali obawy, czy ambitne plany Muzeum będą mogły być zrealizowane bez zwiększenia kadrowego instytucji, wskazywali też na konieczność znacznego zwiększenia dotacji, gdyż wiele zadań, zwłaszcza tych związanych z jubileuszem lokacji i uruchamianiem nowych oddziałów, nie może być zrealizowane przy bieżącym budżecie. Jako ostatni głos zabrał przewodniczący Rady prof. Krzysztof Zamorski, wyrażając zadowolenie z prawidłowej transformacji Muzeum i deklarując poparcie dla kierunku zachodzących zmian. Następnie poddał pod głosowanie plan pracy, który został przyjęty jednomyślnie. Dyrektor Niezabitowski przedstawił obszerny dokument zawierający *Strategię Muzeum Historycznego Miasta Krakowa na lata 2006–2014*. Dokument ten jest wynikiem pracy Konwentu strategicznego Muzeum powołanego przez dyrektora na przełomie stycznia i lutego 2005 roku. W pracach Konwentu wzięło udział 28 pracowników Muzeum. Zaproszenie do tego gremium złożono też prezydentowi Krakowa Jackowi Majchrowskiemu, wiceprezydentowi Henrykowi Bątkiewiczowi, dyrektorowi Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego dr Stanisławowi Dziedzicowi, przewodniczącemu Komisji Kultury Rady Miasta Krakowa Stanisławowi Handzlikowi, dyrektor Instytutu Spraw Publicznych UJ prof. dr Grażynie Prawelskiej-Skrzypek i sekretarz Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa dr Ewie Wyce. Strategia powstawała we współpracy z Małopolskim Instytutem Samorządu Terytorialnego i Administracji. Ze strony Instytutu prace koordynował Jacek Kwiatkowski. Dokument nakreśla najważniejsze kierunki działań Muzeum w sferze organizacyjnej, programowej, finansowej, mające zapewnić należyte wykonywanie statutowych funkcji w nadchodzących latach. Rada podjęła decyzję o wstępnej akceptacji przedstawionego jej dokumentu, szczegółową dyskusję odkładając na czas późniejszy. Członkowie Rady wyrazili niepokój czy na Muzeum nie jest obciążane zbyt wieloma zadaniami jednocześnie: adaptacja na cele muzealne podziemi Rynku Głównego, kina „Światowid” jako miejsca przyszłego wielkiego muzeum Nowej Huty, przystosowanie do celów turystycznych murów obronnych. Jednocześnie, na wniosek przewodniczącego Rady, podjęto decyzję o opracowaniu stanowiska Rady, w którym wyrazi ona swoje zaniepokojenie trudnościami w prowadzeniu kompleksowego remontu Pałacu Krzysztofory, wynikającymi z faktu podziału tego obiektu pomiędzy kilku współwłaścicieli.

Kolejne posiedzenie Rady odbyło się 12 grudnia 2006 roku w sali Baltazara Fontany w Pałacu Krzysztofory. W po-

siedzeniu uczestniczyli członkowie Rady: Anna Baranowa, Marcin Biborski, Czesław Dźwigaj, Ryszard Kucharski, Jacek Łodziński, Jan M. Małecki, Ewa Wyka, Maria Zachorowska, Krzysztof Zamorski, Jerzy Żmudziński. Nieobecni byli: Jacek Purchla, Paweł Pytko, Andrzej Sołtan, Jerzy Wyrozumski, Genowefa Zeń-Ograbek. W posiedzeniu udział wzięli ponadto: dr Barbara Turlejska oraz przewodniczący Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa prof. Franciszek Ziejka.

Dyrektor Michał Niezabitowski przedstawił aktualną informację na temat remontu Pałacu Krzysztofora. Remont prowadzony jest w piwnicach należących do Muzeum. Zakończenie prac zaplanowano na marzec 2007 roku. Prowadzone są konsultacje z konserwatorem wojewódzkim Janem Janczykowskim, co do możliwości prowadzenia prac w taki sposób, aby mogły zostać udostępnione publiczności przedproża. Trwają prace przygotowawcze do kolejnego etapu remontu, który obejmie skrzydło Pałacu od strony ul. Jagiellońskiej. Niestety nieuregulowane do końca kwestie własnościowe powodują rozmaite perturbacje, które wynikają z rozbieżności interesów między Ośrodkiem Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora „Cricoteka” a Muzeum. Prof. Franciszek Ziejka przedstawił plan budżetu SKOZK na 2007 rok. Jednocześnie zapewnił, że w planach Komitetu remont i konserwacja Pałacu Krzysztofora jest, obok Sukiennic, zadaniem priorytetowym. Wyraził opinię, że dla dobra prac restauracyjnych Krzysztoforów byłoby najlepiej, aby budynek posiadał jednego właściciela. Zapowiedział też złożenie pisma w tej sprawie na ręce decydentów, mogących rozwiązać problem. Michał Niezabitowski podziękował prof. Franciszkowi Ziejce za jego zaangażowanie w sprawę remontu Pałacu.

W dalszej części zebrania Rada przyjęła do wiadomości założenia strategii Muzeum i podjęła dyskusję na jej temat. Prof. Czesław Dźwigaj, Ewa Wyka, Maria Zachorowska oraz przewodniczący zebraniu prof. Krzysztof Zamorski podkreślali, że przedstawiony dokument ma charakter spójny, stwarza możliwość dynamicznego przekształcania Muzeum w nowoczesną placówkę, która szerokim frontem otworzy się na zewnątrz. Podkreślano, że elementy nowej strategii są już widoczne, zwłaszcza w kształtowaniu medialnego obrazu instytucji.

Zmiany personalne

Przyjęcia do pracy w 2005 roku

Anna Biedrzycka, Wiesława Ciupka, Antonina Czajowska, Dorota Drabik, Wiesław Fronczyk, Józef Góral, Katarzyna Guzik, Klaudia Kaczmarczyk, Krzysztof Kostuch, Agnieszka Krawczuk, Agnieszka Krawczyk, Anna Kruszyna,

Agnieszka Kutylak, Natalia Mączyńska, Barbara Michalik, Piotr Opaliński, Edward Stachowicz, Katarzyna Szot, Maria Tabiś, Monika Wierzbicka, Zdzisław Wrona.

Odejścia z pracy w 2005 roku

Barbara Cieślak (emerytura), Zofia Flis, Małgorzata Gadowska, Irena Guzik (emerytura), Izabella Kafiaków, Kinga Kasałka, Julia Kowalewska (emerytura), Artur Kowalik, Agnieszka Krawczyk, Król Helena (emerytura), Agata Kubik, Krystyna Liszka (emerytura), Stanisława Opalińska (emerytura), Andrzej Saniternik, Krystyna Solańska-Alexandroff, Katarzyna Szot.

Przyjęcia do pracy w 2006 roku

Tomasz Donatowicz, Jan Dziechciowski, Robert Dziuba, Maria Flur, Magdalena Fryźlewicz, Beata Furtak, Andrzej Głanowski, Anna Januś-Surma, Agnieszka Kowalska, Marcin Mirochna, Zuzanna Miśtał, Katarzyna Moskał, Monika Muzyk, Paweł Rapacz, Monika Siwek, Lucyna Ślusarczyk, Agata Wójcik.

Odejścia z pracy w 2006 roku

Barbara Michalik, Lidia Przybylska, Mirosław Michalik, Natalia Mączyńska, Krzysztof Kostuch, Zdzisław Maj, Paweł Świerczek, Józef Góral.

Jubileusze pracy w 2005 roku

20-lecia pracy: Bogdan Bocianowski, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Michał Niezabitowski, Diana Nowak, Jacek Salwiński, Renata Tupta, Maria Zientara;

25-lecia pracy: Joanna Boczoń, Elżbieta Firlet, Ewa Gaczoł, Bogdan Klima, Grażyna Lichończak-Nurek, Bożena Maciejewska, Bożena Michoń, Zofia Rybak;

30-lecia pracy: Elżbieta Długosz, Bernadetta Kostuch, Leszek Kostuch, Janina Mędrała, Maria Sołek;

35-lecia pracy: Bożena Jarosz, Helena Król, Antoni Michalik, Zofia Nizioł, Stanisław Piwowarski;

40-lecia pracy: Barbara Cieślak, Krystyna Liszka, Antonina Salwińska;

50-lecie pracy: Jerzy Segda.

Jubileusze pracy w 2006 roku

20-lecia pracy: Małgorzata Kozłowska, Piotr Kucia, Małgorzata Rzemek, Anna Suchowiak-Śliwa, Lucyna Ślusarczyk, Bożena Urbańska;

25-lecia pracy: Elżbieta Balińska, Danuta Kicek, Małgorzata Palka-Konieczko, Adam Surmacz, Andrzej Żurawski;

30-lecia pracy: Lucyna Fotomajczyk, Anna Gawrońska, Danuta Radwan, Ewa van Wees;

35-lecia pracy: Anna Buczek, Józef Piątek.